

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM
DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUKUKİ VE SİYASİ SÜREÇLERİN İLİŞKİSEL
ANALİZİ

AHMET GİRE
11716011

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. OZAN ERÖZDEN

İSTANBUL
2015

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM
DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUKUKİ VE SİYASİ SÜREÇLERİN İLİŞKİSEL
ANALİZİ

AHMET GİRE
11716011

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. OZAN ERÖZDEN

İSTANBUL
2015

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM
DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUKUKİ VE SİYASİ SÜREÇLERİN İLİŞKİSEL
ANALİZİ

AHMET GİRE
11716011

Tezin enstitüye verildiği tarih: 12.03.2015
Tezin savunulduğu tarih: 12.03.2015

Tez Oy birliği / ~~Oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Ozan Erözden	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Evren Balta	
	: Yrd. Doç. Dr. Sanem GÜVENÇ SALGIRLI	

İSTANBUL
2015

ÖZ

Hukuki ve Siyasi Süreçlerin İlişkisel Analizi

Ahmet Gire

Ocak, 2015

Bu tezde hukuk ve siyaset arasındaki ilişkinin analizi için, Türkiye'nin yakın tarihinde vuku bulmuş bir davanın iddianame metni incelenmeye çalışılacaktır. Bu metin, stratejik hamlelerin yapıldığı, tarafların siyasi mücadelesinin hukuksal alandaki yansıması olarak anlaşılmaya çalışılacaktır. İddianame hukuk ve siyaset arasındaki ilişkinin analizinde bir dayanak noktası olarak kavranmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmamızda iddianame üç bölüme ayrılmıştır. İlk olarak iddianamede tasvir edilen örgüt masaya yatırılacaktır. Bu örgütün iddianamedeki tanımında bulunan siyasi ve hukuki muğlaklıkların altı çizilmeye çalışılacaktır. İkinci bölümde ise iddianamede cezalandırılması talep edilen kişilerin hukuki ve siyasi konumlarının muğlaklıklarının altı çizilmeye çalışılacaktır. Son olarak da iddianamede cezalandırılması istenen eylemlerin hukuki ve siyasi konumlarının barındırdığı muğlaklıklar açığa çıkarılacaktır. Hukukun askıya alınmasıyla doğan terörle mücadele yasasının yarattığı hukuki ve siyasi muğlaklıklar ile iddianamede tespit ettiğimiz muğlaklıklar arasında bir ilişki olduğunun altı çizilecektir.

İddianamenin analizinde elde ettiğimiz muğlaklıklar; anayasa ve terörle mücadele yasasının oluşturduğu muğlaklıklar, son olarak da çıplak hayat ve egemenin oluşturduğu muğlaklıklar, siyasal egemene siyasal karar alanı açmaktadır. Ancak bu siyasal alanın hukukun askıya alınması vasıtasıyla daraltıldığı anlamına gelmez. Bu tez çalışmamızda siyasal alanın daraltılmayacağına değinilecek, böylece çatışmanın siyasi mahiyeti üzerine odaklanılacaktır. İddianamede elde edeceğimiz sonuçlar göstermektedir ki, hukukun askıya alınması siyasal mücadelenin form değiştirmesinden başka bir şey değildir.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, Siyaset, Egemen, İddianame, Dava, KCK, Devlet, Strateji, Söylem, Olağanüstü Hal, Askıya Alma, Düşman Ceza Hukuku, Michel Foucault, Carl Schmitt, Giorgio Agamben

ABSTRACT

The Relational Analysis of Juristical and Political Processes

Ahmet Gire

January, 2015

In this thesis, the text of the indictment of a lawsuit which occurred in the recent history of Turkey will be tried to examine in order to analyse the relation between law and politics. This text will be tried to understand as an apparatus that provides parties to demonstrate their political struggle in the juristical field with the strategic moves. The indictment will be tried to grasp as a baseline for the analysis of the relation between law and politics.

Throughout the study, the indictment is divided into three sections. Firstly, the organisation depicted in the indictment will be discussed. The political and juristical ambiguities of organisation's definition in the indictment will be tried to underline. In the second part, the ambiguities of political and juristical positions of the people who were claimed to be punished according to the indictment will be tried to underline. And finally, the political and juristical ambiguities of the actions claimed to be punished in the indictment will be discussed. It will be demonstrated that there is a relation between the political and juristical ambiguities of anti-terror law which is established via the suspension of the law, and the ambiguities that the indictment contains.

The ambiguities that we acquired by the indictment, the Constitution and anti-terror law, and bare life and sovereign leave a room to the sovereign for political decision-making. However, it does not mean that political sphere is narrowed via the suspension of the law. This thesis will demonstrate that political sphere can not be narrowed. The outcomes that we obtain from the indictment shows that the suspension of the law is nothing but changing form of the struggle.

Anahtar Kelimeler: Law, Politics, Sovereign, Indictment, Lawsuit, KCK, State, Strategy, Discuss, State of Exception, Suspension, Enemy Criminal Law, Michel Foucault, Carl Schmitt, Giorgio Agamben.

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması benim için çok yorucu bir sürecin ürünüdür. Bu tez, ekonomik zorunlulukların verdiği yükümlülüklerden arta kalan zamanlarda, bir şeyler üretebilme isteğinin sönmeye yüz tutmuş ateşinin eseridir.

İlk olarak, benim için zorlu olan bu süreçte; desteğini, yol göstericiliğini ve sabrını benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Ozan Erözden'e teşekkür etmek istiyorum. O bir fener misali yolumu aydınlatmasaydı, hala karanlık sulara biçare kulaç atıyor olabilirdim.

İkinci olarak Hazal Takmaz'a teşekkür etmek istiyorum. Her umutsuzluğa kapıldığım anda, ay gibi aydınlık yüzüyle yanımda oldu. Ayaklarımın kitaplara yorgun argın gittiği zamanlarda, sıcacık kalbiyle adımlarımı hızlandırdı. Bir öğretmen gibi bana öğretti, sevgiyi ve bilimi. Bu tezde en çok emeği geçen insanlardan birisi de odur. Kendi zorunluluklarına rağmen, severek isteyerek bana yardım etmesi ne kadar övgüye değer bir insan olduğunu göstermektedir. Umarım aramızda olan sevgi, dostluk ve yoldaşlık bağları hiçbir zaman kesilmez.

Ebediyen dostum olmasını istediğim Engin Abat'a çok teşekkür ederim. Akıl almaz sorularımı saatlerce tartışma zahmetine katlandı. Yüzünde en ufak bir somurtma olmadan, her tartışmamızı bilgece yönlendirdi. Havada kalan düşünceleriminin nasıl yere sağlam basacağını bir dost olarak açık yüreklilikle bana anlatmaya çalıştı. Engin Abat'a candan teşekkürlerimi sunarım.

Fırat Korkmaz ve Özgün Emre Koç'a cesaretimin kırıldığı her an omuzuma omuz oldukları için teşekkür ederim. Güneşin kaybolduğu iş çıkışı saatlerinde, Kadıköy sokaklarında beni yalnız bırakmayan, can dostlarım Cemal Kozanoğlu ve Diren Cihan Öktem'e çok teşekkür ederim. Uzaklarda olan şefkatli annem Cemile Gire'ye, güleç yüzlü, güzel yürekli kardeşim Can Gire'ye ve Yatağan direnişinden ses ileten ve direnmenin ne demek olduğunu bana tekrar hatırlatan babam Sami Gire'ye çok teşekkür ederim.

Umarım, bir daha hiç kimsenin böyle bir tez yazmasına gerek kalmaz. İnsanlar kendi yarattıkları makinelerin ağırlıkları altında ezilmezler. Bu tezin vesilesiyle bir temenni belirtmek gerekirse eğer, hayal gücünün iktidara gelmesini diliyorum.

İstanbul, Ocak, 2015

Ahmet Gire

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
1.GİRİŞ	1
2.ÖRGÜT VE İDDİANAME	6
2.1.Modern Bir Kavram Olarak Egemenlik	6
2.2.Olağanüstü Hal ve Hukuk İlişkisi	14
2.3.Terörle Mücadele Hukuku'nun Ayırt Edici Unsurları	19
2.4.Siyasal Kavramı	30
2.5.Siyasal Kavramı ve İddianame	34
3.TERÖRİST VE İDDİANAME	42
3.1.Terör ve Terörist.....	42
3.2.Bir Olağanüstü Hukuk Biçimi Olarak Düşman Hukuku.....	48
3.3.İddianamedeki Ayrım: Düşman mı Vatandaş mı?	54
4.HUKUK VE İDDİANAME	60
4.1.Hukuk Kurucu Şiddet ve Hukuk Koruyucu Şiddet Ayrımı	60
4.2.İddianamedeki Hukuk Kurucu Şiddet ve Hukuk Koruyan Şiddet	67
5.SONUÇ	75
KAYNAKÇA	83
ÖZ GEÇMİŞ	87

1.GİRİŞ

19 Mart 2012 gününde KCK¹ İstanbul Ana Davası'nın iddianamesi tamamlandı. Mahkeme heyetinin iddianameyi kabul etmesiyle beraber KCK İstanbul Ana Davası fiilen başladı. Dava, özel yetkili mahkemede görülmeye başlandı. Yargılananlar terörle mücadele yasası maddeleri gereğince suçlandılar.

Yakın tarihte Türkiye kamuoyu KCK İstanbul Ana davası gibi özel yetkili savcılar tarafından yürütülen ve özel yetkili mahkemelerde görülen birçok davaya tanıklık etti. Kamuoyunda Ergenekon davası, Devrimci Karargah davası olarak bilinen davalar özel yetkili yargı mensupları tarafından yürütülen davaların yakın tarihteki birkaç örneğidir. Bu davalarda yargılananlar terör örgütü üyesi olmak ya da terör örgütünün amaçları doğrultusunda eylemde bulunmak gibi suçlardan yargılandılar.

Özel yetkili savcılarının hazırladığı iddianameler eşliğinde ve terörle mücadele yasaları uyarınca yargılanan insanların sayılarının bir hayli fazla oluşu akıllarda yargı sisteminin siyaset alanına bir müdahalede bulunup bulunmadığı sorusunu doğurdu. Yakın tarihe tanıklık etmiş birçok insan Türkiye'nin gündeminde bir hayli yer tutan bu davalara kuşku ile yaklaştı. Kimileri AKP'nin (Adalet ve Kalkınma Partisi) siyasi iktidarını muhaliflere karşı savunmak için yargı sistemini manipüle ettiğini düşündü, kimileri ise yargı sisteminin siyasal iktidar dahil herkesi tehdit eder bir şekilde özerkleştiğini ve güçlendiğini savundu. Kimileri için ise davaları hukuken diğer davalardan ayıran hiçbir şey yoktu, davaların özel yetkili yargı mensupları ile görülmesinin tek nedeni devletin ve toplumun varlığının büyük bir tehlike ile karşı karşıya olmasıydı ve bu nedenle ivedilikle karar verilmeli, davalar herhangi bir bürokratik yavaşlatılmaya maruz kalmadan sonuca bağlanmalıydı. Yani olağandışılık davadan kaynaklanmıyordu, işlendiği iddia edilen suçun

---

¹ Kısaltma terör örgütü üyesi olmakla suçlanan insanların üyesi oldukları iddia edilen örgütün adının kısaltmasıdır. Açılımı "Koma Ciwaken Kürdistan" olup, türkçe karşılığı Kürdistan Topuluklar Birliğidir. Bu çalışma boyunca örgütün adının kısaltılmış biçimi olan KCK kullanılacaktır.

büyükülüğünden, devlette ve toplumda telafisi imkansız hasarlara neden olabilmesi ihtimalinden kaynaklanıyordu.

Diğer yandan bu davalarla beraber tekrar gündeme gelen başka bir konu terörle mücadele yasaları oldu. Terörle mücadele yasaları Türkiye yargı sistemine 1991 yılında dahil oldu. Böylece Türkiye ceza yasası fiilen CMK (Ceza Muhakemeleri Kanunu) ve TMK (Terörle Mücadele Kanunu) olarak iki parçadan oluşmaya başladı. Halbuki TMK'nın içerdiği suçların hepsi CMK tarafından da içerilmekteydi, ancak bir farkla: TMK bazı suçların terör eylemi olarak tanımlanabilmesine ve cezalandırılabilmesine imkan sağlıyordu. TMK ile beraber davaların soruşturma süreçleri, yargılama süreçleri ve hüküm sonrası yargılananların cezalarının infazı süreçleri bütün olarak farklılaşıyordu. Buradan da anlaşılacağı gibi TMK özel yetkili mahkemelerin yarattığı yargı organı farklılaşmasına benzer olarak farklılaşmış yasal bir alan doğurdu.

TMK'nın özel yetkili mahkemeler gibi farklı bir hukuksal statüsünün bulunması başka bir tartışmayı daha alevlendirdi. Terörle mücadele yasalarının hukuk içindeki farklılaşmasının anayasaya uygunluğu tekrar gündeme geldi. Terörle mücadele yasaları anayasa tarafından güvence altına alındığı kabul edilen kişisel hakları ve insan haklarını ihlal mi etmektedir? Bir kişinin terörle mücadele kanunları uyarınca yargılanması ve cezasının infaz edilmesi anayasaya aykırı bir durum mu oluşturur? Terörle mücadele yasaları yargı sisteminin evrensel amacı olduğu iddia edilen adaleti tesis etme hedefi yerine sadece devleti mi korumaktadır? 1991 yılından beri tartışılan TMK, bahsi geçen davaların kamuoyunun gündemini belirler hale gelmesiyle beraber tekrardan tartışılmaya başlandı.

Bu tez çalışması terörle mücadele yasalarının anayasa ile olan çelişkili ilişkilerini ve özel yetkili yargı organlarının diğer yargı organlarıyla olan farklılıklarını KCK İstanbul Ana Davası iddianamesi üzerinden tartışacaktır. Bu tezin kendisine hedef olarak seçtiği soru şudur: İddianamede, yargılananların konumları nasıl inşa edilmektedir ki bahsi geçen kişiler, anayasa ile ilişkisi çelişkili olan TMK uyarınca ve olağan yargı kurumlarından farklılaşmış olan özel yetkili mahkemelerce yargılanabilmektedirler? Bu yargılamaların farklılaşmış kanunlar ve farklılaşmış yargı organlarınınca görülmeye başlanmasının meşruiyeti nasıl sağlanmıştır? Bu tez bu soruların yanıtını yine iddianamede arayacaktır.

İddianame ilk olarak bir metindir ve insanlarca oluşturulmuştur. Yani iddianame söylemsel bir inşa sürecinde iddia makamının mahkeme heyetini ikna etmek için

oluşturduğu bir metindir. Yani iddianamenin yargılanan kişilerin suçlarını ikna edici bir biçimde mahkeme heyetine anlatabilmesi gerekir. KCK İstanbul Ana Davası iddianamesi suçların anlatımının yanında tarihsel bir anlatı da sunar. İddianame KCK ile PKK² örgütleri arasında bir ilişki kurar ve bu ilişki üzerinden KCK örgütünü PKK örgütü gibi terör örgütleri listesine dahil eder. Böylece iddianamenin ilk sayfasından terör suçunun kanıtlanmasına yönelik hazırlanmış bir iddianame olduğu anlaşılır.

Ancak iddianamede KCK örgütünün farklılaşmış hukuki kurallar ve kurumlarda yargılanmasının meşrulaştırılmasının imkanını veren daha derinlikli konumlandırmalar da yapılmaktadır. Bu çalışma iddia makamının davayı kazanma stratejisi gereği KCK örgütünün söylemsel inşasını iddianamede nasıl gerçekleştirdiğini ortaya çıkarmak niyetindedir. Bu tezde iddianamenin inşa ettiği üç konumun varlığı öne sürülecektir. İlk olarak KCK örgütünün siyasi bir yapı olarak konumlandırılışına odaklanılacak, ikinci olarak KCK örgütüne üye oldukları iddia edilen kişilerin terörist bireyler olarak nasıl tanımlandığına değinilecek ve son olarak da iddianamede KCK örgütünün eylemlerinin ve örgütlenmesinin hukuki olarak ne anlama geldiği anlaşılmasına çalışılacaktır.

Tez çalışmasının göstermeye çalıştığı ilk şey iddianamenin belirtilen üç düzlemde yaptığı her konumlandırmanın siyasal bir karara kapı araladığı olacaktır. Öncelikli olarak terör kavramının kesin ifadelerle tanımlanamayan bir kavram olduğu gösterilecektir. Sonrasında bu tanımlanamama durumunun iddianamedeki yansımaları üç düzleme bölünecek, bu üç düzlemdeki tanımlanamama muğlaklıklarına odaklanılacaktır.

İddianame terör kavramının muğlaklığına benzer şekilde örgütün siyasal anlamını, yargılananların hukuki varlığını ve eylemlerin hukuki anlamını muğlaklıkta bırakmaktadır. Bu üç düzlemin de muğlak oluşu yargılamanın siyasal bir karar mekanizmasına nasıl dahil olduğunu göstermektedir.

İlk olarak örgütün siyasal yapısı ne bir devlet aygıtıdır ne de sivil toplum örgütü gibi liberal siyasal alanın tanıdık örgütlenmelerinden biridir. Örgütün siyasal yapısı egemen olmayan bir devletin varlığına benzetilmektedir. Egemenliği olmayan bir devlet olma halinin paradoksal yapısı hemen göze çarpmaktadır. İddianame KCK örgütünü yasama, yürütme ve yargı sistemlerine sahip olmakla modern devlete

---

² PKK Partiyê Karkêren Kürdistan'ın kısaltılmasıdır ve türkçe karşılığı Kürdistan İşçi Partisi'dir. Bu çalışmada kısaltılmış adıyla anılacaktır.

benzetmektedir ancak bizatihi bir devletin yargı mekanizmasında yargılanan olarak dahil ederek bu devletlerin tanımlayıcı özelliği olan egemenliği yargılanan örgütün elinden almaktadır. Bu tez çalışması iddianamede bulunduğunu iddia ettiği egemenliği olmayan devlet tanımlamasını göstermeye çalışacaktır.

İkinci olarak yargılanan insanların hukuki konumları muğlaktır. Bu insanlar yargılamayı yapan yargı organlarının bağlı bulunduğu devletin birer vatandaşlarıdır. Vatandaşlıktan atılma gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak yargılananlar, TMK maddelerinin anayasal hak ve özgürlükleri askıya alabilmesinden dolayı sıradan bir vatandaşın sahip olduğu hak ve hürriyetlerden mahrum kalmaktadırlar. Ancak yargılanan kişiler bu ülkenin vatandaşı oldukları için de herhangi iki egemen devlet arasındaki bir savaşta kullanılan uluslararası savaş hukukunun koruyucu maddelerinden de yararlanamazlar. Çünkü kendilerini yargılayan devletin vatandaşlarıdır ve bu yargılama bir iç hukuk meselesidir. Bu tez çalışması ikinci bölümünde vatandaş olma ancak vatandaşlık haklarından mahrum olma durumunu sağlayan, yargılanan kişilerin iddianamede inşa edilmiş konumlarını anlamaya çalışacaktır.

Son olarak üçüncü bölümde ise iddianamenin eylemleri sadece hukuka aykırı eylemler olarak görmediği iddia edilecektir. İddianame suç olduğunu iddia ettiği eylemleri, hukuk kurmaya yönelik teşebbüslerin bir parçası olarak konumlandırarak yeniden muğlak bir konumlandırma yapar. Bir devletin kuruluşu da hukuk kurucu bir eylemle ilişkili ise ve bu durum o devleti yasadışı kılmıyorsa hukuk kurucu bir eylemin yargılanması hukuken tartışmalı bir durum doğuracaktır. Bu tez çalışmasında, iddianamenin barındırdığı üçüncü konumlandırmanın muğlaklığı, hukuk kurucu bir eylemin yargılanabilmesi sorunundan yola çıkılarak gösterilmeye çalışılacaktır.

Tez çalışması ağırlıklı olarak Carl Schmitt'in, Giorgio Agamben'in ve Walter Benjamin'in kuramsal çerçevelerinden yararlanacaktır. Bu düşünürlerin kuramsal çerçeveleri siyasal alanı ve hukuksal alanı birbirinden keskin biçimde ayırmamaktadır. Üç düşünür de siyasal ve hukuksal alanın iç içe geçmişliğini vurgular, hatta kimi zaman birbirinden ayrılmasının imkansız olduğunu öne sürerler. Örneğin KCK İstanbul Ana Davası gibi bir davanın sadece hukuksal alan içindeki prosedürlerle yürütüldüğünü söylemek bu üç yazar için de sorunlu olacaktır. Bu tez çalışmasında, incelenmeye niyet edilen davanın hukuki ve siyasi mahiyetinin, böyle bir kuramsal çerçeveden yola çıkılarak anlaşılabilceği

düşüncesi hakimdir. Siyasal ve hukuksal alanın iç içe geçtiği kuramlar, tezde iddia edileceklerin kuramsal dayanaklarının oluşturulması için elverişli bir çerçeve sunarlar.

Diğer yandan Michel Foucault'un söylem kavramsallaştırması tez çalışmasının önemli dayanak noktalarından biridir. Tez çalışmasında masaya yatırılan iddianame taraflar arasında bir mücadelenin olduğu varsayımı üzerinden incelenecektir. İddianame bu mücadele içinde bir tarafa avantaj sağlayan, diğer tarafı da dezavantajlı konuma sürükleyen, mücadelede içinde inşa edilmiş bir araç olarak düşünülmektedir. İddianamenin bu araçsallığı, Michel Foucault'un söylemsel alana dair kuramsal bakış açısıyla rahatlıkla kavranabilir.

2.ÖRGÜT VE İDDIANAME

Çalışmanın ilk bölümünde egemenlik anlayışlarına dair kısa bir özetin ardından Carl Schmitt'in "siyasal kavramı" üzerinde durulacaktır. İddianamede örgüte dair yapılan tanımların Schmitt'in kavramıyla nasıl anlaşılabilirliğine odaklanılacaktır. Bu bölümdeki amaç iddianamede örgütün nasıl bir kavramsallaştırmaya tabi tutulduğu ve bu kavramsallaştırma üzerinden hangi hukuk biçimiyle muhatap kılındığının Schmitt'in siyasal kavramı ile anlaşılmasının mümkün olup olmadığıdır. Siyasallık üzerinden bir konuma oturtulanların yargılanma biçimi de bu siyasallıkla ilişkilidir. Bu yargılanma biçimi ve örgütün siyasal konumu arasındaki ilişki üzerinden, hem olağanüstü hal hukukunun terörle mücadele hukuku biçiminde insan gruplarını nasıl yargılayabildiği anlaşılacak hem de örgüte dahil olan insanların bir siyasal kararla cezalandırılabilir kılınmasının söylemsel inşası tartışılacaktır.

2.1.Modern Bir Kavram Olarak Egemenlik

Egemenlik içinde barındırdığı bütün gizler ve üzerine yazılmış yüzlerce yazıyla modern dünyanın en güçlü kavramlarından biridir. Devletlerin kendilerini yerleştirmeye çalıştıkları modern egemenlik konumunun belki de dünya üzerinde başka hiçbir kavramda ya da siyasal konumda bulunmayan kendine has özellikleri vardır: Kendisinin üstünde hiçbir otorite tanımaz, kendisinin kaynağı yine kendisidir, devredilemez, bölünemez.³ Muhakkak ki egemenlik gibi bir kavram bu konuma doğrudan gelmedi veya bu konuma doğmadı. Egemenliğin bu kavramsallaştırılması yaklaşık 400 yıldır dünya üzerinde nispi olarak siyaseti ve hukuku belirlemektedir.

Egemenliğin modern mahiyetini kazanma sürecinin pek çok aşaması bulunmaktadır. Egemenlik bir güçtür ve nesnesi de insanlardır. Egemenlik insanların yönetimine dair bir kavramdır, etkisi ilk olarak insanların davranışı üzerine hatta biyolojik yaşamları üzerinedir. İnsanlar da ancak bir toplum içinde yaşadıkları süreçte egemenliğin ilgisi kapsamına girerler. Böylelikle egemenliğin üzerinde hüküm

---

³ Leon Duguit, "Egemenlik ve Özgürlük", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Didem Köse, Sedef Koç, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 383.

süreceği bir toplum anlayışının gelişmesi gerekmektedir. Padova'lı Marsilius toplum kavramını nedeni sadece insanların ihtiyaçlarını karşılamak olan, insanların kendileri için oluşturdukları bir yapı olarak dünya üzerine indirir.⁴ Artık toplumun kendinden başka bir otoriteye ihtiyaç duymasına gerek yoktur; o içerisinde bulunan insanlar için vardır ve ancak bu insanlar tarafından yapılandırılabilir. Padova'lı yasaları halkın koyduğu, otoritenin de yöneticilerde olduğu bir toplum tasarlar. Padova'lı modern egemenlik kavramına, yaptığı bu ayırım yüzünden erişememiştir.

Oysa ki Marcel Gauchet bir toplumu toplum yapan şeyin kendisi dışındaki bir odağa olan anlam borcu olduğunu söyler: Toplum, aynı hukuku kabul etmemiş, rastgele insan kalabalığından, aynı kurallanma biçimine tabi insanlara dönüşebilmek için zorunlu olarak kendinden başka bir odak arar ve bu odak sayesinde siyasi iktidarı da kimsenin erişemeyeceği bir rafa kaldırır.⁵ İnsanların kendi varlıklarından bağımsız bir toplumsal varlığı tanıyabilmelerinin imkanı mânayı üzerinden dolaylandıran dış odaktır. İnsanlar siyasi iktidardan yoksundurlar, tam da bu yüzden siyasi olarak tam anlamıyla eşittirler. Ancak bu kadar güçlü bir odak toplumun içine çekilebilir mi? Burada bir parantez açmak gerekmektedir. Egemenlikle dahi bu çekimin yapılamayacağı görülmektedir. Bodin'in ve Grotius'un egemenliği dahi hükümdardan, meclisten ya da konsülden yani o anda toplumun içinde bulunan bir kurumda tüketilebilen bir güç toplaşmasından ayrı bir varlık olarak düşünmesinin nedeni budur.⁶ Duguit'in siyasal alanı kuşatan egemenlik kavramı içerisinde bulduğu o mistik yanın kaynağı anlamın hala toplumun dışında kalmasından kaynaklıdır. Duguit bölünemez, devredilemez, kendi üstünde herhangi bir güç tanıyamaz olma halinin somut insanlarla doldurulabilmesinin mümkün olamayacağını düşünür.⁷ Egemenlik tamamen sekülerleştiği iddia edilen bir toplumda anlamlandırılmadığı için Schmitt devletin Tanrı'nın yerine geçtiğini söyleyecektir yani böyle bir gücün kavranması için insanlar zorunlu olarak kendilerinden üstün bir odağa atıf yapmak zorunda kalacaklardır. Egemenlik her zaman bakidir, toplum kendisinin bakiliğinden şüpheliyken kendi dışında bir konum olmasa egemenliğin bakiliğini kim garantileyebilecektir?

---

⁴ Gerard Mairet, "Padova'lı Marsilius'dan Louis XIV'e Laik Devletin Doğuşu", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Cemal Bâli Akal, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 223.

⁵ Marchel Gauchet, "Anlam Borcu ve Devletin Kökenleri, İlkelerde Din ve Siyaset", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Ozan Erözden, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 34.

⁶ Gerard Mairet, **age**, 235.

⁷ Leon Duguit, **age**, 392.

Hobbes bu sorunun yanıtını bütün insanların kendi can güvenlikleri adına duydukları dayanılmaz korkularında bulacaktır. Hobbes'a göre bir insan en çok bir insan tarafından şiddet görerek öldürülmekten korkar.⁸ O kadar çok korkar ki, bu korkunun insanın bütün iradi kapasitesinin önüne geçebilme gücü onu sanki insan dışından insanı yöneten bir duygu haline getirir. Bir egemen olmadığı zamanlarda, yani Hobbes için doğal hâlde bir insan bir insanı öldürebilme özgürlüğünü elinde bulundurmaktadır. Bir egemen yoktur ve kimse bunu yasaklamamıştır. Doğa hâlinde en güçlüler dahi bu korkudan nasibini alır, çünkü onlar da güçsüzlerin birlik olup kendilerini öldürebileceklerinden korkarlar.⁹ Kısacası bütün insanların yüreğini can korkusu sarmıştır. İnsanlar bu korku nedeniyle sahip oldukları sonsuz özgürlükten dahi vazgeçerler.¹⁰ Toplumdaki bütün insanlar özgürlüklerini herkes adına karar verecek, herkesin can güvenliğini sağlayacak, herkese herkesin can güvenliği adına hükmedecek bir egemene devrederler. Can güvenlikleri adına endişe duymamak için bu egemenin buyruklarını yerine getirmeyi yaptıkları sözleşme uyarınca kabul ederler. Hobbes'da egemenliğin nedeni bir haktır. Otfried Höffe özgürlük takasının karşılığında alınanın can telaşına düşmeden yaşama özgürlüğü olduğunun altını çizer.¹¹ Güvenliğinden endişe duymama hakkıdır bu. Hobbes egemenin anlamını bu mutlak korkuya atfederek, egemenliğin bir seçim ya da bir rastlantı değil, insanların üzerinde irade sahibi olmadıkları korkularından kaynaklanan yani var olması zorunluluktan kaynaklanan bir sözleşmenin tarafı olarak tanımlar. Başka bir deyişle Hobbes için korku o denli mutlak ki ondan kaynaklanan sözleşme ve egemen de o derece mutlak.

Hobbes bütün siyasallığın nedeni olarak bütün zamanları ve mekanları kapsayan bu korkunun mutlaklığının hesabını da vermek zorunda kalacaktır. O hâlde egemen nasıl idam cezasını yasalarının içerisine koyabilir? Hobbes burada idam cezasına çarptırılan bir insanın canını korumak için yapacağı her şeyin doğal bir hak olduğunu söyleyecektir.¹² Ancak idam cezasının sözleşmeye hâle getirmeyeceği de açıktır. Hobbes ölüm korkusunun belirleyiciliği üzerine beyan ettiği düşüncelere dayanarak,

---

⁸ Thomas Hobbes, **Leviathan**, çev. Semih Lim, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007): 95.

⁹ **age**, 92.

¹⁰ **age**, 92.

¹¹ Otfried Höffe, "Bir Şeytan Halkının Bile Devlete İhtiyacı Vardır. Tabii Adaletin İkilemi", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev.Özgür Türesay, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 329.

¹² Leo Strauss, "Tabii Hak ve Tarih", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Ozan Erözden, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 289.

Hobbes'tan savaş olgusunu açıklaması beklenir. İnsanları bu tuzağa götüren büyü, giz nedir? Hobbes için tam da büyü, giz insanların aptallıklarından kaynaklanan dogmalardır.¹³ İnsanlar, aptallıkları yüzünden o en büyük korkularını unutup ölüme gidebilmektir. Egemenliğin, savaş yapma tekeli elinde bulundurmak olduğunu söyleyen Haggenmacher için ise egemenliğin kaynağı savaş üzerindeki haktır, yani savaş ilişkisinin hukuksal varlığının yaratımı hakkıdır, yani Hobbes'un insanlarda aptal bulduğu yandır.¹⁴ Haggenmacher bu konuda hiç de yalnız değildir. Weber devleti anlamaya çalışırken birçok ayırt edici niteliğin yanına bir de şiddet tekeli ekler. Weber için bir kurumun devlet olup olmadığını anlamının araçlarından biri de o kurumun şiddet tekeline sahip olup olmamasıdır.¹⁵ Yani birilerinin ölmesini ya da birilerinin öldürülmesini talep edebilen tek yasal kurum devlettir, devlet en üst sadakat makamıdır. Schmitt için de devlet vatandaşlarından kendisi adına ölmelerini ve öldürmelerini isteyebilir ve bunu yalnızca siyasal kararına atıf yaparak meşrulaştırır, yani tanımladığı dost-düşman konumlarına atıf yapar.¹⁶

Hobbes için savaş muhakkak dışlanması gereken bir durumdur.¹⁷ Onun için Hobbes iç savaş, savaş gibi konuları insanların hemcinsleri tarafından öldürülme korkularıyla beraber bir şekilde kuramına doğrudan yerleştiremez. Hobbes tek egemenin olduğu savaşı bir siyasal alan tanımlar. Yerleştiremediği bütün konuları paranteze almak zorunda kalmıştır. Hobbes savaşı dışlarken bir dünya devletini gösterir.¹⁸ Schmitt böyle bir durumun paradokstan başka bir şey olmadığını iddia edecektir. Eğer hiçbir dost-düşman ayrımı olasılığı kalmamışsa, dost-düşman ayrımına dair bir kararın da imkanı yoktur. Böyle bir kararın olmadığı yerde değil devlet, herhangi bir siyasal birlik dahi olamaz.¹⁹ İç savaş ise Hobbes için sadece kaçılması gereken bir durumdur. Ancak Schmitt egemenliği iç savaş benzeri durumlarda bulacaktır. Schmitt için egemenlik olağanüstü hâle karar verebilmektir.²⁰ Bu karara savaş da ya da birilerinin ölmesine hüküm vermek de, görüldüğü gibi dahildir. Schmitt için; egemen kendi varlığını tehlikede gördüğü an kendinden

---

¹³ Hobbes, **age**, 289.

¹⁴ Peter Haggenmacher, "Vitoria'dan Vattel'e Uluslararası Hukuk Kişisi Olarak Egemen Devlet", **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. İdil Selçuk, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 259.

¹⁵ Max Weber, **Sosyoloji Yazıları**, çev. Taha Parla, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006): 132.

¹⁶ Carl Schmitt, **Siyasal Kavramı**, çev. Ece Göztepe, (İstanbul: Metis Yayınları, 2012): 77.

¹⁷ Hobbes, **age**, 289.

¹⁸ Leo Strauss, **age**, 289.

¹⁹ Carl Schmitt, **age**, 81.

²⁰ **age**, 13.

kaynaklanan yasaları, o yasaların sürekliliği için askıya alabilir.²¹ Schmitt'in egemeni fiili olarak kendi üzerinde hiçbir otorite tanımaz, olağanüstü hâle karar verirken egemen olmasından dolayı tamamen özerktir, yasaları da askıya alacağından dolayı herhangi bir ilkeye sorumluluğu da yoktur.²² Schmitt egemeni hem hukukun içinde hem de hukuku askıya alabilme potansiyeline dayanarak dışında tanımlar. Schmitt egemenin bu kararda mutlak yalnız olduğunu belirtir. Benjamin olağanüstü hâlin sürekli olduğunu söylerken Schmitt'in egemenlik tanımlamasının totolojiden başka bir şey olmadığını iddia etmektedir.²³ Olağanüstü hâl süreklirse egemenin olağanüstü hâle karar verebilmesinin ne anlamı olacaktır? Sürekli olağanüstü hâlde egemenlik karardan ziyade bu kararın yarattığı hukuki boşluğu gücüyle (askeri ve ideolojik) doldurabilme kapasitesi olacaktır. Neyse ki bu güçlü itiraz bu çalışmanın konusu dışındadır.

Tekrar Schmitt'in egemenine dönülürse egemene çizilen hiçbir hukuki sınırın, onun hukuku askıya alabilme gücü sayesinde kalıcı olamayacağı anlaşılabilir. Schmitt bu egemen tanımıyla egemenden ayrı ve onu sınırlandırabilecek bir hukuk anlayışının imkansız olduğunu hukuk devleti tartışmalarına bir itiraz olarak öne sürmektedir. Schmitt için esas olan karardır. Egemenin meşhur ilke ve uygulama birliği Schmitt'te yasaların askıya alınabilmesiyle karar ve uygulamaya dönüşür. Schmitt için bu birlik egemenliğin mahiyetini açığa vurur. Bu birliğin gücü, yani bu siyasi bütün hukuku askıya alabilme potansiyeli sayesinde hukuktan nihai olarak ayrılır.²⁴ Agamben Schmitt'in hukuktan bağımsız kıldığı egemeni Hobbes'un sözleşmesinden de azad edecektir. Agamben için egemen Hobbes'un sözleşmesine uyuklarını öldürdüğü halde sözleşmeyi ihlal etmeden uyabilendir. Yani sözleşme gereği anlaşmaya dahil olanları haklarından feragat etmelerine rağmen sözleşme dışı bırakabilen egemendir.²⁵ Höffe'nin deyimiyle kendi güvenliğini garanti altına alıp

---

²¹ Carl Schmitt, **Siyasi İlahiyat**, çev. Emre Zeybekoğlu, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 15.

²² **age**, 15.

²³ Walter Benjamin, **Pasajlar**, çev. Ahmet Cemal, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002): 41.

²⁴ Agamben egemenin hukuku askıya alabilme kapasitesini hukukun olmama potansiyeline yaptığı vurguyla sağlamlaştırır. Hukuk olmama haliyle de bir yaşamı biçimlendirebilmektedir. Terör davalarında tutuklular terörle mücadele yasası sayesinde eğer hukuktan pozitif hukuk anlaşılıyorsa hukukun anayasal haklarından mahrum olurlar. Anayasanın kapsamı dışına itilmesiyle, yani anayasanın terör suçlusu için olmaması sayesinde terör suçlusu yasal olarak iktidara karşı hiçbir koruması olmayan haline gelir. Tezin ilerleyen bölümlerinde bu konunun üzerinde daha da durulacaktır.

²⁵ Giorgio Agamben, **Egemen İktidar ve Çıplak Hayat**, çev. İsmail Türkmen, (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013): 40.

diğerlerininkini ihlal edebilen beleşçidir.²⁶ Beleşçi bazı hakların sadece kendisine ait olduğunu öne sürendir. Agamben beleşçilerinin en büyüğünün zaten var olan egemen olduğunu ilan etmektedir.

Eski Yunan'da hayat sözcüğünün tek bir karşılığı yoktur, sadece biyolojik hayat için *zoe*, insanların hayvanlardan ayrıldığı düzlemlerden biri olan toplumsal yaşam için ise *bios* kullanılır.²⁷ Agamben'e göre siyasal iktidar *zoe* ve *bios* ayrımını muğlaklaştırarak kendisini var eder.²⁸ *Zoe* bütün canlıların ortaklaştığı canlılık halidir, insan bu kümenin sadece bir bileşenidir. *Bios* ise insanın kamusal yaşamıdır, insanın toplum içindeki politik yaşamı canlı varlığından tamamen ayrılır, insanın sade canlılık hâli mutlak olarak politik yaşamın dışına atılır.²⁹ Egemen tam da bu dışlama üzerinde eyler. Agamben egemenin bu kapasitesine yani insanın yaşamının politikliğini elinden alabilmesine ve onu sadece biyolojik bir varlık olarak konumlandırabilme yetisine bir örnek olarak *homo sacer* (kutsal insan) karakterini verecektir. *Homo sacer* öldürülmesi herhangi bir hukuki kovuşturma doğurmayacak, yasal olarak idamla da cezalandırılmamış ve dini ayinlerin hepsinden dışlanmış kişidir.³⁰ *Homo sacer* hukukun dışında durmaktadır; ancak yine de o aslında hukuk tarafından dışlanmıştı, böylece kutsal insanın hukukla halen bir bağı vardır. Kutsal insan Hobbes'un sözleşmesinin dışında kalmıştır. Kutsal insanın hayatı kendisinin bir av olduğu, karşısındaki herkesin de onu avlayabilecek olduğu bir doğal haldir. Hukukun varolmama kapasitesini kullanarak çıplak hayata dönüştürdüğü kutsal insan Agamben için egemenin karşısındaki herkesi temsil eder. Hukukun ve yaşamın, *zoe*'nin ve *bios*'un birbirinden ayrılabilmesinin herhangi bir ölçütünün kalmadığı mekan mutlak belirsizlik mıntıkasının zuhur ettiği yerdir. Egemen hukuk alanında karar verebildiği hukuki yokluk ile, yani yaşamla hukukun içiçe girdiği ve bu içiçe girişten dolayı mutlak belirsizlik mıntıkası olan hukukun olmama hali ile herkesin yaşamını içerebilir.³¹ Egemen hukukun hem içinde hem de dışındadır. Hukukun olağanüstü hâldeki yokluk-varlık arasındaki konumu egemenin mutlak olarak hem *zoeyi* hem de *biosu* içerdiği yerdir.³² Agamben egemenin çıplak hayatı içermesine yönelik düşünceleri için Michel Foucault'dan yararlanacaktır. Foucault Cinselliğin

---

²⁶ Otfried Höffe, *age*, 335.

²⁷ Giorgio Agamben, *age*, 9.

²⁸ *age*, 132.

²⁹ *age*, 9.

³⁰ *age*, 90.

³¹ *age*, 138.

³² *age*, 28.

Tarihi yapıtının birinci cildinin son bölümünde biopolitika kavramını ortaya atar. İktidarın –Agamben için egemenin de, çünkü Foucault için modern iktidar egemenlikten farklı bir biçimdir, içinde disiplin ve bioiktidar teknolojilerini de barındırır- modern zamanlarda yaşamı içirme kapasitesi edindiğini söyleyecektir.³³ Foucault Cinselliğin Tarihi'nde ortaya attığı biopolitika kavramını Collage de France'daki seminerlerinde daha da geliştirir. Bioiktidar, nüfus üzerinde eyleyen, nesnesi nüfus olan ve istatistik, demografi gibi bilimlerle bilgisini üreten, disiplinci iktidardan farklı olarak insanların tek tek bedenleriyle değil de insan türünün “habitat”ıyla ve türün demografik durumuyla ilgilenen iktidar düzeneklerinin bileşkesidir.³⁴ Foucault biyo-iktidarın ölüm ve yaşamla olan ilişkisine dair şunları söylüyor:

Demek ki hem bedenin hem de yaşamın, ya da, şöyle diyelim, beden ve nüfus kutuplarıyla birlikte genel olarak yaşamın sorumluluğunu yüklenen bir iktidarın içindeyiz. Buna göre, uygulandığının hemen sınırında beliren paradokslarını anında saptayabileceğimiz biyo-iktidardır bu.³⁵

Foucault için bio-iktidar paradoksal bir biçimde de olsa yaşamın sorumluluğunu yüklenir. Agamben Foucault'un bu fikrine³⁶ düşünürle zıt düşme pahasına farklı bir anlam katmıştır. Aslında Agamben ölümün ve yaşamın doğrudan siyasi ve hukuki boyutuyla ilgilenmektedir. Ölümün hukuki olarak yeniden tanımlanmasına dair verdiği hukukun ölümü nasıl anladığına dair örnekte de bu ilginin varlığı kuşku götürmez bir biçimde görülebilir.³⁷ Ancak Foucault için yaşamın içerilmesi hukuki değil, üretken bedenler üretmenin ve toplumun kendisini denetlemenin, analiz etmenin ve ihtiyaçlarını karşılayabilmenin ya da ihtiyaçları yönlendirebilmenin gereği olarak teknik ve yönetsel bir meseledir.

Tekrar Agamben'in ve Schmitt'in istisna haline yönelik tartışmalarına dönüldüğü takdirde iki düşünürün de istisna halini egemenliğin ayırt edici kapasitesi olarak

---

³³ Michel Foucault, **Cinselliğin Tarihi**, çev. Hülya Uğur Tanrıöver, (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2007): 99-118.

³⁴ Michel Foucault, **Toplumunu Savunmak Gerekir**, çev. Şehsuvar Aktaş, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002): 251.

³⁵ **age**, 259.

³⁶ Foucault iktidarın ölüme ve yaşama karar verme kapasitesi edinmesinden bahsetmez. Onun için iktidar zaten o kapasiteye sahiptir. Foucault egemenin daha önce gözlerini kapattığı kimi alanlara odaklandığı söyler Bu alanlar nüfus, doğum-ölüm oranları ve toplum sağlığı gibi alanlardır. Foucault bu savını derinleştirmek için istatistik ve demografi biliminin doğuşunu inceleyecektir. Foucault ve Agamben'in bu noktadaki ayrımlarının keskinliği açıkça gözlenmektedir.

Foucault ve bio-politika kavramı için: Bkz. Michel Foucault, **Güvenlik, Toprak, Nüfus**, çev. Ferhat Taylan, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013).

³⁷ Agamben, **age**, 191.

anladığı açıktır. İstisna hali hem Agamben için hem de Schmitt için hukukun yürürlükte olmadan var olduğu – Schmitt istisna halinin bu durumunu hukuk düzeni değil ama yine de hukuki bir düzen diyerek analizine dahil eder- yerdir.

İstisna halinin hukuk içindeki konumunun 21. yüzyıldaki en karakteristik biçimi terörle mücadele yasalarıdır.³⁸ Terörle mücadele yasaları 21. yüzyılın başlarındaki formülasyonları tarihsel olarak dokunulmaz olduğu kabul edilen birçok insan hakkının askıya alınabilmesine imkan vermektedir.³⁹ Terörle mücadele yasaları bu yönleriyle hem hukuki düzeni içinde barındıran metinlerdir, insanların yaşamları üzerinde devlet gücünün kullanılabilme kapasitesine atıf yaparlar hem de askıya aldığı hukuk düzeni referans alındığında hukukun dış geçiremediği yani olağan hukukla aynı anda ve aynı mekanda birlikte var olamadığı yasalardır. Terörle mücadele yasaları bir ülkenin yargı faaliyetlerinde hukuken ikilik doğururlar ve anayasal düzenin sağladığı garantilerin bir çoğunu siyasi, ideolojik iddialara atıflar yaparak varlıklarını ortadan kaldırmadan işlemez hale getirirler. Bu yasalar evrensel olduğu iddia edilen yasaların kapsayıcılıklarını bertaraf ederek egemenin mutlak kararı için uygun ortamı oluştururlar. İleride de görüleceği gibi terörle mücadele yasalarının oluşturduğu ikilik ve muğlaklık egemenin her türlü kararı yasanın içinden vermesine imkan sağlar, egemen böylece anayasal hakları askıya alarak ama hukuk düzenini bir bütün olarak askıya almayarak yargılanacak kişilerin kim olduklarına ya da yargılanan kişilere yönelik uygulanacak şiddetin ne olduğuna dair nihai kararı verebilir. Egemen yasalaştırdığı bu terörle mücadele yasalarına atıf yaparak sürekli kıldığı olağanüstü yargılama usülleri ile terör suçuyla itham ettiği kişiyi henüz yargılama nihayete ermemişken savunma haklarından mahrum bırakarak da cezalandırmaya başlar.⁴⁰ Böylece cezalandırma, terörle mücadele yasaları vasıtasıyla asli olarak hukuki bir hükmün gereği değil, egemen kararın sonucu olur.

---

³⁸ Ertekin, *age*, 104.

³⁹ *age*, 124.

⁴⁰ Bu konu hakkında Çağdaş Hukukçular Derneği'nin hazırladığı broşür gayet toparlayıcıdır. Terör suçlusunun avukat hakkının sınırlandırılması, gözaltı süresinin uzatılması, iddia makamının aynı mahiyetteki ancak hukuka adi suç olarak dahil edilen fiiller için istenen cezaların üst sınırlarından fazla mahkumiyet talebinde bulunabilmesi terörle mücadele yasasının yarattığı anayasanın dışındaki yasallık sayesinde mümkün olmaktadır.

2.2.Olağanüstü Hal ve Hukuk İlişkisi

Schmitt *Siyasi İlahiyat* adlı yapıtında 21. yy'ın siyasi dünyasını bıçak gibi kesen bir egemenlik tanımı ortaya atar: “Egemenlik olağanüstü hale karar verendir.”⁴¹ Schmitt tanımının aslında pek de yeni olmadığını altını çizer. Bodin'in Devletin Altı Kitabı yapıtında yaptığı egemenlik tanımı zorunlu koşullarda egemene hukuku ve kanunları ilga edebileceğini zaten duyurmuştu.⁴² Ancak Schmitt'in tanımını daha da keskinleştiren faktör egemenliğin ilke ve uygulamayı kendinde birleştirebilmesinin ardından devletin kudretinin hukuk ile boyunduruk altına alınmaya çalışıldığı, burjuvazinin hukuk devleti doktrinini siyasi ajandasına yerleştirdiği bir dönemde yapılmış olmasıdır. Schmitt hukukun egemenliği anlayışının egemen kararı kapsayamayacağını böylelikle hayatı kapsayamayacağını göstermeye çalışmıştı. Sadece kurallardan oluşan ve hiç değişmeyecek olan bir hukuk düzeni hayatın dinamikliğini karşısında kötürüm olur.⁴³ Bu akıl yürütmeden yola çıkarak Schmitt nihai bir soru sorar: Hukuk düzeni tehlikeye düştüğünde o tehlikeye düşen, eli kolu bağlanmış hukuk kendisini nasıl koruyacaktır ya da hukuk yerine kim hukuku koruyacaktır? Zaten hüküm sürdüğü bir durumdan varlığının tehlikeye düştüğü bir hale kendi kendisine sürüklenmiştir. Burada Schmitt, karar verici egemenini çağırır. Egemen Schmitt için hem hukukun içindedir hem de hukukun dışındadır ve bu dışarıda olabilme kudreti sayesinde hukuku ihlal etmeden askıya alabilir: Hukuku korumak için hukuku askıya alabilmek sadece egemenin kudretinin göstergesi ve niteliğidir.⁴⁴ Schmitt için egemenin hukuku askıya alarak oluşturduğu bu yeni düzen hukuk düzeni olmamakla birlikte anarşi ve kaostan farklı olarak hukuki bir düzendir.⁴⁵

Schmitt genelin tanımına ancak bir istisnanın anlaşılmasıyla ulaşılabileceğini düşünür ve bu yüzden egemenliği kaostan eşliğinde duran olağanüstü halden anlamaya çalışır. Yani egemenlik, hukuk ve devlet gibi kavramların anlaşılabilmesi için bu kavramların içiçe geçtiği ve bulanıklaştıkları bir an olan istisna anını anlamak elzemdir.⁴⁶ Schmitt istisna anının hukukun tekrarlanmaktan katılmış kabuğunun parçalanması olduğunu söyler. Böylece istisna hali hukukun kaynağı veya egemenlik

---

⁴¹ Carl Schmitt, *Siyasi İlahiyat*, 13.

⁴² *age*, 16

⁴³ *age*, 22.

⁴⁴ *age*, 15

⁴⁵ *age*, 19.

⁴⁶ *age*, 22

gibi içinde nihailiği barındıran kavramları açıklayabilmek için normal durumdan daha kullanışlıdır. Olağanüstü halde sıradan normlar, özgürlükler ve hukuki kişilikler tamamen askıya alınabilir ya da kısmen sınırlandırılabilir, bu özgürlüklerin kaynağı olan anayasa da özgürlüklerle aynı kaderi paylaşacaktır. Egemenliğin niteliğinin açığa çıktığı an bu askıya alma ya da sınırlandırma kararının açığa çıktığı andır. Yani bu anda konuşan sadece egemendir. Normatif açıdan bu kararın kaynağı 'hiç'tir.⁴⁷

Schmitt aynı yapıtında ilahiyat kavramlarıyla siyasi kavramların paralelliklerini göstermeye çalışır. Hukuki açıdan bir hiçten doğan hukuki bir düzen olarak olağanüstü hal hukuki pozitivistler ya da aydınlanma dönemi rasyonalistleri açısından hukuki bir mucizedir. Yasa koyucu Tanrı'nın (ancak Tanrı egemen değildir, kendi yasasını değiştiremez ve doğrudan kendisi uygulayamaz) yasa koyucu devlete dönüştüğü bir çağda olağanüstü hal ilahiyatın mucizesine denk düşmektedir.⁴⁸ Devlet liberallerin bütün itirazlarına rağmen her alana müdahale ederken "*deus ex machina*" gibi her şeyi çözen özne olur.⁴⁹ Schmitt için hukuk egemenliği gibi kavramsallaştırmaların amacı devlet dışı bir siyasi akılla dizayn edilmiş siyasi yapının araçsallığından kurtulup karar verici, yönlendirici ve belirli amaçların dışına çıkabilme kapasitesine sahip olmasının önüne geçilmesidir. Yani parlamenter demokrasinin araçlarının devre dışı bırakılarak yasa yapılmasının önüne geçilmek istenir, devletin içinde tuttuğu gücün her zaman hukuk aracılığıyla ehlileştirilmesi amaçlanır. Devlet, iradesi elinden alınmış bir Tanrı'dır. Amacı uyruklarının çıkarlarına hizmet etmektir, özellikle ekonomik alandan uzak durmalıdır. Ekonomik alanı ele geçirebilecek bir devlet fikri burjuvaziyi her zaman korkutmuştur. Bu yüzden devletin kesinkes sınırlandırılması gerekmektedir. Schmitt bu fikre karşı çıkararak sadece egemene hukuk dışında bir varlık açmaz, aynı zamanda hukuk düzenini bozacak olana da aynı hukuk dışı iradi bir alan açar yani yaşamın dinamikliğini tanır (Schmitt için bütün mesele hukuk dışında yaşamın devlet tarafından neden kapsanabildiğinin gösterilmesidir). Ancak hukuki düzenin düşmanı, zincirlerinden kurtulmuş egemen gücün hışmına katlanmayı göze almalıdır. Hukuk

---

⁴⁷ **age**, 36.

⁴⁸ **age**, 42.

⁴⁹ Foucault için Machievelli'nin çağının son temsilcisi olmasının nedeni budur. Machievelli için egemenlik kendi kendine dönen bir döngüdür, nihai amacı kendisidir, egemen olmak için egemenliğini kullanır, ancak modern siyasal iktidar sadece egemenliğiyle değil nüfusla, bedenle, üretimle, normalleştirmeyle yani toplumun sosyolojik, demografik ve ekonomik bütün katmanlarını düzenlemeyi talep eder. Schmitt'in *deus ex machina* sezgisi Foucault'da nihai açıklamasını bulur.

Carl Schmitt, **age**, 43.

askıya alındığı anda egemen cennetini garanti altına almak için bazılarını cennetten atacak ve atıklarına gazabını salacaktır.

Agamben olağanüstü hali hukuk düzeninin ve modern siyasetin paradigması olarak tanımlar.⁵⁰ Agamben *paradigmanın* etimolojik kökenlerine iner ve olağanüstü hali tanımlayabilecek yegane kavram olduğunu farkederek. *Paradigma* yanında duran demektir.⁵¹ Yani olağanüstü hal modern siyasal ve hukuki düzenin içinde değildir ancak çok da uzağında değildir, hemen yanında durur. Paradigma yanında durduğu şeyin ontolojisini değiştirir. Agamben için hukukun varlığının yegane sebebi yanında duran ele avuca sığmaz kardeşi olağanüstü haldir. Hukuk kendi içinde sürekli bir hukuksuzluk barındırır. Walter Benjamin hukukun süresiz askıda kaldığını farkettiler. Schmitt'ten farklı olarak Agamben bu birbirinin içine girmenin, hukukun ve hukuksuzluğun ayrılmaz ikililer olmasının altını kazıdı ve Schmitt'in aksine modern siyaseti dost-düşman ayrımında değil, içerme-dışlama, norm-karar ve çıplak yaşam-siyasal beden ayrımlarının aynı düzen içinde kapsanmasında buldu.⁵² Egemen bu dualiteyi egemen olduğu için iradi bir şekilde katedebilen haline geldi. Agamben'in egemeni hukukun varlığına ve yokluğuna ya da yaşayan insanın insan olup olmadığına karar verme gücüne sahip olandır ve kendisi Batı'nın bütün siyasi varlığına kutsal insanla beraber eşlik eden bir figürdür.

Schmitt devletin güvenliğinin tehlikede olması vurgusuyla ya da hukuk düzeninin yok olmak üzere olduğu iddiasıyla olağanüstü halin ilan edilebileceğini göstermeye çalışır. Halbuki Agamben Schmitt'ten daha tutarlı biçimde olağanüstü halin sadece kararın konusu olduğunu vurgular. Schmitt de elbette bunu biliyordu. Kararın kendisi tehlikenin varlığına da karar vermeyi kapsar ve bu nedenle olağanüstü halden ne kadar geriye gidilse de varlığı hissedilecek tek şey karar olacaktır, yani bir iradenin varlığı her yeri kaplar. Devletin güvenliği, hukukun varlığı ya da toplumun esenliğinin tehdit altında olduğuna dair karar ancak ve ancak bir karardır. Kararın kararı veren iradenin varlığından başka hiçbir nesnel verisi yoktur, neyin gerekli olduğuna dair egemenin tek başına aldığı bu kararın egemenin kendinden başka ölçütü bulunmaz. Olağanüstü halin tehlikeden kaynaklandığını iddia etmek olağanüstü hali bir normun konusu kılmakla eş anlamlı hale getirir. Yani bir insan

---

⁵⁰ Derya Fırat, "Kapatılma Mekanlarına Bakmanın Kavramsal Araçları", **Teorik Bakış**, sa. 4, (Mayıs, 2014): 20.

⁵¹ **age**, 20.

⁵² Agamben, **age**, 17.

öldürüldüğü takdirde öldürülene verilen hüküm gibi, düzen tehlikeye girdiğinde olağanüstü hal ilan edilir. Olağanüstü hal kararını önceleyen bir gerekçe bulma çabası bütünüyle hukuk devleti anlayışıyla anlaşılabilir, yani egemen güce egemenin kendinden başka bir meşruiyet kaynağı arayışının devamı şeklinde anlaşılabilir. Olağanüstü hali bir normun içine sokma çabasıdır bu, yani egemen iradede iradeyi çekip almaktır.

Hukukun askıya alınmasını anlamaya çalışan iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan birincisi olağanüstü hali hukukun içine yerleştirmeye çalışan yaklaşım diğeri ise olağanüstü hal ilanını hukukun dışında bulunduran yaklaşımdır⁵³ Olağanüstü hali hukukun içinde gören yaklaşım olağanüstü halin kaynağı ile hukukun kaynağının aynı şey olduğunu iddia eder: İkisinin de kaynağı zorunluluktur. Nasıl hukuk insanların bir arada yaşaması için zorunlu bir araç ise ve kaynağını da insanların başka türlü bir arada yaşayamamasından, yani bir zorunluluktan alıyorsa olağanüstü hal de hukuk düzeninin devamı için ilan edilmesi ve uygulanması zorunlu olmalıdır. Hukukun kesintiye uğramaması için eğer zorunlu olarak askıya alınması gerekiyor ise askıya alınmalıdır. Görüldüğü gibi bu olağanüstü hal anlayışı iradi değil, zorunluluktur. Öznel bir karar değil, bir dayatma sonucu vuku bulandır.

Olağanüstü hali hukukun içine yerleştiren bir diğer yaklaşım ise devletin kendini koruma hakkıdır.⁵⁴ Bu hakk, hukukun askıya alınabilmesine neden olacak kadar hukukidir. Nasıl insanların kendi yaşamlarını koruma hakkı var ise devletin de kendini koruma hakkı vardır. Bunun için olağanüstü hal hukukidir. Devletin ve hukukun tabiatına içkindir. Bu yaklaşımda da olağanüstü hal bir aksiyona verilen reaksiyon gibi anlaşılmaktadır. Bir hakkın korunması öncelikli olarak o hakkın ihlal edilmesine yönelik bir girişimi gerektirir. Devletin kendisine kast edilmeden devletin kendi yaşamını koruma hakkını kullanması anlaşılabilir.

Olağanüstü hali hukukun dışında gören diğer yaklaşım ise onu fiili bir durum olarak kavramsallaştırır. Olağanüstü hal karardan başka bir şey değildir. Schmitt de bu ekolün en büyük temsilcilerinden sayılabilir. Karar kendisini önceleyen herhangi bir şey gerektirmez, sadece kendisine referansla var olabilir. Duguit iradeyi tanımlarken yani olası bir karar vericiyi tanımlarken eyleme kapasitesi olan bir yapı

---

⁵³ Giorgio Agamben, **İstisna Hali**, çev. Kemal Atakay, (İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2006): 33.

⁵⁴ *age*, 33

ve o yapıya ait eyleme fikrinin oluşması arasındaki ilişkiye atıf yapar. Arabada yol alabilecek mekanizma ve yakıt olmalıdır ve bir sürücüde bu arabayı harekete geçirme fikri bulunmalıdır. Olağanüstü hal de buna benzer bir şekilde devletin olağanüstü halde işleyebileceği, yani hukuku askıya alıp gücünü kullanabileceği bir kapasitesi olmalıdır ve hukuku askıya alabilecek kararı olabilmelidir. Devletin hukuku askıya aldığı takdirde hukukun gücünü kullanabileceği varsayılırsa kararın kendinden başka bir şeye atıf yapmasına gerek kalmaz. Her ne kadar olağanüstü hal söylemleri bir şeyin tehlikede olduğu ve korunmasının ancak hukukun askıya alınmasıyla mümkün olduğunu söylese de bu onların kararının paradigmasıdır. Bu iddia olağanüstü halin yanında durur sadece, ve olağanüstü hale ontolojik bir anlam verir, ancak olağanüstü halin kaynağı da değildir.

Agamben modern siyasetin olağanüstü hali ve hukuku içiçe geçirdiğini görmüştür. Yani istisnalar kural olmaya başlamıştır. Federal Almanya, İngiltere ve Avusturya'daki (ve diğer ülkelerin hemen hepsinde olduğu gibi) geçici olarak kurgulanan terörle mücadele yasalarının olağan yasaların içinde kendine bir alan açması istisnanın nasıl kuralın içinde kural olduğunu gösterir.⁵⁵ Terörle mücadele yasaları, özgürlüklerin ve kamu düzeninin korunması için bahsi geçen özgürlüklerin her an kısıtlanabilmesinin imkanını sağlar. Böylece modern siyaset olağanüstü halle *fictum* (fiil) ile *ius* (hukuk) arasında bir muğlaklık bölgesi oluşturur. Böylece Agamben olağanüstü hali ne hukukun içine ne de sadece kararın içine yerleştirir. Olağanüstü hal ikisini de içine alan ve içine aldığı ölçüde de dışlayan (double exception) bir belirsizlik mıntıkasıdır.

Agamben'in analizinin belki de en tartışmalı noktası Foucault'dan ödünç aldığı biyosiyaset kavramıdır. Agamben için biyosiyaset kavramı zorunlu olarak istisna haliyle beraber var olabilir. Çıplak hayat ancak hukuka açılan bir istisna ve bir egemen kararın dile gelmesiyle siyasalın alanına girer. Kamp, Agamben için biyosiyasetin kristalleştiği yerdir. Kamp sürekli bir istisna halinde takılı kalmıştır ve kuralla istisnanın ayrımı ortadan kalkmıştır.⁵⁶ Hukuk ve yaşam içiçe geçmiştir, hukukun varlığı da tartışmalıdır. Agamben'e göre zaten varlığı ve yokluğu

---

⁵⁵ Orhan Gazi Ertekin, "Modern Demokraside "İstisnai Durumun Yeniden Doğuşu: Terörizm İstisnası"nın Yaratılması ve Hukuk Düzeninin Egemen İnşası", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006): 84.

⁵⁶ Giorgio Agamben, **Tanık ve Arşiv: Auschwitz'den Artakalanlar**, çev. Ali İhsan Başgül, (Ankara: Dipnot Yayınları, 2004): 49.

anlaşıl原因an hukuk yaşamı kapsayabilir. Ancak Foucault'un analiz noktası yaşamdır. Foucault neoliberalizm analizinde kullandığı insan sermayesi kavramıyla insan zihninin ve bedeninin topyekün bir sermaye biçimine nasıl dönüştüğünü anlamaya çalışır. Agamben biyosiyaset analizinde karanlık SS subaylarının tanrılaştığı Krakow'a giderken Foucault diyet merkezlerine, estetik kliniklerine ve anneliğe gitmektedir. İki düşünür siyasal iktidarın insanın biyolojik varlığı üzerine farklı alanlardaki eylemlerine odaklandığını söylemenin tartışmalı da olsa haklılık payının olma olasılığı yüksektir.

2.3.Terörle Mücadele Hukuku'nun Ayırt Edici Unsurları

Bu bölümde teröristin hukuk dışı bırakılmasının, yani olağan hukuki süreçlerin istisna usülleriyle yargılanmasının ve hukuk öznesi olamamasının ne demek olduğu hem yargılama usülündeki farklılıklar hem de ceza infazındaki farklılıklarla beraber anlaşılmaya çalışılacaktır. Teröristin hukuki bir kişilik olmama durumunun fiziki ve hukuki anlamı nedir?

Her devlet gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin de bir anayasası vardır. İnsan haklarının, insana dair temel ve vazgeçilmez özgürlüklerin tanımlandığı devlet de dahil ülkedeki bütün kurumlar, örgütler ve insanlar için bağlayıcı olan bu temel metin bazı yasal prosedürlerle, bazı söylemsel teknikler ve devletin zor kuvvetinin pratikleriyle askıya alınabilir ya da ihlal edilebilir. Bu askıya almanın kendisi eğer yasalar egemenin sunduğu yazılı anlaşma koşulları olarak düşünülecek olursa tamamen yasaldir. Yasallıklar hem yazılı olarak kayıt altında tutuldukları ve toplumun yasal temsilcileri tarafından bir yasama faaliyetinin sonucu olarak doğmalarından hem de icracılarının devletin tüzel kişiliği altında bulunan profesyoneller olmasından gelir.

Askıya alma biçimlerinde anayasal hak olan ama o dava ya da soruşturma için var olmadığı farzedilen birçok nokta bulunmaktadır ve bu noktalar hakları askıya alınanları da özel bir kümede toplama imkanı sağlar. Askıya alınan yasalar yargılananların üzerinde olmama haliyle sağladıkları hukuki korumasızlıkla yargılananı egemen karşısında tamamen savunmasız bırakır hem de aynı yargılama kategorisi içinde bulunanları hukuki bir varlık olarak toplumdan ayırır ve bu insanları anlamı ve kapsamı muğlak olan terörist kategorisi içine dahil eder. Bu askıya

alınmalarının en yoğun hali terörle mücadele yasalarında bulunmaktadır. Terörle mücadele yasalarının kapsamı teorik olarak bütün toplumu kapsayabilecek bir seviyeye yükselebilir.⁵⁷

1991 yılında yürürlüğe girmiş ve sürekli değişimler yaşamış terörle mücadele kanununun 1. Maddesi terörü tanımlar. Terör yasaya göre:

Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.⁵⁸

Terörle Mücadele Yasası'nın birinci maddesi terör suçunu çok geniş bir düzlemde tanımlamaktadır.

Anayasalar hukuk ile tarih, siyaset, politika, ekonomi, kültür ve etik gibi alanların kapsandığı en temel metinlerdir.⁵⁹ Terörle mücadele yasasının terör kavramını ekonomik, siyasi, sosyal, hukuki, uluslararası birçok saikle tanımlaması terörle mücadele yasasını da anayasaya benzer şekilde tasarlanmış, hukukun sınırlarında duran bir metin haline getirir. Yapısal düzlemlerdeki bu kapsayıcı potansiyel, kişiler ve fiiller için 2. maddede sağlanmıştır. Terörle mücadele yasasının 2. maddesine göre terörist olmak için terör örgütü üyesi olmak zorunlu değildir, terör suçunun yargılanan kişi tarafından işlendiğinin tespiti de şart değildir çünkü bu kişi başka biçimlerde devleti zarara uğratmış ya da örgütün amaçları doğrultusunda eylemde bulunmuş olabilir.⁶⁰ Bu kapsamın genişliği egemen kararın siyasal alanın bütününe mahkeme salonuna hapsedebilmesinin olanaklarını verir.

Terörle mücadele kanunun bu ikili kapsamına bir de Türk Ceza Kanunu'ndan 50 suç dahil edilmiştir. Bu suçlar bir terör örgütünün kapsamı dahilinde işlendiğine kanaat getirildiğinde terörle mücadele yargılama usülleri dahiline alınmaktadır. Bu kapsam 6136 sayılı Ateşli Silahlar Kanunu, Kültür Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Orman Kanunu ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanununu da kapsamına alır. Bu

---

⁵⁷ Orhan Gazi Ertekin, "Türkiye'nin İkinci Anayasası Terörle Mücadele Kanunu", 30 Mart 2011, <http://bianet.org/bianet/ ifade-ozgurlugu/128977-turkiyenin-ikinci-anayasasi-terorle-mucadele-kanunu> [24.05.2012].

⁵⁸ "Terörle Mücadele Kanunu (3713 S.K.)", **Resmi Gazete**, 20843 (Nisan 1991): Md. 1.

⁵⁹ Orhan Gazi Ertekin, *Modern Demokraside*, 40.

⁶⁰ "Terörle Mücadele Kanunu (3713 S.K.)", **Resmi Gazete**, 20843 (Nisan 1991): Md. 2.

suçlar egemen kanaat gereği terör örgütünün amacı doğrultusunda kabul edilerek özel mahkemelerde görülebilir. Türk Ceza Kanunu'nda bulunan suçların yaklaşık 3'te 1'i terör hukuku kapsamına girebilmektedir.⁶¹

Terörle mücadele davaları Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. Maddesi gereğince özel yetkili mahkemelerde gerçekleştirilir. Türkiye tarihi siyasi yargılamalar ve olağanüstü hukuki prosedürler tarihidir.⁶² Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 250. Maddesiyle yetkilendirilmiş özel yetkili mahkemeler de bu tarihin bir parçasıdır.⁶³

Terörle mücadele kapsamındaki yargılamalar genellikle yargılananın tutuklu yargılandığı davalardır. Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 100. maddesinin 3. bölümü terör suçunun işlendiğine dair şüphe duyulmasının dahi tutuklama nedeni sayılabilmesini sağlar. Bu da tutukluluk halinin bir tedbir olmasını değil cezanın kendisi olmasını sağlar.

Türk Ceza Kanunu kapsamındaki suçların Terörle Mücadele Kanunu'yla belirtilen terörist faaliyetlere dahil edilmesiyle beraber Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen cezalar yarı oranında arttırılır. Yani Türk Ceza Kanunu'nda üst ceza sınırı 10 yıl olarak belirtilen bir suç Terörle Mücadele Kanunu'yla birlikte 15 yıla cezalandırılabilir.⁶⁴

Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi gereğince mahkeme nakli mahkemenin takdirindedir. Bu yasanın açtığı alan da aleni ve açık yargılama ilkesini mekanın özellikleri gereği ihlal edebilmektedir⁶⁵ Yargılamanın özel yetkili mahkemelerde yapılması da doğal yargıç ilkesine aykırı sonuçlar doğurur.

Terörle mücadele yargılamalarını olağan yargılamalardan ayıran daha birçok nokta bulunmaktadır. Olağan durumlarda yargılanan biri masumiyet karinesi gereği hükmün verilmesine kadar masum kabul edilir, kendini istediği gibi savunma hakkına sahiptir ve savunmanın biçimini kendi belirler. Ancak olağanüstü bir yargılama usüllerinin işlediği özel yetkili mahkemelerin davalarında yargılananın masumiyet karinesi söz konusu değildir, avukat hakkı sınırlıdır ve savunmasını

---

⁶¹ Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi, **Hepsi Özgürleşene Dek Hepimiz Tutsağız**, (İstanbul, 2013), 7.

⁶² Orhan Gazi Ertekin, Faruk Özsu, Kemal Şahin, Muzaffer Şakar, Uğur Yiğit, **Türkiye'de Yargı Yoktur**, (Ankara: Nika Yayınevi Yayınları, 2013): 40.

⁶³ Özel Yetkili Mahkemeler tartışmalı olağanüstü yasama prosedürlerinin yaygınlaştırılmasıyla beraber 6 Mart 2014 Resmi Gazete'de kaldırılmasına dair değişiklik yayımlandı. Ancak KCK davası özel yetkili mahkemeler kapsamında başlamıştır.

⁶⁴ ‘‘Terörle Mücadele Kanunu (3713 S.K.)’’, **Resmi Gazete**, 20843 (Nisan 1991): Md. 5.

⁶⁵ Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi, **age**, 9.

özgürce yapamaz, anayasanın koruması üzerinden kalktığı için egemenin karşısında kendisini koruma kapasitesi olağanüstü yasalarla (anayasayı askıya alabilen) mümkün olduğunca azaltılmıştır.

Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yargılanan birisi eğer iddianame üzerinde mahkeme tarafından gizlilik kararı verilmiş ise tutuklu olmasına rağmen iddianamenin kabulüne kadar ne ile suçlandığını öğrenemeyecektir. Yargılanan kişi için olağan yargılamada 24 saat olan gözaltı süresi terör suçundan suçlanan kişi için 4 güne çıkarılabilir, 24 saat avukat ile görüşmesi yasal olarak engellenebilir ve olağan soruşturmalarda kişinin istediği 3 yakınına haber verme hakkı polisin istediği 1 yakınına haber verme hakkı olarak değiştirilebilir.⁶⁶

Terörle mücadele davalarında suçun şahsiliği ilkesi de askıya alınır. Örgütün amaçları doğrultusunda terör örgütü üyesi olmayan bir terör örgütü üyesiymişçesine yargılanır. Örgüt yöneticisi olarak yargılanan kişiler bu örgüt doğrultusunda hareket ettiği varsayılan kişilerin eylemleri dolayısıyla da cezalandırılırlar.⁶⁷ Terörle mücadele kapsamında yargılanan kişi olağan hukuk kapsamında yargılanan bir kişinin haklarının birçoğundan mahrumdur. Çünkü yargılanan kişi mevcut hukuk düzeni ve bu hukuk düzeninin egemen iradeyle oluşturduğu yapı için düşman olarak algılanır.

Terörle mücadele yasaları ve uygulamalarının yarattığı bir diğer ayırım noktası da cezanın infazında başlar. Adli suçlular için cezalarının 2/3'ünün infazı tamamlandığı takdirde şartlı salıverilmeden yararlanma hakları doğar, bu hak terörle mücadele yasasını ihlal ettiği gerekçesiyle hüküm giymiş bir insan için ancak cezasının 3/4'ü bittiği takdirde söz konusu olur. Bu haktan yararlanabilme imkanı da ancak hapisane idaresinin onayısıyla mümkündür. Ağırlaştırılmış müebbet hapis alan bir adli mahkum 30 yıllık ceza süresini doldurduğunda serbest kalmaktadır ancak terör kapsamında hüküm giymiş olan mahkumun cezasının hepsi infaz edilir, yani ölünceye kadar hapisanede kalır. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefetten dolayı yargılanan birisi olağan hukuk kuralları çerçevesinde davası Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülürken, eğer suç terör örgütünün amaçları doğrultusunda işlenmiştir kanaatiyle beraber bir yargılama yapılırsa hem infaz

---

⁶⁶ age, 12.

⁶⁷ age, 13.

edilecek cezalar arttırılacak, Asliye Ceza davalarında para cezasına çevirme hakkı mevcutken terörle mücadele yasası gereği bu dava özel yetkili mahkemelerde görülecek ve alınan herhangi bir ceza para cezasına çevirmek yerine yarı oranda arttırılacaktır.⁶⁸ Bu noktada hukukun askıya alınmasının, yani kişisel hak ve özgürlüklerin korunması için bu özgürlüklerin askıya alınmasının dava başlamadan önce veya davanın görüldüğü aşamada ne anlama geldiği görüldü. Dava sürerken vuku bulan tutukluluk ya da davadan sonra alınan mahkumiyet sonrası hükümlülük konularının ceza infaz kurumunun fiziki ve idari koşullarında hukukun askıya alınmasının ne demek olduğuna dair bir parantez açmak teröristin neden hukukun dışında kalmış, egemenin nesnesi haline gelmiş olduğunu anlayabilmek için yerinde bir vurgu olabilir.

Türkiye’de birçok tartışmayı beraberinde getirmiş olan F tipi Hapishaneler 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun gereği terörle mücadele kapsamında yargılanıp ceza alanların cezalarını çekecekleri yer olur. Bu hapishanelerde infaz üç kişilik ya da tek kişilik koşullarda çekilir, mahkumlar arasındaki ilişkiler üzerinde diğer koşu modellerine nazaran yoğun bir denetim vardır. Tek başına olan ve başka bir insanla ilişkisi olmayan mahkum insanın siyasi yaşam biçiminden yani *bios*’dan tamamen dışlanmıştır.

Terörle mücadele yasasının hâlihazırdaki varlığı meşhur çifte standart anlayışı ile kavranamaz. Terörle mücadele yasası ve terörle mücadele yasasından doğan infaz biçimi hukukun var olmadığı bir alan daha yaratmaktadır. İnfaz kurumunda cezaevi yönetiminin, mahkemede hâkimin, iddianame üzerinde polisin ve savcının sonsuz keyfi davranabilmesine imkân tanıyacak muğlâklıkta yapılandırılmış bir hukuk biçimiyle yargılanan bir insan hukukun ne suçta kanunilik ilkesi ne de cezada kanunilik ilkesi gibi kesin yargı gerektirmeleriyle hukukun kaynağı haline gelen ilkelerin netliğinden yararlanabilir.⁶⁹ Hukuk arzusuz bir yönetici gibi davranmaz ise, bir yöneticinin arzusuna dönüşür. Çünkü terörle mücadele yasağının kapsamı her fiili içine alabilecek kadar genişletilebilirdir, egemen karar bütün çatlaklardan başka başka ajanlar yoluyla sızabilir. Agamben’in Aritoteles’ten ödünç aldığı bir kavram olan potansiyel⁷⁰ kendisini Türk Ceza hukukunun içinde barındırdığı terörle

---

⁶⁸ age, 16.

⁶⁹ Orhan Gazi Ertekin, age, 54.

⁷⁰ Agamben, **Kutsal İnsan**, 59.

mücadele yasası ve olağan ceza yasası geriliminde gösterir: Her fiil –ceza hukuku kapsamına girmese dahi- terör suçu olabilir ya da olmayabilir.

Terörle mücadele anlayışının ceza infazı bağlamında yaratmış olduğunu hukuksuzluğu biraz daha açmak gerekmektedir. Judith Butler terörle mücadele etme amacına istinaden çıkarılan yasaların ve başlatılan uygulamaların nelere yol açtığını Amerika Birleşik Devletleri (ABD) özelinde analiz etmiştir. Butler’a göre alıkoyma yasalarının getirdiği nihai durum bir insanın hukukun dışına atılmasını normal hale getirmiştir. ABD özellikle Afganistan’da yakaladıkları Taliban üyelerine ne savaş suçlusu hukuki konumunu ne de ABD vatandaşları için var olan yurt içi hukuki konumu uygun gördü. İlk olarak bu insanlar zaten ABD topraklarının dışında Guantanamo kampında tutuldukları için ABD hukukunun dışında kaldılar, ikinci olarak bu insanlar herhangi bir egemen devletin ordusu içinde bulunmadıkları için düşman statüsüne de hak kazanamadılar.⁷¹ ABD bu insanları tarif ederken savaş suçlusu konumunun hukuki kalkanından arındırmak için düşman kelimesini değil, tutsak kelimesini kullandı.⁷² Bu insanların üzerindeki hukuk olmamakla olan bir hukuk haline geldi. Butler burada idari yetkililere açılan karar verme alanının genişliğinin önemini vurguluyor. Butler’a göre bu durum: “Hukukun dışında, inceden inceye işlenmiş bir idari demokrasi[dir] ...”⁷³ Hukukun askıya alınmasıyla, yani geri çekilmesi ve egemen iktidar tarafından taktiksel bir araca indirgenmesiyle beraber bütün idari noktalarda küçük egemencikler oluştu. Agamben Fransa’da hukukun askıya alındığı Paris’teki Arcade Otel’inde yaşamın tek düzenleyicisi olarak polisi görmektedir. Fransa’ya sığınmak için gelmiş bu insanlar buldukları hukukun olmayan olarak var olduğu bu bölgede hukukun bütün korumalarından yoksun bırakılmışlar ve polislerin siyasi, ahlaki ve etik anlayışlarından başka hiçbir güvenceleri –bu ne kadar güvence olabilirse- kalmamıştır. Butler’ın ABD özelinde dikkat çektiği bu bölüştürülmüş egemenlik alanına başka bir modern devlet olan Fransa’dan da örnek gösterilebilmektedir. Butler küçük egemenlerin de sınırlı olduğunun hakkını vermektedir. Yılmaz Güney’in Duvar filminde çocuk

---

⁷¹ Judith Butler, **Kırılğan Hayat Yasın ve Şiddetin Gücü**, çev. Başak Ertür, (İstanbul: Metis Yayınları, 2005): 76.

⁷² Foucault’un belirttiği söylemin stratejik ve taktiksel bir araç olması durumuna dair anlamlı bir örnek.

⁷³ *age*, 64.

mahkumların kaldığı bir hapisanede yaşananlar anlatılır.⁷⁴ Çocukların hayatı gardiyan Cafer'in tecavüzleri, işkenceleri ve aşağılamaları ve diğer bir gardiyan olan Ali Emmi'nin⁷⁵ babacanlığı arasında geçer. Çocukların hayatı üzerlerinde hiçbir hukuki koruma yoktur. Yılmaz Güney çocukların hayatının ne kadar 'çıplak' olduğunu çarpıcı bir şekilde anlatmıştır. Herhangi bir hukuki korumanın bulunmadığı bu mekânda bir vardiya değişimi ölüm ve yaşam arasındaki mesafe kadar belirleyici olabilmektedir. İdari yetkililer de en nihayetinde belirli bir emir-komuta zincirinin halkalarıdır ama mahkûm karşısında onlar egemendir, mahkûm ise tabir-i caizse *homo sacer*dir.

Duvar filminde bahsi geçen bir koğuş da siyasi mahkûmların kaldığı koğuştur. Camında penceresi olmayan, rutubetli, bir insanın sağlığını kaybetmesinin önüne geçebilmesinin imkânı olmayan bir koğuştur. Bu fiziki koşulların olumsuzluklarına rağmen siyasi koğuştta örgütlenmiş bir insan grubu bulunmaktadır. Bu örgütlenme hayatlarının çıplaklığını siyasi bir mücadelenin konusu kılar. Çocukların karşısında tam bir egemen olan gardiyan siyasi mahkûmların karşısında bu egemen konumunu koruyamamaktadır. Son yıllarda terör suçundan tutuklananların ya da mahkûm olanların ceza infazı için gönderildikleri 'F' tipi hapisaneler Duvar filmindeki gibi direniş imkânlarının sıfıra indirilmesiyle beraber mahkûmun tam bir 'çıplak hayat'a indirgenebilmesinin yolunu açmak içindir. F tipi hapisanelerde bulunan devlet görevlileri Agamben'in ve Butler'ın işaret ettikleri bir figüre –Butler bu figüre “küçük egemen” diyordu-, yaratılmış olan hukuki boşlukta egemeni temsil ettiği için insanların kaderini elinde tutan o figüre benzerler. Böylelikle bu görevliler temsil ettikleri egemenlik konumundan dolayı kendilerine teslim edilen bütün mâhkumları – potansiyel olarak- *homo sacer* konumuna indirgeyebilirler.

'Küçük egemenler'in siyasi iktidar için ne kadar önemli figürler olduğu açıktır. Hukuk askıya alındığında emir-komuta zincirinin sağlamlığının sarsılıp sarsılmayacağı böylece daha da önemli hale gelir. Arendt için meydana gelen herhangi bir olağanüstü halde emir-komuta zinciri de ortadan kalkarsa olağanüstü hal ilan eden egemen iradenin çözülüşü oldukça hızlanır, hatta Macaristan'da yaşanan

---

⁷⁴ Yılmaz Güney, yön, **Duvar**, Sen. Yılmaz Güney, Oyun.Tuncel Kurtiz, Ayşe Emel Meşçi, Nicolas Hossein ve diğer, Güney Film, 2000.

⁷⁵ Filmde çocuklara 'insan' gibi davranan tek erk sahibi kişidir. Butler'ın da tespit ettiği sınırlı 'küçük egemen'dir, doğrudan olmasa da dolaylı olarak çocuklara iyi davranmasının sonucunda işinden olur.

durumda saatlerle ölçülen bir zaman diliminde varolduğu sanılan egemen devletin silahları emir-komuta zincirindeki kırılmalar yüzünden başkalarının eline geçmişti.⁷⁶ Arendt'in, Agamben'in ve Butler'ın hukuksuz alanda devam eden emir-komuta zincirlerine dikkat çekmeleri önemlidir. Sonuçta Schmitt'e göre de yasa, hukuk gibi kavramlar somut insanların eylemlerinden başka bir şey değiller ise, yani somut insanların icracılıkları dışında bir anlamları yok ise, hukukun askıya alınması halinde kampa, şehre ya da ülkeye yayılan hukukun gücü devletin silahlarının ve kaldıysa iktidarının devletin amaçları doğrultusunda kullanılabilmesi imkânının kendisidir. Hukuk yok olduğunda devletin ajanlarının devlet için çalışmaması gerçek, sahici bir olağanüstü hal doğurur. Bu noktada içeri-dışarı, norm-karar ya da genel-istisna arasında vücut bulan egemenin varlığından bahsedilmesi olanaksızlaşır.

Butler yürütmenin içine alabildiği bir hukukun oluştuğuna değinir ve bu hukukun yönetimin taktiksel bir aracı olarak bir görünüp bir kaybolduğunun altını çizer. Agamben'e benzer bir şekilde buradaki hukuk anlayışı da potansiyel hukuktur. Zorunlu olarak olmak zorunda olmayan hukuktur. Küçük egemenlerin muhakeme yetkilerinin arttırılması uğruna hukuk olmama kabiliyetini kullanır ve alıkoyulan insanların bazıları mahkemeye çıkarılırken bazılarının ise idari yetkililer tarafından çıkarılmaması uygun görülür. Butler bu insanların insan haklarından mahrum bırakılarak hukuki açıdan askıya alınmış bir mıntıkaya girdiklerini söyler. Artık hapisane hukuka bağlı olmayan, dava ve ceza gibi kavramlarla ilişkisi asgariye indirilmiş, mahkûmların haklarının olmadığı idari taktiklerin geliştiği bir mevki haline gelmiştir.⁷⁷ Bu mevki öncelikle teröristlerle doldurulmaktadır.

Terörizm kavramı yani bu belirsizlik mıntikasında alıkonulacak insanların kimliklerini tanımlama çabası devletsizlerin uyguladığı politik şiddeti gayrı meşru ilan ederken, yerleşik devletleri de politik alana daha fazla şiddet kullanımıyla müdahil olmaya çağırılmaktadır.⁷⁸ Bu belirsizlik mıntikasına alınanlar devletin düşman bildiği, kendisine karşı (kamuya değil) suç işlemiş olduğunu düşündüğü insanlardır. Devlet burada da düşmanını tayin eden siyasal birliktir ve yinelemek gerekirse düşmanın kim olduğuna ve ona nasıl davranacağına karar verecek tek mercii siyasi birliğin kendisidir.

---

⁷⁶ Hannah Arendt, **Şiddet Üzerine**, çev. Bülent Peker, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012): 59.

⁷⁷ Judith Butler, **age**, 100.

⁷⁸ **age**, 97.

Küreselleşmeyle beraber ceza hukukunun da küreselleştiğini söylemek pek de yanlış olmayacaktır.⁷⁹ ABD'nin Guantanamo kampı ne iltir ne de sondur. Çünkü ceza hukukunun yeni aygıtlarından biri olan küçük grup ya da tekli tecrit uygulaması Guantanamo'da bir düşmanın zindana atılmasına benzer bir pratik geliştirmiştir. Foucault'un bir disiplin kurumu olarak kavramsallaştırdığı hapisane siyasi ve terör suçlularının ceza kurumlarından daha farklıdır. Terör suçlularının hapsedildikleri hapisanenin amacı "...görmek değil, gömmektir."⁸⁰ Denis O'Hearn Türkiye, İngiltere ve ABD'nin ceza infaz kurumlarındaki değişikliklerinin paralellliğini incelediği çalışmasında yüksek güvenlikli hapisanelerin amacının terör örgütü üyelerinin toplumun bütünüyle ya da diğer mahkûmlarla olan bağının kesilmesi olduğunu iddia eder. Yani mahkûm diğer insanlar için 'yok' haline getirilir. *Bios* ve *zoe* yani toplum içindeki siyasal yaşam ile çıplak yaşamın birleştiği beden artık sadece *zoeye* aittir. İnsanlardan bütünüyle koparılmış bu insan diğer insanlar için, bazen kendisi için bile ne yaşamaktadır ne de ölmüştür. Türkiye'deki 'F' tipi ceza evleri gibi total kurumların yegâne amacı ne öldürmek ne de yaşatmaktır: "Amaç sadece hayatta tutmaktır."⁸¹ Diğer insanlardan tamamen ayrılmış bu insanın yaşamı egemen karar tarafından bütünüyle askıya alınmıştır.

Küçük grup tecritine karşı IRA militanlarının yani hapisane direnişleri sayesinde edindikleri 'battaniye adamlar' lakabıyla bilinenlerin AIHM'e (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) açtığı egemen devletlerin hukuku askıya alma biçimlerine benzer biçimde sonuçlanmıştır.⁸² AIHM IRA militanlarının açtığı davanın sonucunda verdiği hüküm 'mahkûmların güvenliklerine dair öngörülen ciddi endişe yüzünden' küçük grup tecriti bir insan hakları ihlali değildir. Her ne kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin egemen bir devlet gibi siyasal kararı için alan açmak gibi bir anlayışının olamamasına rağmen Avrupa İşkenceyi Önleme Sözleşmesi'nin 3. Maddesi bir güvenlik endişesi sebep gösterilerek askıya alınmış ve IRA militanları davalarında haksız bulunmuşlardır. Ulusüstü bir hukuki kurumun ve ona eşlik eden ulusüstü hukuki anlayışın egemen istisnanın aynısını üretmesi şaşırtıcıdır.

---

⁷⁹ Denis O'Hearn, "Hücre Tecridi ve Mahpus Direnişi", çev. Öndercan Muti, **Teorik Bakış**, s. 4 (Mayıs, 2014): 88.

⁸⁰ **age**, 98.

⁸¹ Derya Fırat, **age**, 21.

⁸² Denis O'Hearn, **age**, 96.

Foucault için bir disipliner kurum olarak hapisane iktidarın kendisini gizlemediği ve ahlaki olarak ne yaparsa yapsın kendisini aklayabileceği yegâne kurumdur.⁸³ Hapishanenin bir istisnası olan, yani itaatkâr bedenler üretmekten ziyade yok etmeyi yani ‘gömmeyi’ amaç edinen asıl olarak devletin düşman bellediklerinin tutulduğu ‘F’ tipi, supermax⁸⁴ ya da Britanya’daki ‘H’ tipi kurumlar iktidarın normalleştirme amacından gelen sınırlarını da kaldırır. Devletin düşmanlarına uyguladığı bir savaş taktiği olan küçük grup tecritinin 1980’li yıllardan sonra yaygınlaşması hapishanenin istisnasının nasıl kural haline dönüşmeye başladığını da göstermektedir.⁸⁵ Tecrit şeklinde hapsedilen insanlar sosyal ilişki kurma kapasitelerini yitirmeye başlarlar.⁸⁶ Bu insanlar üzerinde uygulanan bu iktidar tekniği ülkenin, hapishanenin ya da mahkûmların güvenliğini bahane ederek insanların sosyal kapasitelerini öldürülebilir kılmakta ve bu insanları hapisane yönetiminin ve bu yönetim içindeki küçük egemenlerin insafına terk etmektedir.

Terör suçundan hüküm giyenlerin ceza infazlarında yaşadıkları hukuksuzluklara bir örnek olarak Nihat Konak’ın yaşadıkları üzerine düşünmek bu hukuksuzlukları somutlaştırmak açısından önemlidir. Nihat Konak Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 250. Maddesiyle görevlendirilmiş 14. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 2003/276 numaralı kararı uyarınca “sol terör” suç grubu içinde bulunan silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.⁸⁷ Hükümlü bu cezasını Tekirdağ ‘F’ tipi ceza evinde çekmektedir. Nihat Konak yürürlükteki kanun uyarınca 26 Kasım 2013 tarihinde şartlı salıverilme hakkından yararlanabilmeliydi. Ancak kendisi 3 defa hücre hapsi cezası almış ve bu yüzden şartlı salıverilme hakkı, kurumun verdiği hücre cezaları uyarınca elinden alınmıştır. Ancak bu zaman zarfında mahkûmun lehine şartlı salıverilme hakkını düzenleyen birçok yasa değişikliği meydana gelmiştir. Böylece 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu’nun 7/2 maddesinde 765 sayılı yasanın 2/2 maddesine paralel “suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur” hükmü gereğince salıverilme hakkı yasal olarak

---

⁸³ Michel Foucault, “Entelektüeller ve İktidar”, **Entelektüelin Siyasi İşlevi**, çev. Işık Ergüden, Osman Akınhay, Ferda Keskin (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011): 34-35.

⁸⁴ ABD’de özelleşmiş bir ceza infaz kurumudur.

⁸⁵ Denis O’Hearn, **age**, 102.

⁸⁶ Seçil Doğuç, “Yüksek Güvenlikli Hapishaneler ve Küçük Grup Tecridi”, **Teorik Bakış**, s. 4 (Mayıs, 2014): 137.

⁸⁷ İstanbul (Kapatılan) 14. Ağır Ceza Mahkemesi, 26.12.2003, Esas No. 1998/543, Karar No.2003/276, 2003, 1.

Nihat Konak'ın elinden alınmaz.⁸⁸ Nihat Konak'ın 3 defa hücre hapsi almasından kaynaklı olarak infaz yakma kararı alınabiliyor olması terörle mücadele hukukunun yarattığı ceza infaz kurumu idaresine geniş yetkiler tanınan alanın varlığından kaynaklıdır. Nihat Konak'ın durumuna benzer durumda bulunan Cihat Özdemir hakkında emsal bir karar da mevcuttur. Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesi Cihat Özdemir'in şartlı salıverilme hakkı yasal değişikliklerin failin lehine uygulanması ilkesi gereğince kaldırılamayacağına dair hüküm vermiştir. Nihat Konak'ın halen ceza evinde tutuluyor olması akla Butler'ın hukuksuz alıkoyma kavramsallaştırmasını getirmektedir. Nihat Konak'ın şartlı salıverilme hakkının önünde hukuken hiçbir engel yoktur ama gerçek şu ki; hukuken anlaşılabilir bir biçimde kendisi ceza evinde tutulmaktadır. Egemen istisna herkes için açabileceği istisna alanını Nihat Konak için açmıştır. Nihat Konak'ın durumu bir istisna değildir, sadece istisna ile yaratılmış boş bir hukuki uzamda vuku bulmaktadır.

Yargılama usulü, savunma hakkının kısıtlanması, yargılama için referans alınan yasaların muğlâklığı ve son olarak ceza infaz biçiminin hukukla ilişkisinin kesilmesi süreçleri bir bütün olarak ele alındığında modern siyasetin istisna nesnesinin, istisna alanını dolduranının neden terörist olduğu anlaşılacaktır. Teröristin iktidar karşısındaki hukuki koruması var ve yok arasındadır ve hep askıya alınabilecek şekildedir. Hukukun kişisel özgürlükler için kişisel özgürlükleri askıya alarak⁸⁹ –bir nevi kendisini askıya alarak- oluşturduğu alanın yarattığı küçük egemenler, siyasal birlikle özdeşleşen devletin kararına benzer şekilde hukuku askıya alabilecek kararlar verebilirler. Gözaltında polis, iddianame üzerinde savcı, mahkemede hâkim, ceza evinde ceza evi müdürü, gardiyan bu bütün idari yetkililer teröristin hukuki boşluğa düşebilmesi için, teröristin karşısında egemen kılınmışlardır. Schmitt'in de altını çizdiği gibi hukukun dışında bırakma siyasi mücadelede egemenin, yani siyasi birliğin bütünleşik gücüne nihai kararıyla yön verenin kullandığı bir ayrıcalıktır ve siyasi iktidar herhangi bir insan grubunu (dost-düşman ayrımına dâhil edebileceği 'öteki'yi) düşman olarak itham etmeden insanlık dışı ve hukuk dışı ilan edebilir.

---

⁸⁸ Türk Ceza Kanunu, (5237 S.K.), **Resmi Gazete**, 25611 (Ekim 2004).

⁸⁹ Orhan Gazi Ertekin, **age**, 80.

2.4.Siyasal Kavramı

İddianamenin anlaşılmasında kullanılacak en etkili kavramlardan birisi de Carl Schmitt'in 'siyasal kavramı'dır. Doğrudan Schmitt'in siyasal kavramı üzerinde durulması iddianamede mevcut olduğu iddia edilecek olan 'karşısında siyasal birlik tanımlama' stratejisinin kolayca anlaşılmasında faydalı olacaktır. Bu bölümde Schmitt'in tanımladığı siyasal kavramına biraz daha ayrıntılı bir bakış fırlatılacak, iddianamenin içerisinde bu bakışın yansımaları aranacaktır. Böylelikle iddianamenin siyasal olmadığını iddia ettiği bir siyasal birliğin varlığını nasıl inşa ettiği daha da berraklaşacaktır.

Schmitt siyasal kavramını tanımlamaya siyasal ilişkinin içeriğini tanımlayarak başlar. Schmitt'e göre siyasal ilişki dost-düşman ayrımından doğan bir ilişki biçimidir.⁹⁰ Böylelikle Schmitt'in Clausewitz gibi savaş yapma edimini siyasal ilişkinin bir formu gibi gördüğü anlaşılabilir. Savaş, dost-düşman ilişkisinin yoğunluk derecelerinin en yükseğe çıktığı anda ortaya çıkar. Schmitt'de her şey dost-düşman ayrımına dair karar edimi ile başlar. Schmitt'e göre askerler bu ilişkinin dışındadır. Asker savaşır, o işi gereği birilerini öldürür ve ölür ancak kimi öldüreceğinin ve ne için öleceğinin tayinini yapan irade siyasal birliğin oluşturduğu karar alıcı örgütün biçimine göre değişir. Bu irade askeri bir cunta da olabilir, bir partinin bürokratlarında ya da dini liderler de. Dost-düşman ayrımına karar vermek egemen olmaktır. Schmitt defalarca altını çizerek şunu belirtir: Eğer bir devlet dost-düşman ayrımına, yani siyasalın özüne dair kararı kendi veremiyor ise o devletin bağımsızlığından söz edilemez.⁹¹

Dost-düşman ilişkisine dair verilen kararı en üst siyasal iradenin kararı gibi tasvir eder ancak burada siyasal iradenin dışındaki belirleyenlerin önemini de ıskalamaz. Siyasal bir ilişkinin olabilmesi için yoğunluk derecesi dost-düşman ilişkisine kadar ulaşabilecek insan gruplarına ait ayrımların olabilmesi gerekir.⁹² Schmitt en ufak, en masum ayrımların dahi dost-düşman ilişkisine dönebileceğinin altını çizer ve siyasal insanlığın kaderi yapan şeyin bu ayrımlar olduğunu öne sürer. Bu ayrımın mahiyeti, ilişki dost-düşman ilişkisi yoğunluğuna eriştiği anda önemini yitirir. Öncesinde etnik, ekonomik ya da dini olan ayrım artık siyasal ilişkinin taraflarının içsel özelliği olarak

---

⁹⁰ Schmitt, *age*, 59.

⁹¹ *age*, 77.

⁹² *age*, 66.

kendisini muhafaza eder. Taraflar arasındaki ayırım artık önemini yitirmiş, taraflar arasındaki ilişki bütün gerçekliği kendi dolayımıyla inşa etmeye başlamıştır. Artık taraflar birbirinin sadece düşmanıdır. Schmitt siyasal kavramına bütün farklılıklarının üzerine kapanabilecek bir özerklik tanır. Rathau'e'nin ekonominin insanlığın kaderi olduğuna dair savına itirazında Schmitt ekonomik ilişkinin dost-düşman ayırımına dönüştüğü ya da dönüşebilecek ayırımları barındırdığı sürece, siyasal ilişki biçimine dönüşme potansiyeline sahip olduğunu iddia edecek ve böylelikle insanlığın kaderinin hala siyaset olduğunu söyleyecektir.⁹³

Siyasal ilişki mutlaka iki siyasal birlik arasında ortaya çıkar.⁹⁴ Taraflar birbirini düşman olarak görebilecek ve birbirini biyolojik ya da başka bir düzlemde yok etmeyi deneyebilecek güçte olmalıdırlar. Foucault'da da böyle bir ayırım mevcuttur. İktidar ilişkileri ve güç ilişkilerindeki ayırmadan yola çıkılırsa eğer güç ilişkilerinin Schmitt'in siyasal kavramına benzer bir biçimde olasılıklarla ve mücadelelerle dolu olduğu görülür. Güç ilişkileri gruplar arasında durağan bir ilişkinin olmadığı, bir mücadelenin süregittiği anlamına gelir.⁹⁵ Schmitt'in siyasal kavramı burada ayrılır. Siyasal birliğin kimi dost kimi düşman olarak göreceğine dair ayırımı insan grupları içindeki dost-düşman ilişkisi taşıyan potansiyellerin de belirleyiciliği ile siyasal birlik adına egemen olan devlet verir. Burada dost-düşman ayırımına dair kararı veren ile olağanüstü hale karar veren arasında belirli bir ilişki kurulabilir. Siyasal, devleti aşan bir kavramdır. Yani her olağanüstü hale karar veren bir siyasal birliktir, ancak her dost-düşman ayırımı yapanın olağanüstü hale karar vereceği iddiası Schmitt'in önermesi takip edildiğinde doğrulanamayacaktır.

Dost-düşman ayırımından yola çıkan Schmitt'in gözü marksizme takılır. Schmitt'e göre marksizm, liberalizmin dost-düşman ayırımını özünde ekonomik bir ilişki biçimi olan rekabet ilişkisine indirgeyerek modern toplumun bütün siyasallığını soğurmaya çalıştığı ölçüde ekonomik ilişkinin kendisini de dost-düşman ilişkisine çevirmek suretiyle modern toplumun kaybettiği siyasallığını yeniden topluma verir.⁹⁶ Marksizm, savaşı modern toplumun alt yapısını oluşturduğunu iddia ettiği ekonomik alana taşır. Böylece modern toplum kaybedilmiş bir savaşın üzerinde inşa edilmiş bir

---

⁹³ age, 57.

⁹⁴ age, 84.

⁹⁵ Michel Foucault, "Özne ve İktidar", **Özne ve İktidar**, ed. Ferda Keskin, çev. Osman Akınhay, (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014): 76.

⁹⁶ Schmitt, age, 67.

toplum olarak kavranır ve savaşın ateşi, kaybedenlerin kaybettiklerini hatırlamaları ile birlikte tekrar ateşlenir. Marksist bilinç mevcut ekonomik ilişkilerin adaletsiz olduğunu ancak dost-düşman ayrımında yer aldığı tarafın tarihine bakarak anlayacaktır. Ve Marx şöyle der: “Ve onların mülksüzleştirilmelerinin öyküsü, insanlık tarihine kandan ve ateşten harflerle yazılmıştır.”⁹⁷

Schmitt mükemmel bir siyasal ilişkinin (dost-düşman ilişkisinin) örneği için Cromwell’in yaptığı bir konuşmanın metnini vurgular: Cromwell bu konuşmasında İspanyolları Tanrı’nın düşman biçiminde yarattığı insanlar olarak tanımlar.⁹⁸ İspanyolların düşmanlığı bir edimlerinden dolayı değil, varlıkları gereğidir. Schmitt dost-düşman ilişkisinin söylemsel olarak ulaştığı nihai noktayı bu konuşma metni içinde bulur. İspanyollarla savaşmak, Cromwell’in ve yönetiminde bulunduğu İngiliz toplumunun siyasetinin kurucu unsurudur. Cromwell dost-düşman ayrımına dair kararı Tanrı’ya atfettikçe dost-düşman ilişkisi o derece mutlaklaşır, savaş kaçınılmaz bir hal alır, siyasal ilişkinin diğer bütün ilişki biçimlerinden bağımsız oluşu, böylelikle, tekrarlanır.

Schmitt siyasal bir birliğin içinde başka bir siyasal birliğin olamayacağını iddia eder. Eğer siyasal birliğin içinde bir siyasal birlik oluşmuş ise artık iki siyasal birlik vardır. Toplumda dost-düşman ayrımı yapan başka gruplar da var ise, o toplum parçalanma yolundadır ve siyasal örgütünü kaybetmiş demektir.⁹⁹ Schmitt devletin içerisinde de dost-düşman ilişkisi potansiyeli taşıyan ayrımları barındırdığını ancak bu ayrımların dost-düşman ilişkisi yoğunluğuna erişmesinin önüne geçen bir siyasal irade sergilediğini vurgular.¹⁰⁰ Devletin düzeni sağlayabilmesinin tek koşulu budur. Devletin hukuku askıya alması toplum içinde başka siyasal karar alma mekanizmalarının ve siyasal birliklerin oluşmasının önüne geçmek içindir. Yani Schmitt için siyasal birliğin içinde başka bir siyasal oluşumun önüne geçilmesi içindir. Marksizm gibi toplumun iç dinamiklerini bütünlük üzerinden değil de sınıfsal ilişkinin doğurduğu ayrım üzerinden okuyan sistematik düşünce biçimleri yerleşik siyasal düzenlerin temellerini dinamitler. Hatta Foucault’ya göre toplumun iki ulus olduğunu iddia eden tarihsel-siyasal-hukuksal söylem, Batı’nın ilk ve en hakiki

---

⁹⁷ Karl Marx, **Kapital I**, çev. Nail Satlıgan, (İstanbul: Yordam Yayınları, 2011): 688.

⁹⁸ Schmitt, **age**, 99.

⁹⁹ Duygu Türk, **Öteki, Düşman, Olay Levinas, Schmitt ve Badiou’da Etik ve Siyaset**, (İstanbul: Metis Yayınları, 2013): 165.

¹⁰⁰ Carl Schmitt, **age**, 61.

tarihsel-siyasal-hukuksal söylemidir. Foucault modernleşme döneminin başlarında İngiltere'deki burjuva, küçük burjuva ve köylülerin merkezi iktidara karşı ya da Fransa'da merkezi monarşiye karşı aristokrasinin söylemindeki nihai savaş vurgusunu ve katedilemez bir boşluğa yol açan dost ve düşman ayrımını inceler. Anglo-saksonlar I. William'ın işgaliyle asıl olarak kendilerine ait olan ülkede konumlarının elinden alındığını söylerler. Yani bir hakkın ihlali olarak, ihlal edeni düşman ilan ederler. Fransa'daki aristokrasi de benzer biçimde XIV. Louis'in kendi haklarını adaletsiz biçimde ihlal ettiğini öne süreceklerdir. Bu söylem nihai bir savaş ile adaletin tekrar tesis edileceğine 'inanır'. Adalet iki grubun varlığıyla değil bir grubun yok oluşuyla tesis edilecektir. Barış ilişkisinin bu söylemde yeri yoktur. Bu söylem Batı toplumunun kendisinin aslında bütünsel olmadığını, barışın savaşın sonu olmadığını ve savaşın hep sürdüğünü iddia eder.¹⁰¹ Schmitt'in dost ve düşman ayrımına karar veren devleti bu savaşın önüne geçmelidir. Foucault'nun odaklandığı toplumun ikili yapısına dair ortaya attığı alttan alta modernleşmenin ilk yıllarından, devrimci hareketlere ve hatta faşizme kadar uzanan bu söylemde meşruiyet bir savaş ilişkisinden gelir. Foucault bu düşüncede yasaların kaynağını savaş meydanlarındaki kan ve çamurdan çıkarır.¹⁰² Aslında Schmitt'in olağanüstü hal kararını hukuku mümkün kılan karar olarak anlaması Foucault'nun tespit ettiği Batı'ya ait söylemden çok da uzaklaşmaz. Eğer Foucault ile Schmitt arasında bir ilişki kurma cüreti gösterilecek ise şöyle denilebilir: Schmitt Foucault'un yasaların doğduğu yer olarak vücut bulduğunu iddia ettiği savaş meydanlarının olağanüstü hal ile tekrar hatırlatıldığını düşünmektedir. Schmitt için olağanüstü hal siyasal iktidarın hem kendisinin hem de hukukun kökenini hatırlattığı siyasal bir karardır.

Schmitt aslında siyasalın dost-düşman ilişkisi olarak açıklamaya çalışırken, siyaseti ve iktidarı ilahi bir hakka referansla açıklamaya çalışan ya da doğal düzenin bir yansıması olarak anlamaya çalışan düşüncelere nazaran devletin konumunu daha da tehlikeye atmıştır. Çünkü devletin konumu bir dost-düşman ilişkisi gibi dengelerinin değiştiği, âna ait bir konuma indirgenir. Schmitt devletin bu tehlikeli konumunu uyruklarından sadâkat bekleyerek nasıl doldurduğunu anlatmaya başlar. Bir siyasal birlik olarak devlet o toplumun en üst sadâkat makamıdır.¹⁰³ Dost-düşman ayrımı hakkında karar verme edimi olduğu gibi burada da devlet sadâkat makamı

---

¹⁰¹ Michel Foucault, **Toplumu Savunmak Gerekir**, 61.

¹⁰² Michel Foucault, **age**, 62.

¹⁰³ Carl Schmitt, **Siyasal Kavramı**, 77.

olma özelliğini sadece kendine ait kılmak zorundadır. Başka bir siyasal birliğin oluşumu demek sadece dost-düşman ayrımı üzerinde karar veren bir siyasal karar mekanizmasının doğduğu anlamına gelmez aynı zamanda bir sadâkat makamının da doğduğunu gösterir. Schmitt devlet ve siyasal birlik arasındaki ilişkiye bir de hareketi ekler. Liberalizmin halk ve devlet olarak ayırdığı dualistik toplumsal biçimi üçe bölerek hareket dolayımıyla devlet ve insanlar arasında mevcut olan bu boşluğu doldurmaya çalışır. Siyasal kavramının taşıyıcılarından birisi de hareket haline gelir. Hareket, yani Schmitt için Nasyonel Sosyalist Parti, devlet ve özgür insanları birleştirmenin bir biçimidir. Hareket yoluyla devletin içinde başka siyasal birliklerin olmasının önüne kesin olarak geçilmiştir.¹⁰⁴ Devlet, siyaset ve halk arasında 3 bileşen olarak siyasi birliği yapılandırır.

Artık iddianameyi Schmitt'in siyasal kavramı tanımını üzerinden okuyabiliriz. İddianame Schmitt'in siyasal kavramı benzeri bir 'konumu' inşa eder ve KCK'yi bu konuma yerleştirir. Ancak KCK siyasal da değildir. Schmittçi ve liberal siyaset anlayışı arasında kalmış iddianamede KCK'nin konumu da bu gerilimle beraber tesis edilir.

2.5.Siyasal Kavramı ve İddianame

KCK davasında savcının sunduğu ve mahkemenin kabul ettiği iddianame Türkiye Cumhuriyeti'nin yargı gücünün nasıl bir egemenlik ve hukuk anlayışına sahip olduğuna dair fikir verici olabilir. Dava, Türkiye yargı sisteminin devletin güvenliğinden birinci dereceden sorumlu olması istenilen organlarınca açılmıştır ve Türkiye yargı tarihinde yakın zamana kadar etkin olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yerini alan Özel Yetkili Mahkeme'yle yürütülmeye başlanmıştır. Böyle davalar özel yetkili savcılarının hazırladığı iddianameler eşliğinde 'özel' yetkili mahkemelerin oldukça geniş inisiyatiflerine 'mazhar' olurlar. İddianamenin hazırlanışı devletin yargı sisteminin tehlike anlayışını, devlet kurumunun siyasal mahiyetine bakışını ve ülkede mümkün siyasal eylem olarak neyin görüldüğünü açığa vurur.

---

¹⁰⁴ Carl Schmitt, **State, Movement, People: The Triadic Structure of The Political Unity**, İngilizceye çev. Simona Draghici, (Corvallis: Plutarch press, 2001): 20.

İddianamenin sahip olduğu bu nitelikler onun siyasi ve hukuki açıdan analiz edilmesini haklı ve gerekli kılacaktır. Bu tez çalışması iddianamenin içinde barındırdığı savların, stratejilerin, bütünlüklerin, cümlelerin içine sinmiş teorik ön kabullerin ve söylem üzerinde yapılan savaşta kendini meşrulaştırmak için başvurduğu siyasi reçetelerin analizini yapmaya çalışacaktır. Bu analizi yaparken de iddianameden yola çıkarak daha kapsayıcı biçimde Türkiye yargısının siyasi ve hukuki fonksiyonlarının ne olduğuna dair akıl yürütülmeye çalışılacaktır. İddianame yazılma aşamasında kullanılan savlar kuralları önceden belirlenmiş bir oyunda kazanmaya yönelmiş aklın ürünleridir. İddianameden yola çıkılarak oyunun kurallarının analizi mümkün görünmektedir.

Michel Foucault söylemin polemik ve stratejik bir okumayla anlaşılabileceğini söyler.¹⁰⁵ Yani söylem, içinde bazen doğrudan açığa çıkan tarafların olduğu, bazen ise bu taraflara derinlere kazma eylemiyle ulaşıldığı bir mücadele alanıdır. İddianame bu açıdan taraflarının doğrudan görüldüğü bir söylem alanına aittir. Taraflar yargılayanlar ve yargılananlardan oluşur ancak iddianamenin derinliklerine inildiğinde yargılayanların kendilerini meşrulaştırmak için iddianame içinde kendilerini konumlandıkları pozisyon anlaşılabilir. Bu pozisyon da hukuksal bir alanda meşru yargılama kodlarının ne olduğuna dair fikir vericidir.

İddianamenin söylem alanındaki mücadelede ayaklarını yere daha sağlam basmak için KCK örgütünü konumlandığı noktalardan biri, öncesinde de değinilen Schmitt'in dost -düşman ayrımını referans noktası olarak oluşturduğu siyasal birlik ve egemenlik kavramıdır. Bu kavram iddianame için yargılananın neden yargılandığına dair siyasal ve hukuki alan içinde meşru bir zemin yaratır ve davada vücut bulan bütün olağanüstü yargılama pratikleri ve olağanüstü yasalar mantıklı hale getirilmeye çalışılır.

İddianame hedeflediği meşru zemine ulaşmada bir yol olarak kendisine KCK terör örgütünü Schmitt'in siyasal birliğine ait olan niteliklerle tanımlamayı seçmiştir. Yani KCK terör örgütü dost-düşman ayrımı yapabilme kapasitesine sahip bir yapılandırma, insanların hayatları üzerinde tasarrufta bulunabilmektedir, kimi sınırlar içinde kendi normlarının uygulanması için almaya cüret ettiği egemen karar ile

---

¹⁰⁵ Michel Foucault, "Hakikat ve Hukuki Biçimler", **Büyük Kapatılma**, ed. Ferda Keskin, çev. Işık Ergüden, (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005): 165.

normlarının gereksindiği normal durumları yaratabilmiştir. İkinci bölümde ele alınacak olan iddianamenin vatandaş ve düşman arasında konumlandığı terörist figürü, yargılanan kişilerin egemen olmayan bir devletin vatandaşı gibi tasavvur edilebilmesiyle mümkün olabilmektedir. İddianamede Schmitt'in siyasal birliği gibi tasvir edilen bir örgütün yargılanabilmesinin doğurduğu paradoks –yani bu örgütün bir siyasi birlik olması ve egemenlikten mahrum olması-, ikinci bölümde bahsedilecek olan, davada yargılanan kişilerin anayasa tarafından güvence altına alınmış yasal özgürlüklerinin ve haklarının askıya alınabilmesini meşrulaştırmaktadır. İddianamenin Schmitt'in siyasal birliği anlama biçimine benzer olarak, KCK örgütünü nasıl konumlandığı aşağıda anlaşılmalı çalışılacaktır.

Schmitt'in siyasal kavramına önceki bölümde değinilmeye çalışıldı. İddianame için, iddianame içinde kavramın hangi özelliklerinin aranacağına dair kısa bir girişe ihtiyaç olabilir.

Her şeyden önce Schmitt için siyasal kavramı dost-düşman ilişkisinden doğar. Dost düşman ilişkisi iki grubun karşıtlığının uç noktası olan siyasal ilişkinin özüdür. Birçok karşıtlık (dini, ekonomik, ahlaki ya da etnik) dost-düşman karşıtlığına dönüşebilir, bu gruptaki insanların karşıt gruptaki insanların varlıklarını nasıl gördüklerine göre değişir. Eğer onları fiziksel olarak etkisiz hale getirmek istiyorlar ise aralarındaki ilişki siyasal bir ilişkidir, bu ilişkinin yoğunluğunun en uç noktası da tahmin edilebileceği gibi savaştır. Schmitt için siyasal ilişkinin kendi nüvelerini her potansiyel karşıtlıkta bulabilmesi hem siyasal ilişkiye mutlak bir özerklik verir¹⁰⁶, siyasalın devletin önceli olmasını doğurur. Schmitt'e göre siyasal devletten önce gelir. Her siyasal birlik kendisine karşıt ve kendisi gibi başka bir siyasal birliğe gereksinim duyar, eğer dost düşman ilişkisinin potansiyeli –yani dost-düşman ilişkisi doğurabilecek herhangi bir farklılık- bile yoksa siyasal ilişkiden bahsedilemez. Schmitt'in dost-düşman ayrımına dair bu anlatısının basamakları iddianamenin derinliklerinde görülebilir. İddianame bir siyasal birliğin varlığını tehdit eden başka bir siyasal birliğin varlığını ispat etme çabası gütmektedir. Ne kadar KCK'yi bir siyasal birliğe yakınlaştırırsa¹⁰⁷ egemenliğini tanımaya kadar gidebilir. Bu sebeple

---

¹⁰⁶ Duygu Türk, *age*, 122.

¹⁰⁷ Ancak bu yaklaşmanın sınırları vardır. KCK'yi bir siyasal birlik olarak tasvir etmekle KCK'yi bir siyasal birlik olarak tanımak farklı şeylerdir. Birincisinde KCK'yi anlamak için kullanılan bir formülasyon vardır ancak ikincisinde KCK örgütüyle ilişkili insanlar üzerinde

KCK'ye atfedilen siyasal birlik olma kapasitesinin sınırları vardır. İddianame bu sınırları 'sözde' gibi kelimeler kullanarak kendi içinde belirlemeye çalışmaktadır.¹⁰⁸

Öncelikle iddianame KCK'nin Türkiye devletini düşman ilan ettiğini iddia eder. İddianame bu iddiasını birçok sayfasında yineler. Devletin düşman edildiğine dair bir örnek vermek gerekirse:

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatandaşı olup bu ülkenin sınırları içerisinde yaşayan şahısların Devletin Güvenlik Güçlerini yabancı bir ülkenin güvenlik gücü gibi algıladıkları ve amaçlarının "Türkiye Cumhuriyeti Devlet sistemini yıkmak" olduğunu ifade ettikleri...¹⁰⁹

İddianamenin KCK'nin Türkiye devletini düşman ilan ettiğine dair bir örnek daha vermek gerekirse:

Toplantıda "Şimdi sen neden kardeşliğin var Polisle hiçbir zaman kardeş olmamışım ki ne zaman kardeş olmuşun ki BEN BU SİSTEMİ YIKMAYA ÇALIŞIYORUM, ben adalet sistemde adalet" şeklindeki ifadenin katılımcıların içerisinde buldukları psikolojik durumu ve inancı ortaya koyduğu...¹¹⁰

İddianame KCK örgütünün devletin sistemini düşman olarak tanımladığını ve devletin zor aygıtını kendi siyasal birliğinin dışında bir siyasal birliğin işgalci kuvvetlerine benzettiğini iddia eder. Yani KCK örgütü Türkiye Cumhuriyeti'nden ayrı bir siyasal birlik olarak var olmaktadır ve Türkiye Cumhuriyeti'ni düşman ilan edecek kararı alabilme kapasitesine sahip bir örgüttür. Örgütün aslında 4 farklı egemen devleti düşman ilan edebilecek kadar 'siyasallaşmış' bir birlik olduğunu göstermek için iddianame örgütün faaliyetlerinin kapsamına dair şu iddiaları öne sürecektir: "Örgüt, kurulduğu ilk günden bu yana 'Türkiye, Irak, Suriye ve İran toprakları üzerinde birleşik bağımsız kürdistan devleti kurmayı' hedeflemiş ve hiçbir zaman bu hedefinden sapmamıştır."¹¹¹ İddianamenin bu vurguları siyasal birliğin birincil özelliklerinden olan dost-düşman ilan edilmesine dair verilen kararın özerkliğinin KCK örgütünde mevcut olduğunu ispat etmektedir. Schmitt için bir siyasal birliğin varlığını anlayabilmek için aranması gereken ilk ve en önemli nitelik

---

Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliğini iddia edebilmesinin yolu kesilir. KCK özerk bir varlık kazanır.

¹⁰⁸ İddianame KCK anayasası olarak sayfalarına aldığı metne "sözde" anayasa demektir.

¹⁰⁹ T.C. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, CMK'nın 250. Maddesi ile Yetkili Bürosu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 19 Mart 2012 Tarih ve 2012/159 Esas numaralı İddianamesi, 520.

¹¹⁰ **age**, 520.

¹¹¹ **age**, 72.

özerk olarak dost-düşman ayrımı yapabilme kapasitesinin olup olmamasıdır. İddianame KCK'nin dost-düşman ayrımı kararı aldığını ve bu ayrım üzerinden strateji geliştirdiğini göstermektedir. İddianame açıkça bu karar yapılarını da göstermektedir.

İddianamede bulunan örgüt şeması¹¹² ve KCK anayasasında tanımlanan yürütme kurulu bu karar alma mekanizmalarını hem soyut hem de somut bir biçimde tanımlamaktadır.¹¹³ İddianame Schmitt gibi hukukun aslında 'düzen', 'barış' ya da 'insanlık' gibi bir ideal için somut olarak savaşan somut insanlara atıf yaptığını, yani hukuki yapı olma iddiasının örgütlü bir grup insanın varlığını gerektirdiğini bilmektedir. İddianame başka bir hukuki düzeni örgütlemeye çalışan insanların varlığını göstermektedir. KCK anayasasında bulunan soyut yürütme kurulunun¹¹⁴ kimler tarafından doldurduğunu da örgüt şeması üzerinden açıklanmaktadır. Schmitt Hobbes'la aynı fikirde olduğunu belirttiği Hobbes alıntısında hukukun egemenliğin kuralları koyan ve uygulayanların egemen olduğunu söylemektedir. KCK hukuki, soyut konumların somut insanlarca doldurulduğu, yaşayan bir siyasi birliktir ve inşa etmeye çalıştığı hukuk egemenliği iddianame tarafından terörist ilan edilenlerin kurallarını koyduğu ve bu kuralları uyguladığı, yani teröristlerin egemen olduğu bir hukuki egemenliktir.

Schmitt'e göre, siyasal birliğin en yaygın biçimi olan devletin ayırt edici özelliklerinden biri de kendi siyasal birliğinin çakıştığı kamusal alan içinde olduğu varsayılan insanların hayatları üzerinde tasarrufta bulunma ayrıcalığıdır. İddianame KCK örgütünün bu ayrıcalığa da sahip olduğunu iddia etmektedir. İnsanlar örgüt politikaları gereği ölümü göze alabilmektedir. Bu vurgu iddianame içinde sonuç bölümünde şöyle dillendirilmiştir:

Örgütsel suçlarda şüpheliler arasında ki bağlar hele bu örgüt bir terör örgütü ise çok güçlüdür. Örgüt üyesi olacak şahsın öncelikle örgütü tanınması, ideolojisi ve amacını bütün benliği ile benimsemesi gerekir. Çünkü PKK gibi bir terör örgütünün üyesi olacak kişinin tüm yaşamının değişmesi, özgürlüğünün elinden alınması ve hatta hayatını kaybetmesi kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle örgüt üyeliği sıradan bir suç işleme kararı gibi algılanamaz. Üyeliğe karar vermek

---

¹¹² age, 71.

¹¹³ age, 94.

¹¹⁴ Bu anayasada yürütme kurulunun yetkileri, kimler tarafından seçileceği ve halihazırda kimlerin bu yürütme kurulunda bulunduğu yazılmıştır.

bile bir süreç istemektedir. Örgüt katılan kişi her şeyini örgüte bağışlamayı da taahhüt etmiş sayılır.¹¹⁵

Yani örgüt ancak bir devletin vasfı olması gereken, insanların kendi yaşamlarını feda etme makamı olma özelliğine, en üst sadakat makamı olma özelliğine sahip bir siyasi birliktir.¹¹⁶ Schmitt bu özelliğin özellikle altını çizer, çünkü eğer bu özellik devlet dışında başka yapılarda da vücut bulursa çoklu siyasi yapıların bulunduğu bir siyasal alanın ortaya çıkmış olduğu kabul edilmelidir. Bir ülkenin içinde savaş kararı alarak insanları ölmeye ve öldürmeye seferber edebilecek sadece bir siyasi birlik olabilir o siyasi birlik de devlettir. Bu kapasiteye sahip başka siyasi birlikler de varsa o topraklar üzerinde tek siyasi birliğin –ya da tek devletin- olduğu söylenemez. İddianame birçok noktasında dillendirdiği KCK'nin devlet olma projesini ve Türkiye Cumhuriyeti'ni bölme iddiasını¹¹⁷ yaşam üzerindeki tasarruf kapasitesini göstererek ispat etmeye çalışmaktadır. İddianame içinde KCK insanların yaşamları üzerinde bir seferberlik örgütleyebilme kapasitesine sahip siyasi bir birliktir.

KCK davasında yapılan dinlemelerde yargılananların Hakkâri ilinde örgütün egemenliğini tamamladığını söylemeleri iddianamenin siyasi birlik arayışında tutunduğu iddialar arasında çok önemli bir yer tutmaktadır. İddianame Türkiye anayasasına tabi olmayan bir hukuk sisteminin inşa edildiğini, bu hukuk sisteminin kendi yaptırım güçlerine sahip olduğunu ve devletin içinde yargılama yapabilecek, yaşamı hukukla kapsayabilecek başka bir siyasi birliğin vücut bulduğunu göstermeye çalışmaktadır. İddianame Hakkâri Mahkemeleri için:

Bu örgütlenmenin Türkiye genelinde ki tüm illerde aynı şekilde var olduğu, yine örgüt yöneticilerinin beyanına göre örneğin Hakkari'de KCK yapılanmasının tamamlandığı, hatta bu yapılanma nedeniyle Adli makamlara kimsenin gitmediği, uyuşmazlıkların örgütün KCK sistemi içerisindeki sözde yargılama makamlarınca yapılarak çözümlendiği...¹¹⁸

Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut anayasasının Hakkâri için hiçbir anlamının olmadığı ve Hakkâri'de asıl olarak KCK yapılanmasının insanlar için yasa koyucu ve yasa uygulayıcı –yani egemen- olduğunu göstermeye çalışan iddianame hukuki açıdan yargıladığı örgütü egemen bir devlet olarak kabul etmek gibi paradoksal bir

---

¹¹⁵ **age**, 2390.

¹¹⁶ Schmitt, **age**, 75.

¹¹⁷ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, **age**, 72.

¹¹⁸ **age**, 76

noktaya düşme tehlikesindedir. KCK bir siyasal birlik olarak aldığı dost-düşman ayrımına dair kararlar beraber hukukun işleyebileceği normal durumu yaratabilmiş bir egemen gibidir.¹¹⁹ Yasa koyan ve yasayı uygulayan egemenin doğası gereği üzerinde hiçbir otorite tanımaması KCK'nin yargılanamayacak ancak savaşılabilecek bir siyasal birlik olduğunu göstermektedir. KCK ile Türkiye devletinin ilişkisi KCK'nin yasa koyucu ve uygulayıcı olması bakımından uluslararası hukukun konusu olmalıdır. Ancak iddianame aynı zamanda egemen olan KCK'yi yargılabilmektedir de. Bu durum KCK'nin hukuken nasıl yargılanacağını bir kararın konusu kılmaktadır.

İddianame Schmittçi bir biçimde karşısındaki örgütü örtük olarak siyasal, kendisini ise tarafsız ilan eder. Schmitt, bu durumun kendisinin siyasal bir tutum olduğunu gayet farkındadır.¹²⁰ İddianame tarafsızlığını vurgularken aynı zamanda da halk ile örgütü birbirinden ayırmaktadır. İddianame boyunca halk masum ve cahilce 'olaylara' katılan bir kitledir. Böylece KCK tam anlamıyla iddianame tarafından öteki olarak inşa edilir. KCK'nin toplumda hiçbir meşruiyetinin olmadığını vurgulanarak, toplumdaki soyutlanır ve böylece siyasal birlik olarak yargılananlar toplumdaki ayırt edilebilir hale gelir. Schmitt siyasal birliğin düşmanının tam anlamıyla yabancı olması gerektiğini belirtir.¹²¹ KCK Türkiye devletinin egemenlik sınırları içindekilerle kurduğu iddia edilen bir 'dışsal' ilişki ile siyasal birliğin düşmanının ancak başka bir siyasal birlik olabileceği için düşman ve yabancı bir siyasal birlik olarak konumlanır.

İddianame KCK'yi modern egemenlik kuramı açısından imkansız olan hem egemen olma hem egemen olmama arasında bir konuma yerleştirmektedir. İddianame KCK'nin bu konumuna dair açıkça şunu söyler: "...terör örgütünün KCK ile birlikte klasik terör faaliyetleri dışına çıkarak devletleşmeye giden yapıyı oluşturmaya çalıştığı..."¹²² KCK örgütü diğer terör örgütlerinden esirgenen yarı-egemen konumu sayesinde diğer terör örgütlerinden ayrılır ve bu ayrım ileride görüleceği gibi KCK davasından yargılananlar için dava koşullarının olağanüstüleştirilmesine ve düşman hukukunun işletilebilmesine ön ayak olacaktır. İddianamenin egemenlik ve siyasal birlik kavramları dolayısıyla KCK sanıklarının

---

¹¹⁹ Schmitt, *age*, 75.

¹²⁰ *age*, 50.

¹²¹ *age*, 57.

¹²² İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, *age*, 255.

nasıl dūřman ve vatandaş arası muęlak bir noktaya ittięi ikinci bōlōmōn konusu olacaktır.

3.TERÖRİST VE İDDİANAME

Bu bölümde savcı tarafından iddianamede konumlandırılan kanlı, canlı insanların hukuki statülerine değinilecektir. Bu hukuki statülerin şekilleniş biçiminde yargılananların yerleşik hukuk düzeniyle ilişkilerinin analizi iddianame üzerinden yapılmaya çalışılacaktır. Bu bölümdeki öncelikli amaç olağanüstü bir biçimde yargılanan kişilerin hukuk kişisi olarak var olan ya da olmayan konumlarının ne olduğudur. İddianeme yargılananların hukuksal konumlarını –hukuki haklara sahip kişiler mi, yoksa hakları yok edilmiş insanlar mı- nasıl tanımlamaktadır? Terörist olarak yargılananların iddianame tarafından inşa edilen toplumsal ve hukuki konumları onların terörle mücadele yasalarınca yargılanmasında etkilidir. Bu bölüm terörist kişinin iddianamedeki temsilinin ne olduğunu tartışmayı amaçlar.

3.1.Terör ve Terörist

Dünya 20. yüzyılın son çeyreğinden beridir yoğun olarak terör ve terörizm sorunuyla boğuşmaktadır. Terör kavramı; ilk olarak 1934 Yılında Yugoslav Kral Alexander Karadjordjevic'in öldürülmesinin ardından hukuki olarak tartışılmaya başlanmıştır.¹²³ Terörizm siyasetin asli bir belirleyeni haline geldiği halde tanımında herhangi bir uzlaşma olmadığı açıktır. Hukukçular bu konu hakkındaki endişelerini dile getirmişlerdir. Terör kavramının hukukçular açısından bu denli tartışılmasının bir nedeni de kavramı mutlak bir şekilde tanımlayamamaktan kaynaklanmaktadır.¹²⁴ Bu çalışmada terör kavramının muğlaklığının izinden gitmek yerine terörist konumu ile hukuksal alandan dışlanarak içlenmek suretiyle kapsanan figürün anlamı sorgulanacaktır.

---

¹²³ Orhan Gazi Ertekin, “Orhan Gazi Ertekin'den çok konuşulacak bir röportaj: 'Yetmez ama evet' AKP'ye ait bir şeydi”, 17 Ağustos 2011, <http://www.turnusol.biz/public/haber.aspx?id=10018&pid=19> [24.05.2012]

¹²⁴ Orhan Gazi Ertekin, “Türkiye'nin İkinci Anayasası Terörle Mücadele Kanunu”, 30 Mart 2011, <http://bianet.org/bianet/ ifade-ozgurlugu/128977-turkiyenin-ikinci-anayasasi-terorle-mucadele-kanunu> [24.05.2012].

Terörizm politik amaçları olan bir eylem biçiminde tanımlanması ilk olarak İhtilal döneminin Fransa'sında yapılabilmıştır. Hem monarşinin siyasal bir aygıtını hem de terör döneminin (*reign of terror*) kendisini tanımlamada kullanılan terör kavramı, Latince (*terrere*) kullanımının barındırdığı korku, dehşet gibi ruhsal ve içsel anlamlarından sıyrılmış olarak politik alana, kamusal alana dahil olmuştur.

Terör kavramının tanımlanması konusunda yoğun ama yeterli olmayan çabaların olduğu bilinmektedir. Örneğin bu tanımlama çabalarından birisi Wardlaw'un tanımıdır:

Terörizm bir birey veya grup tarafından, kurulu bir otorite adına ya da bu otoriteye karşı, eylemin esas mağdurlarından çok daha geniş bir hedef kitle üzerinde en üst düzeyde kaygı ve korku yaratmak suretiyle, politik taleplerini kabul ettirmeye yönelik şiddet kullanımı ya da şiddet kullanma tehdididir.¹²⁵

Terörizm tanımlama çabalarından bir diğeri de M.Charif Bassiouni aittir. Bassiouni'nin terör tanımı ise şu şekildedir;

“... belirli bir toplum içerisinde, iktidar olmaya yönelik bir sonuç elde etmek ya da faillerin kendileri ya da bir devlet adına hareket edip etmediklerine bakılmaksızın, belirli bir davanın veya problemin propogandasını yapmak için terör(dehşet, korku) yaratmak üzere tasarlanmış, uluslar arası düzeyde yasaklanmış şiddetin, ideolojik olarak motive olmuş stratejisidir”¹²⁶

Alıntılanan iki terörizm tanımının neredeyse tek ortak noktası politik, ekonomik veya sosyal bir amaca ulaşma güdüsünün varlığının tespitidir. Örneğin Yonah Alaxander'ın terör tanımı da bir takım amaçlar uğruna yapılmış bir edimi tanımlamaya çalışır. Tanım şu şekildedir: “Devlet dışı kişiler veya devletin gizli ajanlarınca ekonomik, politik, sosyal, stratejik veya diğer amaçların gerçekleştirilmesi niyetiyle, masum kişilere karşı yasadışı fiziksel güç ve psikolojik tehdidin tasarlanmış kullanımınıdır.”¹²⁷ Alaxander'ın tanımında masum kişilere yasa içi şiddetin de olabileceği farkedilir. Ya da devletin gizli ajanları dışında masum insanlara uyguladığı şiddetin hukuki boyutuna dair bir kayıtsızlık vardır. Suçun asli unsuru olan “fiziki ve psikolojik tehdit”in kapsamı o derece geniştir ki bir gazete haberi dahi bu kapsamda değerlendirilebilir. Türkiye'deki terörle mücadele yasası, bu yasa bağlamıyla yargılananlara dair hukuki emsaller de göz önünde

---

¹²⁵Aktaran Ertekin, **age**, 99.

¹²⁶Aktaran Ertekin, **age**, 100.

¹²⁷Aktaran Ertekin, **age**, 99.

bulundurulduğunda, şiddet içermeyen birçok eylem biçimini terör kapsamı altında yargılamaya uygun zemini oluşturmaktadır. Terör tanımının asli özelliği olan muğlaklık bu noktada hemen hemen her fiilin egemen kararın inisiyatifi ile terör eylemi olarak değerlendirilebilmesine imkan sağlar.

Terörü bir başka düzlem olan tarihsel düzlemde tanımlamaya çalışan anlayış ise insanlık tarihine eşlik eden bir terör kavramı ortaya atar.¹²⁸ Bu anlayış, Büyük Selçuklu Devleti ile çatışma içinde bulunan Hassan Sabbah'ın ve Haşhaşiler'in eylemlerinden, Roma İmparatorluğu ile çatışan 'Sicarii'lerin eylemlerine kadar otorite ile çatışma içinde bulunan hemen hemen her eylemi terör kapsamında anlamlandırılabilir. Böylelikle insanlık tarihiyle yaşıt olan otoriteye baş kaldırma; terör kelimesinin Jacobenler tarafından olumlu kullanımının ardından 9. Thermidor'dan beri kazandığı olumsuz anlamla birlikte anlaşılabilir. Şeytan'ın Tanrı'ya olan itaatsizliği dahi kavramın bu tarihsel kapsamı dikkate alınarak 'terörist' bir eylem olarak algılanabilir. Bu tarihsel anlayış ile terör, insanlığın doğasına yapışmış bir kötü 'huy' olarak anlaşılır.

Terörün liberal demokrasilerdeki anlamlandırılma biçimi özellikle önemlidir. Liberal demokrasiler terörü sahip oldukları özgürlüklerin ve demokrasinin dışında bir konuma yerleştirir.¹²⁹ Terör alanı demokrasiden azade kılındığı ölçüde hukuk devleti normlarının da işlemediği bir alan olur. Böylelikle terörün varlığını önleme çabaları terörün ait olduğu 'habitus'un kurallarına göre dizayn edilmelidir düşüncesi, kendi meşruiyetini, terörü Batı'nın sahip olduğu siyasal alanın dışına doğru ittikçe sağlamlaştırır. Terör liberal demokrasinin dışında oldukça hukuksal liberalizmin de dışında kalacaktır. Batı'nın demokratik düzeni, bu düzenin dışından bir varlıkla karşılaştığında Batı'yı zayıf düşürmektedir. Liberal demokrasilerin hemen hemen hepsinde bulunan terörle mücadele yasalarının anayasal hakları sınırlı ya da sınırsız biçimde askıya alabilme potansiyelleri, bu akıl yürütmeye de meşrulaştırılır. Terör dışsal bir durum ise, terörle mücadele de dışsal bir olgu olur ve bu dışsallık sayesinde Batı'nın liberal demokratik düzenine yine hanel getirilmemiş olur.

Terörün tanımı üzerine yapılan bu tartışma terör suçunun cinayet suçu gibi belirli bir kesinlik bağlamında tanımlanamayacağını gösterir. Terör suçunun asli

---

¹²⁸age, 106

¹²⁹age, 102.

tanımlayıcısı şiddet değildir, eğer hukuki olarak odaklanılan sadece şiddet olsa idi ceza muhakame yasalarındaki kanunlar terör dahil her suçu tanımlamada yeterli olacaktı. Yani terör suçu gibi bir kategoriye ihtiyaç kalmayacaktı. Eğer terör suçunun tanımı insanın toplumsal hayatına dair herhangi bir amaç –ekonomik, sosyal, politik- için şiddet kullanımı olarak kısıtlanırsa şiddet edimi olmayan hiçbir fiilin terör suçu kapsamında yargılanamaması gerekir. Mevcut kanunlarda terör suçu kapsamında olmayan, şiddet içeren bazı suçların ise –ekonomik çıkar elde etmek için işlenen organize suçlar- terör suçu olarak değerlendirilmesi gerekecektir. Örneğin şiddet tehdidi ile alınmış bir ihale hem ekonomik düzeni tehdit ettiği hem de şiddet içerdiği için terörist bir eylem olarak yargılanmalıdır. Ulus Baker terör ile şiddet ilişkisinin olmazsa olmaz bir ilişki olmadığını belirtir:

Terör, 19. yüzyıl siyasal alanlarının günümüze mirasıdır diyebiliriz; platonik ya da evcilleştirilmiş tanımını şiddette bulur. Ancak şiddet, terörün bir dışlaşması, belki de kaçınmadığı sonucu olabilir, ama hiçbir zaman olmazsa olmaz koşulu ya da ilkesi değildir. Görüşler ve kanılar dünyasındaki hesaplaşmaların değil, deneyimlerin, isteklerin ve sloganların oynadığı bir yüzeyi işaret eder.¹³⁰

Ulus Baker'in tanımı ise bambaşka bir terör kavramı ortaya atmaktadır. Şiddet terörün olmazsa olmazı değildir, terör şiddet biçiminde de meydana çıkabilen deneyimler, istekler ve sloganlar düzenidir. Ulus Baker'in terör tanımı, terörün hukukla ilişkisini herhangi bir işleme ve dışlama biçimine dönüştürmez, böylece bu bağlantı terörün varlığından ayrılır. Şiddet içermeye ya da amaç-araç ilişkisi üzerinden yapılan bütün terör tanımları, bir biçimde terörün hukukla olan ilişkisini tanımlamaya çalışırlar. Terör, amaç-araç ilişkisinden ya da şiddet içermesinden yola çıkılarak nasıl yasadışı olarak tanımlanabilir sorusuna cevap ararlar.

Ancak Terör suçunun var olmasının nedeni de, terör tanımının akademik-hukuki-siyasi-sosyolojik olarak yapılamıyor oluşudur. Böylelikle egemen ceza yasalarına aktif olarak müdahale etme imkanı bulur, önleyici hukuk anlayışıyla da beraber egemen hukuki teammülleri aradan çıkararak doğrudan hüküm vermeye başlar.

Ulus Baker'in kriminal bir durumdan farklı olarak tanımladığı terör bu noktada ele alınmalıdır. Ulus Baker'e göre: “Terör yalnızca kendini ifade etmek isteyenlerin buna uygun siyasal bir alan, bir ortam bulamamaktan doğan bir sapması değildir;

¹³⁰ Ulus Baker, “Devlet İyiliği Temsil eder, İyilik Yapmaz”, [http://www.korotonomedy.net/kor/index.php?id=21,200,0,0,1,0,\[24.05.2012\]](http://www.korotonomedy.net/kor/index.php?id=21,200,0,0,1,0,[24.05.2012]).

varolan siyasal alanın ta kendisine yöneltilen bir protestodur.”¹³¹ Ulus Baker’in bu tanımından da anlaşılacağı üzere; terör siyasal alanın kendisine bir protesto olarak mevcut olan siyasal alanla ilişkisini siyasal alanın reddi olarak sürdürür. Terörist faaliyet siyasal alanın içerisinde ona yönelen bir yok etme ediminden farklı olarak itirazdır. Aynı zamanda terör ekonomik ve sosyal hiçbir ödevi kalmayan devletin kendini konumlandırabileceği alanın inşasında da bir aktördür. Yeni inşa edilen bu toplumsal bina, üç sacayağı ile toprağa basar: “İyilik temsil eden devlet, masum halk ve kötülüğün ta kendisi olarak terör.”¹³² Ulus Baker, neoliberalleşme dönemi ile dönüşen toplumsal alanda devletin meşruiyet zemininin refah üretiminden güvenlik ve ‘huzur’ üretimine kaydığını göstermektedir. Devletin bütün meşruiyetinin tek temeli Hobbesvari bir biçimde güvenlik tesisi olduğunda devlet, bu meşruiyetine dayanarak hukuku yeniden dizayn eder. Bu dizaynda asli olan evrensel normların hüküm üzerindeki yol göstericiliği değil, güvenliğin tesisindeki araçsallaşmış hukuk anlayışı haline gelir.

İddianamede Ulus Baker’in üçlemesine benzer bir şekilde terör faaliyetlerini içinde bulunulan topluma referansla ‘mutlak bir kötülük’ olarak algılamaktadır. Terör, Türkiye toplumunun sahip olduğu iddia edilen bütün ‘hassasiyetlerin’ olumsuzlanmasını içinde barındırır. İddinamenin, içinde bulunan Siyaset Akademisi’ne dair bölümünde sosyalizm derslerine özellikle dikkat çekmesi¹³³, Türkiye toplumunun –özellikle Türkiye sağının- düşman figürüyle yakaladığı bir benzerliktir.¹³⁴ Schmitt’in bir siyasal birliğin düşman tanımına dair kararını verirken toplumun kavramsal kaynaklarından beslendiği önermesi, bir defa daha kendini doğrulayacak bir alan bulur.

İddianamede teröriste ait bir diğer özellik ise ‘şehit olamayandır’. İddianame; kutsal insanın hukuki statüsüne benzer şekilde teröristi, terörle mücadele yasalarının boş göstereniyle oluşturduğu hukuksal boş uzama itmesinin yanında “şehit ilan edilemez” kılarak da ilahi uzamdan dışlamıştır. Terörist kamusal olarak yası tutulamayıdır. İddianame yargıladığı kişiler tarafından kullanılan her ‘şehit’

---

¹³¹Ulus Baker, **Siyasal Alanın Oluşumu Üzerine Bir Deneme**, (Ankara: Paragraf Yayınları, 2005): 11.

¹³²age,12.

¹³³ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, age, 2385.

¹³⁴Tebessüm Öztan, “Öfkeyi Çizmek: Milyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri”, **Türk Sağ: Mitler, Fetişleri Düşman İmgeleri**, ed. İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztan, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012): 146.

kelimesini ‘sözde’ sıfatıyla ‘tamamlamaktadır’. Yargılananların ölen PKK militanları için kullandığı ‘şehit’ kelimesinin kendisi, suçun işlendiğine dair bir işaret olarak iddianameye dahil edilmektedir. Butler, yası tutulamama durumunun politikliğini deşifre eder ve şu soruyu sorar: “Acaba hangi koşullarda kamusal yas, kamu içinde telaffuz edilebilecek olanın sınırları içinde tahammül edilemez bir patlama oluşturarak kamunun kendisine bir “hakaret” teşkil eder?”¹³⁵ Ölü teröristten şehit olarak bahsetmek hem kamuya bir hakarettir hem de ilahi yasanın ihlali değil, ilahi yasaya ancak bir saygısızlıktır. Çünkü teröristin ölümü ilahi yasanın –şehidi anlayabilme imkanı veren yasanın- konusu olamaz, iddianame için –pozitif hukuk kapsamında hazırlanmış bir metin olmasına rağmen dini göndermelerle doludur- teröristin ölümü ilahi yasanın ve ilahi düzlemin kapsamının dışındadır. Onun ölümü sadece biyolojik bir varlığın yok olmasıdır.

Terör tanımının imkansızlığı ve bu imkansızlığının egemen iktidara açtığı karar alanıyla birlikte, terörizm alanı bir istisna alanı haline gelir. Hukukun kapsayamadığı bir alan olduğu için egemenin hükmünün kol gezdiği bir alan olur. O halde terör tanımının önemi tam da olmayan tanımdadır, tanımsızlığındadır. Egemen iktidar, herkesi içine alabilecek şekilde karara bağlayabileceği yasalarla beraber, karşısında bulunan hukukun korunmasından tamamen arındırılmış şahşı, yeniden hukuki boş bir uzama –ceza evi gibi- itme kabiliyeti kazanır. Agamben’in egemen istisna ve kutsal insan tipolojileri terörizm ve terörist kavramlarının muğlaklıklarıyla beraber günümüz için daha da anlaşılabilir olmaktadır. Agamben’in Roma İmparatorluğu’ndan çekip aldığı kutsal insan ilan edilme cezası müvekkili kandıran avukatın edimine ya da babasına itaat etmeyen oğul olma durumuna verilen cezadır.¹³⁶ Modern siyasal alanda kutsal insan ilan etme –hukukun üzerinde olmama ile olması durumu- biçimlerinden en yaygını terörle mücadele yasaları dolayısıyla hukukun dışına atılmadır. Vatandaş ile düşman arasında kalan terör suçlusu böylece hem uluslararası hukuktan hem de ulus içi hukuktan yani hukuki evrenin kendisinden dışlanarak hem hukuki hem de siyasal alana dahil olur.¹³⁷ Agamben’in kutsal insanı ve egemen istisnası siyasal-hukuksal alanın incelenmesinde kullanılabilir tipolojiler sunar. Ancak terörist yani kutsal insan ve egemen istisna arasındaki ilişki gerçek hayatta mutlak bir örtüşme sunmaz. Yani egemen yaşam üzerinde mutlak bir hükme

---

¹³⁵Butler, *age*, 50.

¹³⁶Agamben, *Kutsal İnsan*, 106.

¹³⁷Orhan Gazi Ertekin, *age*, 77.

sahip değildir ne de terörist egemenin karşısında tamamen korunmasızdır. Ancak şunun altını çizmek önemlidir: Terörist, hukuki açıdan mutlak olarak korunmasızlığa itilebilir olandır, hukuk ile yaşamın tam olarak örtüşmemesinden dolayı yaşamın gerçekliğinde kendi kendini korumayı en azından deneyebilir. Bu çalışmada iddianamenin düşman olma-vatandaş olma, siyasi birlik olma-olmama ikiliklerinin aynı metin içinde bulunması çelişkisinden ve bir sonraki bölümde değinilecek olan hukuken kapsanamayan hukuk koruyan şiddet ve hukuk kurucu şiddet arasındaki karşılaşmadan yola çıkılarak hukuki alanın dışına atılmış bir figür olan ‘terörist’in mahiyeti anlaşılmaya çalışılmaktadır.

3.2. Bir Olağanüstü Hukuk Biçimi Olarak Düşman Hukuku

Hukukun kendi istisnasını içinde barındırma biçimlerinden biri olan terörle mücadele yasalarını düzenleyen rasyonalitenin daha genel ifadesi düşman ceza hukukudur. Düşman hukuku kişi hak ve özgürlüklerinin askıya alınmasını sağlayabilecek bir mahiyete sahiptir. Bir önceki bölümde olağanüstü hal ile anayasal özgürlüklerin, kişinin sahip olduğu hak ve hukuki korunmaların nasıl askıya alınabildiği incelenmiştir. Hukukun bütün normlarının, o normların işleyebileceği düzenin oluşturulması gibi akla yatkınmış gibi sunulan bir veciz mantığı silsilenin, olağanüstü halin kural haline gelmesiyle yani hukuk ile istisna arasındaki bütün ayrımların belirsizleşmesiyle hiçbir anlamının kalmadığı aşıkardır. Ancak özellikle kapitalist toplumlarda olağanüstü halin tüm topluma yayılması hem serbest pazar ilişkilerini hem de iş gücünün yeniden üretimini olumsuz etkiler. 1980’de Türkiye’de yaşanan darbenin sonrasında gelen olağanüstü ‘güvenlik’ tedbirlerinin gündelik yaşamın akışını nasıl zora soktuğu hafızalardan silinmemiştir. Ticari ilişkilerin ve toplumsal üretim ve tüketimin aynı zamanda da yeniden üretimin sürekli olarak askıya alınması ekonomik ilişkileri olumsuz etkiler. Negri’nin egemenliğin yöneten ya da yönetilen, haklar ve yükümlülükler ya da koruma ve itaat arasındaki bir ilişki olarak alması bu açıdan oldukça anlaşılırdır.¹³⁸ Süresiz olarak toplumun bütün gruplarının yaşamının hukukla bütünleştirilmesi, hukukun da egemenlik benzeri bir ilişkisellik bağlamında düşünülmesinden yola çıkılırsa çok da mümkün değildir, hatta imkansızdır. Toplum içindeki aktörlerin kamu güvenliğini tesis etme iddiasındaki hukukun (ya da

---

¹³⁸ Antonio Negri, Micheal Hardt, **Çokluk**, çev. Barış Yıldırım, (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004): 347.

yürütmenin) kendilerinin hangi davranışlarına hangi şartlarda karışacağını bilmeleri kendilerini de bu koşullara göre ayarlamaları imkanını doğurur.¹³⁹ Eğer bu imkan insanların elinden alınırsa toplumun asgari stabilliği kaybolur. “Asli kurucu iktidarı ve *hiyerarşik olarak bu iktidarın altında yer alan egemeni* sınırlayan yegane gerçeklik sosyo-politik-ekonomik gerçeklerdir” (italikler bana ait).¹⁴⁰ Egemen bütün topluma kendisini koşulsuz olarak dayatamaz. Gramsci hegomanya kavramı ile egemenin zor aygıtlarının yanında rıza üretme aygıtlarının da olduğunu altını çizer, sadece altını çizmekle kalmaz bu formülasyondan yola çıkarak devrimci bir strateji önerir.¹⁴¹ Althusser’in de Gramsci’den etkilenerek devletin insanlara kendisini çağırdığı (*interpellation*), insanları özneleştirdiği ideolojik aygıtları incelerken gördüğü buydu.¹⁴² Foucault’un özneleştirme süreçleri ise bambaşka bir iktidar ilişkisi modeline vücut vermiş oldu. Foucault’a göre öznenin kendisi tarihseldir. Bu tarihselliğinden dolayı kandırılmış bir mekandan ve zamandan bağımsız bir özne yoktur. Özne iktidar teknolojileriyle (sadece iktidar teknolojileri tarafından değil) beraber üretilir. Bu anlayışa göre iktidar ilişkilerinin özne üretme teknikleri zor ya da rıza ayrımlarından ziyade özellikle disiplin teknolojileri ile ‘uysal bedenleri’ bizzat üretir.¹⁴³ Farklı düşünürlerin bu çalışmalarının ortak yanı saf şiddet ile yani zor ile hükmetme arasında bir doğru orantının olmadığıdır.

Devletin zor gücünün yanında devletin rıza üretmesi zorunludur. Burada sorun şudur: Devlet toplumdaki rıza devşirmek zorundadır, yönetimin asli unsurlarından biri de bu rızadır, ancak devlet toplumun içinden bir grubun rızasını almazsa ne olur? Yani her toplum gibi, homojen olmayan bir toplumda devlet toplumun içinden bazı parçaları yok edebilir mi? Dünya tarihi yok etme ediminin mümkün olduğunu birçok defa doğruladı. Dost-düşman ayrımına kadar gidebilecek farklılıkları her daim içinde barındıran bir toplumun bir kesimi egemen tarafından birçok kez insanlık dışı ilan edilebildi. Hitler’in Yahudiler için ‘temizlenmesi gereken bitler’ diyebilmesi toplumun kendisini destekleyen diğer kesimlerinin varlığıyla mümkün olabilmiştir.

---

¹³⁹ Kasım Akbaş, **Hukukun Büyübozumu: Eleştirel Hukuk Çalışmaları Hareketi**, (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2006): 43.

¹⁴⁰ Levent Gönenç, “Siyasi İktidar Kavramı Bağlamında Anayasa Çalışmaları İçin Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi”, AÜHFD, c. 56, sa. 1, (2007): 158. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/268/2410.pdf> [10.09.2014]

¹⁴¹ Antonio Gramsci, **Hapishane Defterleri: Felsefe ve Politika Sorunları- Seçmeler**, çev. Adnan Cemgil, (İstanbul: Belge Yayınları, 2007): 328.

¹⁴² Louis Althusser, “İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları (Bir Araştırma İçin Notlar)”, **Yeniden Üretim Üzerine**, çev. Alp Tümertekin, Işık Ergüden, (İstanbul: İthaki Yayınları, 2006): 403.

¹⁴³ Michel Foucault, **Özne ve İktidar**, 58.

Türkiye toplumuna içkin politik algılardan biri olarak ‘devletin kutsallığı’ndan bahsedilebilir. Devletin varlığını korumak için hukuki prosedürlerin dışına çıkılması devletin gücüne dair de bir atıftır ve hukuki prosedürlerin dışına çıkılması mutlak bir yok etme edimine kadar gidebilir. Özellikle Türkiye sağının ve bu ideoloji ile bütünleşmiş insanların ideolojik kabullerinden biri olan ‘kadim devlet’ anlayışı devletin kendisini toplum iradesi ile sınırlandırmamasını desteklemektedir. Özellikle devlete zarar verdiği düşünülen gruplarla diyalog dahi ‘kadim devlet’ anlayışına bir ihanet olarak algılanabilmektedir.¹⁴⁴ Schmitt, dost-düşman ayrımının toplumsal temellerine şu şekilde bir vurgu yapar: “Dost-düşman ayrımı toplumun belirlendiği kavramsal kaynağa göre belirlenir.”¹⁴⁵

Günümüzde düşman ceza hukukunun ceza muhakemesi yasalarına dahil edilmesi ile devletin toplumu dinamik olarak farklı yasal biçimlere tabi kılabilmesinin yolu açıldı. Böylece egemen olarak devlet bütün toplumu kapsayacak bir olağanüstü durum ilan etmeden, dinamik olarak toplumun bir kesiminin haklarını askıya alabilmenin hukuk-gerçek melezi kuramını oluşturdu. Günter Jacobs bu kuramın adı en çok duyulmuş geliştiricilerindendir. Günter Jacobs toplumun içinde düşman, yabancı ve toplumun güvenliğini tehlikeye atacak grupların olduğunu belirterek analizine başlar.¹⁴⁶ Burada Hegel’in hukuk düşüncesine bir atıf bulunur. Suç işleyen bir suçlu o suçtan, sağladığı ayrıcalığı sadece kendisi için istediğinden, yani evrensel bir kavramı yalnızca kendisinin çıkarı için talep etmesinden doğan iki yüzlülüğü sergilediği için suçludur ve kötüdür.¹⁴⁷ Ceza da normlarını kendi koyan suçlunun dışsal normları ihlal etmesinin sonucudur. Günter Jacobs, peki o suçlu bu ayrıcalığı bütün insanlar için talep ederse ne olur, örneğin bütün insanlar için devletsiz yaşayabilme hakkını talep ederse ne olur sorusu üzerinden düzenin temellerini dinamitleyen düşman figürine ulaşır. Bu düşmanın mevcut toplumsal yapıyla hiçbir olumlu bağı kalmamıştır. Bir normu ihlal etmemiştir, çünkü ihlal normun varlığının içselleştirilmesiyle beraber kendi-için bazı gerekçelerle bu normun geçersiz olduğu düşüncesine dayanır. Düşman bütün normlara kast etmektedir. Onun suçunun amacı

---

¹⁴⁴Güven Gürkan Öztan, “Türk Sağının Devlet Fetişizmine Dair”, **Türk Sağı: Mitler, Fetişleri Düşman İmgeleri**, ed. İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztan, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012): 454.

¹⁴⁵Schmitt, **Siyasal Kavramı**, 116.

¹⁴⁶ Henning Rosenau, “Jacobs’un Düşman Ceza Hukuku ve Hukukun Düşmanı”, çev. Erhan Temel, AÜHFD, c. 57, sa. 4, (2008): 394.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1499/16554.pdf> [10.09.2014]

¹⁴⁷ Georg Wilhelm Friedrich Hegel, **Hukuk Felsefesinin Prensipleri**, çev. Cenap Karakaya, (İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1991): 134.

kişisel menfaati değil, bütün düzenin lağv edilmesidir. Toplumda hukuka saygılı ancak hukuku ihlal etmiş kişilerle hukuki düzene kast eden kişiler aynı hukuki prosedürlere tabi olamazlar. Hukuki düzenin varlığına kast edenlerle devlet savaş içindedir ve devlet, hukuki düzeni bu insanlarla olan ilişkisinde mümkün olduğunca savaşın gereklerine uygun olarak dizayn etmelidir. Günter Jacobs için bu kişilerin tabi olacağı hukuk vatandaş hukuku gibi anayasal hak ya da insan hakları benzeri hukuki korunma haklarını barındıramaz.¹⁴⁸ Toplumun içinde vatandaşlar ve düşmanlar, zararlı, yok edilmesi gerekenler var ise, bu iki tipolojinin getirdiği farklılıkları kapsayabilecek hukuki biçimlerin de var olması gerekir. Zararlı insanların zararlı oldukları topluma ya da devlete herhangi bir zarar vermeden de anlaşılabilir. Önleyici hukukun temeli de bu iddiaya dayanır. Belli bir güvenlik imajı çizemeyenlerin gözetim altında tutulması ortak faydanın sağlanması gereğidir. Düşman ceza hukuku bu kişilerin verecekleri zararı daha vermeden önlemelidir de.¹⁴⁹ Yani düşman hukuku ilk olarak düşmanın yok edilmesidir ve bunu düşman henüz zarar vermemişken yaparsa toplum hiçbir zarar görmeden bu muğlak düşmanla olan süresiz savaşı içinde anlık zaferlerinden birini kazanmış olur.¹⁵⁰

Günter Jacobs'un düşman hukuku kavramsallaştırmasında hemen bir soru kendini açığa vurmakta ve kendi kendisine cevap istemektedir: Düşman kimdir ve düşmanın kim olduğuna kim karar verecektir? Bu sorunun cevabını Jacobs'dan yarım asır önce Schmitt vermişti.¹⁵¹ Egemen dışında kalan herkes düşmandır, düşmanın kim olduğuna karar verecek olan da siyasi birlikle özdeşleşmiş olan egemen devlettir. Jacobs bu cevabı Schmitt gibi açık yüreklilikle veremez. Ancak Jacobs'un hukuk teorisinin düşman ve vatandaş arasındaki ayrıma dair hukuki açıdan nesnel bir ayrım öner(e)memesi Schmitt'in cevabının doğrudan kendi teorisinin yanında belirmesine neden olur. Düşmanın kim olduğunun kararı egemenin karardır. Egemen karar da hem hukukun dışında hem de içindedir, böylelikle düşman hukukunun yeri de hukukun içinde ve dışında belirsiz bir yer olur.

Jacobs'un kavramsallaştırmasıyla yargılama aslında bir savaş alanına dönüşmektedir. Teröristle polisin karşılaştığı bir çatışmada yaşanan neyse mahkemede olacak olan da odur. Sadece bu sefer teröristin hiçbir silahı yoktur.

---

¹⁴⁸ Rosenau, *age*, 394.

¹⁴⁹ *age*, 392.

¹⁵⁰ *age*, 393.

¹⁵¹ Carl Schmitt, *age*, 156.

Böylece Jacobs'un da altını çizdiği gibi bu yargılama kişisel suçların hakikatinin açığa çıkarılması ve bu suçların hukuki teamüllere uygun bir şekilde cezalandırılması değildir. Bir tarafın zaferi için araçsallaştırılmış olan bir hukuk vardır ortada. Burada amaç açıkça bellidir: Terörist bir şekilde 'yok edilecektir'. Hukukun bir savaş biçimine göre dizayn edilmesi ve Clausewitz'in önermesinin Foucault tarafından ters çevrilmesi ile siyasetin de savaşın devamı olduğunun ilan edilmesiyle beraber hukuk da siyaset de savaşın biçimleri haline gelir¹⁵² Hukukun da siyasetin de meşrulaştırıcısı olarak kalan tek şey zaferdir yani sürekliliği sağlanan düzendir.¹⁵³

Jacobs'un teorisinin vücut bulmuş halleri birçok devlette bulunan terörle mücadele yasalarıdır. Terörle mücadele yasaları terörü tanımladıkları maddelerinde bu yasaların düşmanlar için, düzeni yıkmak isteyenler için olduğunu ilan ederler. Hukuki korunmaları ve anayasal hakları elinden alınacaklar bu ülkenin, hukuki düzenin ve devletin bütünlüğüne ya da varlığına kast edenlerdir ve bu savaş onlar tarafından ilan edilmiştir. Bu savunma amaçlı pozisyon alma siyasal iktidarın söyleminin meşrulaştırıcı karakteristiklerinden biridir. Bütün savaşları yapan bakanlıkların neredeyse hepsinin adı savunma bakanlığıdır. Neredeyse bütün modern savaşlar savunma iddiasındaki taraflar arasında gerçekleşir.¹⁵⁴ George Orwell'in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* isimli kitabında kurguladığı toplumdaki kavram kargaşasını anlatmak için kullandığı bir cümle gayet çarpıcıdır: "Savaş barıştır, özgürlük köleliktir, bilgisizlik kuvvettir".¹⁵⁵

Terörle mücadele yasaları düşman hukuku kavramsallaştırılması ile sağlamlaştırılan bir savunma ediminin yasalaşmış halleri algısına dayanırlar. Terörist kavramı burada büyüleyici bir mistifikasyon performansı gösterir: Artık yargılananlar düşman olmayan düşmanlar haline gelir. Hukuki olarak düşman değildirler, çünkü başka bir egemenle bir bağlantıları yoktur. Hukukun tanıdığı resmi düşman zorunlu olarak başka bir egemen gerektirir. Terörist kategorisinin varlığı, hukuki olarak düşman olmayanların düşman –çoğu zaman Cenevre Sözleşmesi'nin de kapsamı dışına çıkarılarak düşmandan beter- muamelesi görmesine imkan sağlar. Schmitt, egemenin, söz konusu olan, düşman ilan etmeden düşman tayin etmesinin

---

¹⁵² Michel Foucault, **Toplumun Savunmak Gerekir**, 31.

¹⁵³ Negri-Hardt, **age**, 355.

¹⁵⁴ Negri, **age**, 357.

¹⁵⁵ George Orwell, **Bin Dokuz Yüz Seksen Dört**, çev. Celâl Üster, (İstanbul: Can Yayınları, 2000).

imkanını, terörist kavramının modern siyasal alana bu yoğunlukta girmesinin çok daha öncesinde biliyordu.¹⁵⁶ Vatandaş ve düşman arasında kalan terörist bütün hukuk biçimlerinden –uluslararası hukuk ve ulus içi hukuk- bir şekilde dışlanmış olmaktadır.

Düşman ceza hukuku bu haliyle hukuksal liberalizm anlayışının birçok geleneksel ilkesine aykırıdır. Duncan Kennedy, hukuksal liberalizmin iddialarından birisinin kesinlik ilkesi olduğunun altını çizer.¹⁵⁷ Onunla aynı fikirde olan David Trubek, liberal hukukun bütün keyfi yönetim biçimlerinin önüne geçebilme çabası olduğunu söyler. Hukuksal liberalizmin temel gayesi, yönetsel işlemlerin standardizasyonudur.¹⁵⁸ Ancak düşman ceza hukukunun düşman ve vatandaş ayrımını hukuksallaştıramamasının sonucu olarak bu ayrımın kendisi keyfi tanımlara açık hale gelir. Bu da *sub rosa*¹⁵⁹ kuralların hukukun içine girmesine yol açar. Düşmana uygulanacak olan yaptırımların yazılı olduğu hukuk kurallarının daha başında belirsizlik başlamıştır.

Bir diğer yandan düşman ceza hukuku ve vatandaş ceza hukuku diye ayrılacak iki hukuki sistemin varlığının kendisi de bir sorundur. Bu durum hukukun savaşta bir araç haline getirilmesinin bir sonucudur. Kennedy hukuksal biçim tercihinde de aslında bir amacın ve hedefin belirlenmiş olduğuna dikkat çeker. Hukuki biçimin belirlenimi hukukun özünden daha etkili olabilmektedir. Kamunun kendi için talep ettiği güvenlik iki hukuki biçimde de öncelikli hedeftir ancak vatandaş hukuku ile düşman hukukunun işletildiği prosedürler birincisinde hukuki bir kişiyle devletin iletişimini garanti altına alırken, diğerinde hasır altına atılacakların ayıklanmasına imkan tanır. Hukuksal liberalizmin önüne geçmeye çalıştığı keyfilik kamu güvenliği ile bireysel özgürlükler arasındaki her tercihte tekrar tekrar su yüzüne çıkar.¹⁶⁰

Düşman ceza hukuku ve terörle mücadele kanunu gibi hukuk-gerçek melezi yapıların hukuki alana dahil olmasının siyasal alandaki yansımaları çok yoğun hissedilmektedir. Siyasal alan bu yapılarla beraber dönüşmektedir. Siyasi bir mücadelenin düşman hukuku kapsamına girebilmesi potansiyeli taşıdığı aşıkardır. Bu

---

¹⁵⁶Carl Schmitt, **age**, 109.

¹⁵⁷Akbaş, **age**,43.

¹⁵⁸**age**, 36.

¹⁵⁹“Gülün altında yer alan” anlamına gelen söz öbeği. Duncan Kennedy tarafından neden ve hangi saiklerle üretildiği belli olmayan hukuki kurallar için kullanılmıştır.

age, 43.

¹⁶⁰**age**, 109.

kararın herhangi bir nesnel koşulunun da olmadığı açıktır. Bu kararı verebilecek kapasitedeki tek siyasi özne devlettir. Böylece devletin siyasal hamleleri hukuki bir formasyona kavuşabilme kabiliyeti kazanırlar. Siyasal alanın devletten arta kalan özneleri ise bu biçime göre konum almak zorunda kalırlar.

3.3.İddianamedeki Ayrım: Düşman mı Vatandaş mı?

KCK davasına yönelik hazırlanmış olan iddianame düşman ve vatandaş arasındaki gerilimi kendi içerisinde belirgin bir biçimde barındırır. Yukarıda iddianamenin yargılanan örgütü nasıl siyasal bir birlik olarak tanımladığı ancak bu siyasal birlikle özdeşleşmesi gereken siyasi karar aygıtının, siyasi örgütün hukuki statüsüne dair kesin bir ifadenin bulunmadığı üzerine bir tartışma yürütülmüştü. Şimdi ise yargılanan kişilerin iddianameye göre nasıl arafta bırakıldığı anlaşılmaya çalışılacaktır. İddianameye göre onlar düşman mıdır yoksa vatandaş mıdır? Terörist bu iki kategorinin arasında bir yerde midir yoksa ikisinin de mi dışındadır? Bu soruların yanıtı, yargılanan insanların terörle mücadele yasasına göre yargılanmalarının nasıl hukukileştirildiğinin ve rasyonelleştirildiğinin de anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

İddianame, yargılananların tek tek suçlarına odaklanmaz. İddianame, herhangi bir şiddet eyleminin doğrudan cezalandırılmasını da talep etmemektedir. İddianamenin talep ettiği şey bir örgütsel, hiyerarşik ilişkinin cezalandırılmasıdır. İddia makamı varlığını tespit ettiği hiyerarşik sistemin bütün katmanlarını bu hiyerarşik yapıya dahil oldukları için cezalandırmak istemektedir. Bu hiyerarşik yapı iddianame içinde bir motor gibi işleyen, uyumlu, irade ve eylem birliği olan bir örgüt olarak betimlenir.¹⁶¹ Varlığı tespit edilen bu uyumun kendisi aynı zamanda delil mahiyetindedir. Bu insanlar şahsiyetleriyle alakalı suçlardan değil, iddianameye göre birçok suçun yarattığı bir bileşkedeki sorumlu tutulmaktadırlar. Öyleyse asıl sorun bu hiyerarşik yapının mahiyetinin ne olduğudur.

İddianamede adı geçen yargılananlar Türkiye devletinden başka herhangi bir egemen kuruma tabi değildirler. Yargılananların hepsi doğum olarak Türkiye devletinin egemen olduğu topraklarda doğmuşlardır. Agamben, Fransız devrimi ile gelişen süreçte siyasetin biyopolitikleşmesiyle doğumun bir insanın hukuki ve siyasi

---

¹⁶¹ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, *age*, 2391.

varlığının belirlenmesinde ne denli belirleyici hale geldiğini göstermeye çalışmıştır.¹⁶² İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde insan haklarının bir insan için oluşturduğu hukuki koruma o insanın doğumuyla başlar. Magna Carta Antlaşması'nda Yurtsuz John kendini sınırlarken bu sınır insanların statüsüne göre belirlenmişti.¹⁶³ 'Özgür insanlar' özgür statülerine sahip oldukları için kimi haklara sahip olmalıydılar. Ancak Fransız Devrimi sonrası yayımlanan 1789 Fransa İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi'nde hak sahibi olmanın tek nedeni olarak insan olarak doğmak gösterilmiştir. Modernleşme süreci boyunca devletler insanların anayasal haklarını sadece vatandaşları olmaları, yani o devletin sınırları (territory) içinde doğmaları sonucu tanımak zorunda kalmıştır. Sonuç olarak iddianamede yargılanan herkes Türkiye topraklarında doğmalarından dolayı Türkiye vatandaşı olma hakkına sahip olmalıydılar. Resmi olarak herhangi bir vatandaşlıktan çıkarılma süreciyle cezalandırılmamışlardır. Zaten vatandaşlıktan çıkarılan birisinin iç hukuk yollarıyla yargılanması yasal olarak pek de mümkün görünmemektedir. Bir bedene sahip olmaları ve o bedenlerin de Türkiye topraklarında doğmaları onlara bedenlerinde Türkiye devletinin vatandaşlarının sahip oldukları hakları taşıma hakkı verir. Yargılanan insanlar hukuki olarak herhangi bir dışsal özellik ile ilintilendirilemezler, bu ilintilendirme ancak uluslararası güç ilişkilerinin gizemine atıf yapılarak olabilir. Türkiye'de devlet ve medya özellikle Kürt hareketine dair komplovari bir emperyalist işbirlikçiliği konumunu sürekli olarak yenilemişlerdir. Ancak iddianamenin yargıladığı şey Türkiye doğumlu insanların arasındaki ilişkiden ibarettir. Başka herhangi bir ulus devlet ya da uluslararası kurum doğrudan suçlanmamaktadır. Böylece yargılanan insanların devlet tarafından kabul edilmiş herhangi bir egemen iktidarla bağlarının olmaması onların yasal olarak düşman olmadıklarını göstermektedir. İddianameye göre yargılananlar sadece Türkiye vatandaşlarıydılar, yargılamanın herhangi bir savaş durumuyla ilişkisi söz konusu değildir. Böylelikle herkesin tabi olduğu iç hukuka tabi olmaları gerekmektedir.

Halbuki bu insanlar terörle mücadele hukuku kapsamında yargılanarak terörle mücadele hukukunun yarattığı farklı bir hukuki düzlemle birlikte kişisel hak ve özgürlüklerden mahrum kılınmışlardır. Düşman ceza hukukunun hukuki

---

¹⁶²Agamben, *age*, 153.

¹⁶³*age*, 148.

rasyonalitesinden doğmuş terörle mücadele yasaları bu insanlara uygulanmıştır.¹⁶⁴ Toplumda vatandaş olarak değil düşmanımsı bir statü ile dahil edilmişler ve devlet tarafından da bu şekilde muamele görmüşlerdir. Bunun sebebi iddianamenin örgütü egemen olmayan bir devlet, boyunduruk altına alınmış bir siyasal birlik gibi paradoksal bir biçimde tasvir etmesidir. İddianamede KCK örgütü bir devlet gibidir ancak bir devlet değildir, hukuki yaptırım uygulayabilmektedir ancak hem uygulama alanı sınırlıdır hem de kendisine de hukuki yaptırım uygulanabilmektedir, anayasaları vardır ancak Türkiye anayasasının egemen olduğu alanda bu anayasanın yürürlükte olmasına imkan yoktur. Devletin tüzel kişiliği hiçbir şekilde yargılamaya tabi tutulamaz, devletin yargılanması demek ancak devlet adına eyleyen insanların yargılanması demektir.¹⁶⁵ İddianame’de yargılanan KCK örgütü Hakkari’de yargılama yapabilmekte aynı zamanda kendi varlığı nedeniyle yargılanabilmektedir.

İddianame KCK örgütünün anayasasını bir bütün olarak alıntılanmıştır. Ancak bu anayasanın kendisi ‘sözde’ bir anayasadır.¹⁶⁶ Çünkü Türkiye devleti resmi olarak bu anayasayı uygulayan bir devleti tanımamaktadır. Ancak iddianamenin son bölümünde yargılananların örgüte ve bu ‘sözde’ anayasaya olan tabiyetleri vurgulanmıştır. Bu da göstermektedir ki, insanlar bu anayasanın temsil ettiği toplum-devlet ilişkisine en üst sadâkat makamı olarak dahil olan bir devlete sadâkatlerini sunmaktadırlar. Anayasa böylelikle bir devlete can veren ana metin ile herhangi bir metin arasındaki bir belirsizlik mekanında bulunmaktadır.

KCK örgütünün Hakkari’de yaptığı iddia edilen yargılama faaliyetleri de bu kapsamda ele alınabilir. Bu yargılama faaliyetlerini yasa dışı kılan verdiği hükümler ya da uyguladığı yaptırımlar değil, tam da var olması ve devlet içinde bir devlet gibi Schmitt ya da Kelsen gibi hukukçular için paradoksal bir konumda bulunmasıdır. Bu yargılamalar bir gerçeklik olarak vardır (çünkü iddianame bahsi geçen yargılamaları suç faaliyeti olarak kapsamına dahil etmektedir), ancak bu yargılamalar Türkiye

---

¹⁶⁴ Düşman ceza hukuku anlayışı da olağanüstü bir hukuki durum oluşturur. Düşman ceza hukuku kişi haklarının askıya alınmasının hukukileştirilmesinden başka bir şey olmamakla birlikte terörle mücadele yasasından daha kapsayıcıdır. Uyuşturucu kullanımı gibi konuları da toplum düşmanı iddiasıyla kişisel haklardan arındırılmış bir hukuki düzlemde çözümlenmesi gerektiğini iddia eder. Düşman ceza hukukunun kişisel hakları askıya almasının bir diğer biçimi olan önleyici hukuk prosedürlerinin de uygulanabilmesinin yolunu açar. Örneğin uyuşturucuyu önlemenin toplumun yararına olacağına ön bilgisi, uyuşturucu kullanımının önüne geçmek için uyuşturucu kullanıcıları herhangi bir hukuki hükmün yaptırımı olmadan kapatmaya imkan sağlar.

¹⁶⁵ Hans Kelsen , “Saf Hukuk Kuramı: Devlet ve Hukuk Özdeşliği”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Cemal Bâli Akal, (Ankara: Dost Yayınları: 2005): 443.

¹⁶⁶ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, **age**, 139.

devletinin anayasası gereği vücut bulmadıkları, KCK'nin 'sözde' anayasasından güç ve yetki aldıkları için ve de KCK'nin anayasasının aslında ol(a)mayacağı için hukuki olarak yoktur. Bu yargılamalar paradoksal bir biçimde bir yargılamanın konusu haline gelebilmektedir. KCK'nin statüsü yargılama yapan ve yargılanan arası bir noktada bulunmaktadır.

KCK'nin bahsi geçen anayasasında betimlenen hukuki-siyasi biçimi de egemenlikten yoksun bir devletin suç unsuru yapılanması gibi görülmektedir. KCK'nin yürütme kurulunun, yargı erkinin ve yasama erkinin olması onu bir devlet yapmaz. KCK'nin anayasası iddianame tarafından kimi zaman bir karar olarak anlaşılmaktadır kimi zaman da zaten Türkiye anayasası tarafından karşılanmış gereksiz bir talep tekrarı olarak anlaşılmaktadır.¹⁶⁷ Talep olarak anlaşılan bölümler üzerinden aslında örgütün ve mücadelesinin gereksiz olduğunun altı çizilmektedir. Asıl ilginç olan yan, karar olarak algılanan normlar dizisidir. Bu kararı veren iradenin nasıl bir hukuki mahiyetinin olduğu muğlaktır. Bu karardan türeyen her şey bir paradoksun içinde kalmaktadır ve kararın bu paradoksu, yargılamanın paradoksunu doğurmaktadır. Yargılananların düşman ve vatandaş arasında kalmış konumları da karar veren bir siyasi kurumun olup olmadığına dair verilecek cevapta gizlidir.

İddianamenin son bölümünde vurgulandığı gibi yargılananların örgüte tam bir tabiyetinin olduğu ve iradelerini örgüte devrettikleri kabul edilirse örgüt bir anda devletleşir. Örgüt belirli bir itaat-koruma ilişkisinin bir tarafı haline gelir. İçi boş gösteren anayasaya, adı geçen bütün kurumlara ve mahkemelere somut insanların can verdiği ortaya çıkar. Şimdi de bu somut insanların statüsü tabi oldukları sadâkat makamından dolayı boşluğa düşmüştür.

İnsanların hukuki konumlarının boşluğa düşmesinin bir diğer nedeni de legal-illegal kelimelerinin sürekli yan yana kullanılmasıdır. İddianamede her defasında legal ve illegal kelimeleri yan yana kullanılarak aralarındaki anlam farkı yok edilir. Adı geçen bir dernek legal olmasına rağmen terörist faaliyet içerisinde olabilir. Böylece legal kavramı hukuk içi bir kavram olmaktan çıkar ve boş bir gösterene tekabül eder. Terör faaliyeti de legal ve illegal ayrımından farklı bir mahiyete oturur. Bu faaliyet düşman faaliyeti olur. İç hukuk ile kapsanmayan bu faaliyetler, eyleyenin

---

¹⁶⁷ age, 89.

kimliğine göre anlam kazanan faaliyetler olur. Legal kavramının yanında sürekli olarak bir illegal belirir. İllegal, legalin paradigması olur. Böylece legal ya da illegal olmak fiilin hukuk sistemiyle olan ilişkisindeki bir ihlalin ya da itaatin ifadesi değil, özerk bir varlığın tanımı olur. Kavramların bu muğlak içiçe geçmesi her eylemin legal-illegal havuzuna atılarak nihayetinde yargılanabilmelerine yol açar. İddianame legal ve illegal durumlarını sanki hukuki bir anlam işaret etmiyormuşçasına hoyratça kullanır. Kimi zaman ‘sözde’ legal gibi hukuki olarak anlamsız bir ifade kullanarak legallığın henüz hukuki olarak mevcut olduğu ancak hukuki sistem içerisinde ‘legal değilmiş’ gibi kabul edilebileceğine dair bir algı yaratır. İddianame ne kadar fazla muğlaklık barındırırsa o derece kapsayıcı ve siyasi karara alan açıcı hale gelmektedir.¹⁶⁸ Böylelikle yargılananların legal ya da illegal eylemlerinin ayırt edilmesi için değil, sadece cezalandırılmak için yargılandıkları açıklık kazanır. Böylece hiyerarşik yapının kendisi bütün eylemlerin üstünde eylemlere anlam kazandıran bir konuma yükselir. Hiyerarşik yapı eylemin ontolojisini belirleyen güç haline gelince, bu yapının düşman olarak konumlandırılması olası bütün eylemlerin bahsi geçen yapıdan türeyen düşmanlıkla hayata geçirildikleri yargısına ulaşılmasıyla anlaşılabilir.

İddianamede KCK örgütünün devlete benzer örgütlenişine dair yapılan betimlemelerde adı geçen her kurumun (örneğin yasama kurumu) kullanıldığı ilk cümlede aldığı bir sıfat vardır: ‘Sözde’ sıfatı. KCK’nin yürütme kurulunun anlatıldığı bölümde iddianame, yürütme kuruluna dair ilk olarak bu kurumun ‘sözde’ olduğunun altını çizer. Diğer kurumlar ve yasalarda aynı kaderi paylaşacaktır. Hatta iddianamenin bir bölümünde ‘sözde teröristbaşı’ ifadesi bile bulunmaktadır.¹⁶⁹ ‘Sözde’ bir eksikliğe dikkat çekmektedir: Bodin’in devletin ruhu olarak tanımladığı egemenliğin eksikliğine.¹⁷⁰ ‘Sözde’ kelimesiyle devlete benzer bütün kurumların egemenlikten yoksun ve eksik olduklarına dikkat çekilir. Bu kurumlarda bir olmamışlık vardır. Böylece KCK’nın cezalandırılma nedeni bir kez daha açıklanır. KCK ‘sözde’ olduğu için cezalandırılabilir. Osmanlı Devleti saltanatından bu yana halk arasında siyasete dair bilindik bir söz kulaklara yeniden çalınır: “Ya devlet başa, ya kuzgun leşe”.

---

¹⁶⁸Butler, **age**, 90.

¹⁶⁹İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, **age**, 76.

¹⁷⁰Mairet, **age**, 234.

KCK örgütünün iddianame tarafından iddia edilen ‘devletleşme projesi’ ispatlanması için devlet örgütüne benzer temel özelliklerinin iddianameye taşındığı açıktır. Bu özellikler sayesinde iddianamede devlet özelliklerine haiz ancak yargılanan ve bu yüzden devlet olmayan bir kurumun yargılanması paradoksunu doğurur. KCK özelinde bu paradoks çok daha net bir biçimde farkedilebilir. İddianame devlet olma kapasitesine vurgu yaparak KCK örgütünü klasik terör örgütlerinden de ayırmaktadır.¹⁷¹ KCK İstanbul Ana davasında yargılanan herkes egemen olmayan bir devletin vatandaşı gibi muamele görmektedir. Türkiye vatandaşı değildir çünkü KCK gibi bir devletimsi örgüte bağlıdırlar, sadâkat makamları devletleşme çabası olan bu örgüttür. Ancak KCK örgütü egemen bir devlet değildir ve yasal olarak uyrukları ile bir vatandaş bağı kuramaz. Terörist tam da bu boş alanı dolduracak figürdür. Terörist KCK iddianamesinde egemen olmayan bir devletin vatandaşı olarak hem iç hukuktan hem de dış hukuki sistemlerden dışlanır ve bu dışlanma sayesinde içlenir. Bu dışlanarak içlemenin nihai sonucu da herhangi bir hukuki korunmayla kapsanamayacak bir şekilde hukukla muhatap kılınmalarıdır. Bu devletli olma ama egemen olamama paradoksu savunma hakkı gibi temel haklardan mahrum bırakılarak yargılanmalarına imkan sağlar. Böylece yargılanan hem intikam alınan hem de etkisiz hale getirilen terörist figürüne dahil olur. Devlet yargıladıklarından uyruklarıymış gibi tabiyet beklemekte aynı zamanda bir düşman gibi öç almaktadır.

---

¹⁷¹age, 255.

4.HUKUK VE İDDİANAME

Çalışmanın bu bölümü iddianame dolayısıyla hukuk koyucu şiddetin nasıl cezalandırılabilirdiğine odaklanacaktır. KCK'nin yargılanmak istenen şiddeti hukuk kurucudur. İddianame bu şiddetin hukuk kurucu olduğunu, KCK'nin ilan ettiği anayasadan, KCK'nin tarihinden ve yargılananların performatif söylemlerinden yola çıkarak ispatlamaya çalışır. Böylelikle davanın konusu hukuk koyucu şiddetin yargılanması olur. Ancak hukuk koyucu şiddetin yargılanması yasal olarak tartışmalı bir alan doğurur. Hukuk koyucu şiddeti yargılayan ya da cezalandıran hukuki düzen de geçmişini başka bir hukuk koyucu şiddete borçlu değil midir? Hukuk koyucu şiddet ve hukuk koruyucu şiddet arasındaki gerilimin hattı iddianame vasıtasıyla çizilmeye çalışılacak ve örgütün yargılanması, teröristin yargılanması üzerine yapılmış olan tartışma hukukun yargılanmasıyla tamamlanmaya çalışılacaktır.

4.1.Hukuk Kurucu Şiddet ve Hukuk Koruyucu Şiddet Ayrımı

Şiddetin hukukla ilişkisi hep tartışılmalıdır. Walter Benjamin 1921 yılında yazdığı *Zur Kritik der Gewalt*¹⁷² (Şiddetin Eleştirisi Üzerine) isimli denemesinde hukuk ile şiddet arasındaki ilişkiye dair etkileyici bir tartışma yürütür. Bu tartışma hala güncelliğini korumakta ve birçok düşünür tarafından tekrar tekrar yorumlanmaktadır.¹⁷³

Benjamin şiddetin eleştirisine başlarken öncelikle şiddetin eleştirisinin doğal hukukçular ve pozitif hukukçular tarafından amaç-araç ikiliği içinde yapıldığını ve bu eleştirinin şiddetin kendisinin eleştirisi olamayacağını söyler.¹⁷⁴ Doğal hukukçulara göre şiddet eğer adil amaçlara hizmet eden bir araçsa, hizmet ettiği

---

¹⁷² *Gewalt* devletin uyguladığı yani yasal olarak meşru şiddet anlamına gelir.

Bkz. Jacques Derrida, "Yasanın Gücü, Otoritenin Mistik Temeli", **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Zeynep Direk, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 47.

¹⁷³ Aykut Çelebi, "Şiddete Karşı Siyaset Hakkı", **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 283.

¹⁷⁴ Walter Benjamin, "Şiddetin Eleştirisi Üzerine", **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Ece Göztepe, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 21.

amacın adilliğinden dolayı adil kabul edilir.¹⁷⁵ Pozitif hukukçulara göre ise şiddet eğer yasalar tarafından tanımlanmış ise ve yasal amaçlara hizmet ediyorsa adildir. Çünkü hukuk ancak adil amaçlara yönelir ve hukuken tanımlanabilen bir araç olan bu şiddet de hukukun adilliğinden dolayı meşru ve adil kabul edilmelidir.¹⁷⁶ Böylece pozitif hukuk olumlanmış şiddet ve olumlanmamış şiddet arasında amaçları gözetmeksizin ayırım yapabilecek bir bütünlük sergiler. Pozitif hukuk var olan şiddetin kendisini tarihsel olarak meşru kılıp kılamayacağını belgelemesini ister.¹⁷⁷

Benjamin şiddetin araç ve amaç ikiliği içinde düşünülmesinin şiddetin kendisini eleştirmenin önüne geçtiğini ifşa ettikten sonra şiddetin eleştirisini yeni bir düzleme taşır. Şiddetin hukukla olan ilişkisi, hukuk kurucu ve hukuk koruyucu olmak üzere iki biçime sahiptir ve Benjamin bu tespitten yola çıkarak şiddetin hukuk sistemi içindeki varlığını deşmeye başlar.

Benjamin bir şiddet biçiminin hukuk kurucu şiddet olup olmadığına dair ayırımın ancak şu kıstasa göre yapılabileceğini belirtir: Kendisini zafer yoluyla kanıtlamış olup olmamasına.¹⁷⁸ Böylelikle hukuk kurucu şiddetin başka bir şiddetle giriştiği mücadelede zaferi elde etmiş olmasıyla hukuk kurma ‘hakkını’ elde etmiş olduğu anlaşılır. Hukuk kurucu şiddetin varlığı, kazanılan zaferle başlar. Benjamin sonucu bir zafer doğuran savaşın şiddeti ve hukuk kurma ilişkisine dair şunları söyler: “Hala asli ve arketip olarak askeri şiddetten yola çıkılıp doğal amaçlara yönelmiş her türden şiddet dikkate alındığında, hepsi hukuk kuran/yaratan bir niteliği içinde barındırır.”¹⁷⁹ Devletin amaçları ne olursa olsun –yasal veya yasadışı- bireylerin potansiyel olarak kullanabilecekleri bir araç olarak şiddeti yasaklamasının bir sebebi vardır: Bu sebep Derrida’nın da altını çizeceği gibi ne yasal amaçların yerine getirilmesi ne de adaletin tesisidir.¹⁸⁰ Devletin şiddeti elinde tekelleştirmesinin sebebi diğer şiddetlerin de hukuk kurucu olabilmesinin önüne geçmektir, böylelikle de kendisini koruma altına almaktır.

---

¹⁷⁵ age, 21.

¹⁷⁶ age, 21.

¹⁷⁷ age, 22.

¹⁷⁸ age, 28.

¹⁷⁹ age, 25.

¹⁸⁰ Derrida, age, 90.

Benjamin'e göre hukuku koruyan şiddetten beklenen ise hukukun sınırlarının dışına çıkmamasıdır.¹⁸¹ Bu sınırlara riayetiyle hem kendisini meşrulaştırır hem de koruduğu hukuku zayıflatmamış olur.

Ancak hukuk kurucu şiddet ile hukuku koruyan şiddet arasında herhangi bir istikrarlı durumun bulunmasına imkan yoktur.¹⁸² Bu imkansızlığının kendisini açığa vurduğu en açık nokta devletin kendisi dışında duran başka bir şiddetle olan ilişkidir. Bu şiddet, devletin kurucu şiddetinin ve koruyucu şiddetinin dışında bulunmasıyla yeni bir hukuk kurma ihtimalini taşır. Benjamin büyük suçlu figürünün halk tarafından nasıl hayranlıkla karşılandığını büyük suçlunun elindeki şiddetin hukuk kurucu şiddete dönüşebilme ihtimalinden kaynaklandığı söyler.¹⁸³ Benjamin'in tabiriyle devlet kendisi dışında herhangi bir hukuk kurucu şiddetin varolabilmesi ihtimali karşısında düpedüz “korkar”.¹⁸⁴ Devletin büyük suçluya hukuk kurabilme ihtimali olan şiddete sahipliğinden dolayı şiddet uygulaması, kendi kuruluşuna bir ihanettir. Hukuk koruyan şiddet büyük suçluya her şiddet uyguladığında kendi varlığını borçlu olduğu hukuk kurucu şiddeti –bir şiddet tarafından kurulmuş bir hukukun sonucu olduğu için- de zayıflatmış olur ve yozlaşma başlar.¹⁸⁵

Benjamin'in hukuk kuran şiddet ile hukuku koruyan şiddet arasında bulduğu ikiliyi zayıflatana bu diyalektik bağ, başka bir hukuk kurucu şiddet tarafından yok edilinceye kadar devam eder.¹⁸⁶ Hukuku koruyan şiddetin hukuk kurucu şiddeti zayıflatması onu potansiyel hukuk kurucu şiddetlere karşı da güçsüzleştirir. Böylece tarih hukuk kurucu şiddetlerin hukuku koruyan şiddetler tarafından güçsüzleştirilmesi ve yeni hukuk kurucu şiddetlerin zafer elde etmesi döngüsü üzerinde ilerler.¹⁸⁷ Hamacher buna “yasanın yasası” demektedir. Hem araç hem de araç olmanın muğlaklığının getirdiği zorunlu yasa.¹⁸⁸

Benjamin modern yüzyılda meşru şiddet tekeli elinde bulunduran iki figürün varlığından bahseder: Devlet ve grev hakkını elinde bulundurması dolayısıyla

---

¹⁸¹ Benjamin, *age*, 28.

¹⁸² *age*, 41.

¹⁸³ *age*, 25.

¹⁸⁴ *age*, 26.

¹⁸⁵ *age*, 28.

¹⁸⁶ *age*, 41.

¹⁸⁷ Werner Hamacher, “Afformatif, Grev”, *Şiddetin Eleştirisi Üzerine*, ed. Aykut Çelebi, çev. Ferit Burak Aydar, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 136.

¹⁸⁸ *age*, 136.

proleterya.¹⁸⁹ Grev devletin kabul ettiği bir haktır ancak bu grev genel grev boyutuna geldiğinde devlet bu durumun grev hakkının kötüye kullanılması olduğunu ve yasadışı olduğunu söyler. Çünkü genel grevin sahip olduğu şiddet hukuk kurucu bir şiddet biçimine ya da hukuku iptal edici “saf şiddet” biçimine kolaylıkla dönüşebilir.¹⁹⁰ Benjamin burada Sorel’den yola çıkarak iki farklı genel grevin olduğunu öne sürer: Siyasal genel grev ve proleter genel grev.¹⁹¹ Siyasal genel grev siyasal iktidarın varlığını devam ettirmesini ancak iktidarı elinde tutanların değişimini amaçlar ancak proleter genel grev bütün iktidarı iptal eder. Yasaları, iktidarları geri dönüşümsüz olarak iptal etmeye meyl eder.

Benjamin hukuk koruyan şiddet ve hukuk kurucu şiddet arasına başka bir figürü daha yerleştirir: Kolluk gücü.¹⁹² Benjamin için kolluk gücünün karakteristik özelliği: “... yasaların ilanı değil, hak talebiyle yaptığı her türden düzenleyici işlemdir, ve hukuku korur, çünkü kendisini bu amaçların hizmetine vakfeder.”¹⁹³ Kolluk gücü böylelikle hem hukuku korur hem de hukuk kurar. Aslında Benjamin hukuk koruyan şiddetin içinde hukuk kurucu şiddetin zaten temsil edildiğinin hakkını vermişti¹⁹⁴ ancak kolluk gücü burada edilgen bir temsil ilişkisini değil kurucu bir güç potansiyelini de kendinde barındırır. Benjamin kolluk gücünün konumunu biraz daha açar:

Aslında kolluk gücü “hukuku” devletin her ne pahasına olursa olsun ulaşmaya çalıştığı organik amaçlarını, belki çaresizlikten belki de hukuk düzenindeki iç bağlantılardan dolayı, artık hukuk düzeni aracılığıyla güvence altına alamadığı durumu ifade eder. (...)

Bu nedenle hukuk gücü, hukuksal amaçlarla hiçbir ilgisi olmadığı halde yurttaşları zorbaca taciz ederek idari düzenleyici işlemlerle örgütlenmiş hayatlarına karışmadığı ya da açıkça izlemediği durumlarda, açık bir yasal düzenlemenin olmadığı pek çok olaya “güvenlik sebebiyle” müdahale eder.¹⁹⁵

Kolluk gücü hukuk kurucu ve hukuk koruyucu şiddetleri içinde barındıran, daha karmaşık bir figürdür. Kolluk gücü hukuk düzeni aracılığıyla güvence altına

---

¹⁸⁹ Benjamin, *age*, 23.

¹⁹⁰ *age*, 33.

¹⁹¹ *age*, 32.

¹⁹² *age*, 29.

¹⁹³ *age*, 29.

¹⁹⁴ Derrida Benjamin’den farklı olarak bu edimin sadece bir temsil değil, aynı zamanda hukuk kurucu şiddetin bir “tekrarı” olduğunu söyler. Böylece hukuk koruyucu şiddetin her zuhur edişi hukuk kurucu şiddetin kendi varlığının doğduğu o mistik anın tekrarıdır. Bkz. Derrida, *age*, 81.

¹⁹⁵ Benjamin, *age*, 29.

alınamayan düzeni hukuksuz biçimde güvence altına alabilendir ya da hukuksal amaçlarla hiçbir ilgisi olmadığı halde keyfi uygulamaları hayata geçirebilendir. Kolluk gücü hukuku kurarken, korur ya da korurken kurar. Ancak kolluk gücünün varlığı hukuk kurucu şiddetin ve onun kurduğu hukukun şiddetle korunması zorunluluğuyla ilişkilidir.

Benjamin için hukuk kurulduğu anda dahi, yani iktidarın henüz anısı belleklerden silinmemiş hukuk kuran şiddetini zaferle ispatladığı o en güçlü olduğu anda ilk yapacağı iş kendisini korumaya almaktır.¹⁹⁶ Bunun için iktidar o mutlak zaferden sonra bile yendiklerine bir sözleşme dayatır. Sözleşme uyulması zorunluluğu bakımından herkes için eşittir.¹⁹⁷ Sözleşmeler fiziki şiddetin getirdiği bir zaferin sonucu olarak varlık kazansın ya da diyalog sonucu kabul edilmiş olsun kendi içinde sürekli olarak bir şiddet barındırır. Zenginlerin ve fakirlerin köprü altlarında yatmamayı kabul etmiş olmalarının anlamı zengin ve fakirler için farklıdır.¹⁹⁸ Sözleşme bu eşitliği ile fakirlere düpedüz bir şiddet uygular. Sözleşmenin evrenselliğinin bu şiddetinin yanında, sözleşme, kendisine uyulmadığı takdirde uygulanacak potansiyel şiddetten de bağımsız değildir. Benjamin böylece sözleşme yoluyla şiddetsiz kurulduğu iddia edilen hukukun barındırdığı çifte şiddeti açığa çıkarır. Derrida kökeni ve çıkışı şiddet olmayan bir sözleşme olmadığını vurgular.¹⁹⁹ Hukukun hangi biçimlerde kurulursa kurulsun, varlığı muhtemel şiddete yol açandır.²⁰⁰ Benjamin için hukuk kurmak –her ne şekilde olursa olsun- iktidar kurmaktır ve bu edim iktidarın dolaysız tezahür edişinden başka bir şey değildir.²⁰¹

Hukuktan bağımsız bir şiddet, yani ne araç olan ne de amaç olan ne koruyan ne de kuran bir şiddetin imkanı var mıdır? Benjamin bu soruya tereddütsüz “evet” der. Benjamin bu şiddete dair örnek bile verir: Gündelik öfkelerimiz. Öfkelerimiz ne hukuk kurduğu ne de hukuk koruduğu için herhangi bir araç değildirler, sadece manifestodurlar.²⁰² Benjamin insanların aralarındaki anlaşmazlıkları “sevgi, hoşgörü, empati” gibi şiddetten arındırılmış saf araçlarla çözdüğünü de söyler. Diplomatların herhangi bir tarafının aleyhine sonuçlanmayan anlaşmalar yapmaları da şiddetten

---

¹⁹⁶ **age**, 37.

¹⁹⁷ **age**, 37.

¹⁹⁸ **age**, 37.

¹⁹⁹ Derrida **age**, 111.

²⁰⁰ Benjamin **age**, 29.

²⁰¹ **age**, 36.

²⁰² **age**, 35.

arındırılmış araçlara bir örnektir. Benjamin için araç olmayan şiddetler ve şiddet içermeyen araçlar zaten insanlar arasındaki ilişkilerde kendini sergiler.

Benjamin denemesini yahudilerin Tanrı'sının "saf şiddetine" atıfla bitirir. O öyle bir şiddettir ki ne hukuk kuran ne hukuk korur.²⁰³ Bu şiddetin bir amacı varsa o da insanlar tarafından belirlenemez. Yunan mitolojisinin hukuk kuran ve hukuk koruyan mitik şiddetinin karşısında hukukları iptal eden, yeni hukuk kurmayan Yahudi Tanrı'nın şiddeti dikilir.²⁰⁴ O saf şiddettir ki, zuhur ettiği anda yeni bir çağ başlar.²⁰⁵

Benjamin'in denemesinde bu çalışma için en çok önem teşkil eden şey hukuk kurucu şiddet ve hukuk koruyucu şiddet arasındaki ayırım ve bu şiddetlerin tanımlanışlarıdır. Bu ayırım ve tanımlama üzerine Derrida da çalışmıştır. Derrida hukuk kurucu şiddetin hukuku kuran, haklılaştıran ve yürürlüğe koyan şiddet olduğunun altını çizer.²⁰⁶ Böylelikle hukuk kuran şiddet ne adildir ne de adaletsizdir, ne yasaldir ne de yasadışıdır.²⁰⁷ Hukuk kuran şiddet bir güç darbesinden, performatif ve dolayısıyla yorumlayıcı bir şiddetten müteşekkildir. Derrida bu performatif edim için şunu söyler:

Yasanın her kuruluşunu yapılandıran performatif (icrai) totoloji veya *a priori* sentezdir bu; neyin yasal şiddet olup neyin yasal şiddet olmadığına karar vermenin araçlarını sadece kendimize verdiğimiz performatifin geçerliliğini güvence altına alan uzlaşımın bu kuruluştan yola çıkarak yine performatif bir şekilde üretilir.²⁰⁸

Hukuk kurucu şiddetin performatif bir edim olması, kurucu bir söz olması önemlidir. Çünkü sözün kurucu rolü olduğuna dair bir işarettir.

Benjamin'in metnini yorumlayan Hamacher performatif edimin yanında afformatif edimin de olduğunu söyler. Hamacher'e göre afformatif edim performatif değildir, bir şey kurmaz, ancak performatif bir edimin varolabilmesi için zorunludur.²⁰⁹ Afformatif edim kurucu şiddetin hukuk kurmadan önce yarattığı kesintidir. Derrida bu kesintinin farkında olmasına rağmen afformatif bir edim vasıtasıyla kurucu edim öncesi var olan hukuki kesintiyi –hukuk kurucu şiddetin yasal veya yasadışı

---

²⁰³ **age**, 38.

²⁰⁴ **age**, 38.

²⁰⁵ **age**, 41.

²⁰⁶ Derrida, **age**, 47.

²⁰⁷ **age**, 58.

²⁰⁸ **age**, 91.

²⁰⁹ Hamacher, **age**, 141.

olmamasının nedeni de budur- ayırmamıştır.²¹⁰ Bu kurucu an hukukun içinde hukuk olmayana örnektir.²¹¹

Derrida da Benjamin gibi devletin en korktuğu şiddetin hukuk kurucu olma ihtimali olan şiddet olduğunun altını çizer.²¹² Hukuku tehdit eden şey, hukuka, hukuk kurma hakkına ve hukuk kaynağına ait olan şiddettir.²¹³ Bu korkulan şiddet kendini meşrulaştırabilmeye, hukuk kurmaya hakkı olduğunu iddia edebilmeye ve kendisi üzerinden bir yasa ve hukuk inşa edebilmeye muktedir olandır.²¹⁴

Schmitt olağanüstü hali hukukun ve devletin güvenliğinin garantiye alınması için hukukun askıya alınması olarak tanımlamıştı.²¹⁵ Yani Schmitt tarafından olağanüstü hal, hukukla hukuku askıya alarak ilişkilenen bir düzen –anarşiden ve kaostan farklı olarak- tanımlandı. Agamben de yaşam ile hukuk arasındaki sınırların silindiği, bulanıklaştığı ve çıplak hayat ile hukukun birbirinden ayrılamaz olduğu mekan ve zaman olarak olağanüstü hali kavramsallaştırmıştı.²¹⁶ Agamben ayrıca olağanüstü halin hukuksuz bir hukuk gücünün bütün mekana yayıldığı kuralsız bir alan olduğunu da vurgulamıştı.²¹⁷ Olağanüstü hal anında icra edilen bir eylem ne yasa yapar, ne yasayı uygular ne de yasayı ihlal eder: Agamben için olağanüstü haldeki bir eylem sadece yasayı uygulamaz. Yani yasanın varlığı yasa uygulanmayarak devam ettirilir. Derrida Benjamin’in *Şiddetin Eleştirisi Üzerine* denemesinden yola çıkarak olağanüstü hali hukuk kurucu ve hukuk koruyucu şiddetle tanımlar. Derrida’ya göre olağanüstü hal: “Devrimci an veya istisnai karar bir bulaşmadır. Kuruluş ile koruma arasındaki saf ve basit ayrımı siler veya bulanıklaştırır. Kökenselliğe, tekrarlanabilirliği kaydeder.”²¹⁸ Derrida hukukun korunması için hukuk kurucu şiddetin tekrar kurucu hale geldiğini tekrardan vurgular: “Koruyucu şiddet kurduğunu iddia ettiği şeyi koruyabilmek için yeniden kurucu olur.”²¹⁹ Bu düşünürler olağanüstü halin üç biçimde de düşünülebileceğini gösterir. Olağanüstü hal üç düşünürde de hukuk ile hukuk olmayan arasındaki ilişkinin bulanıklaşmasıdır.

---

²¹⁰ Derrida, **age**, 95.

²¹¹ **age**, 95.

²¹² **age**, 93.

²¹³ **age**, 93.

²¹⁴ **age**, 93.

²¹⁵ Schmitt, **Siyasal Kavramı**, 14.

²¹⁶ Giorgio Agamben, “Olağanüstü Hal”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Ferit Burak Aydar, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 173.

²¹⁷ **age**, 169.

²¹⁸ Derrida, **age**, 101.

²¹⁹ **age**, 99.

Yukarıda da değinildiği gibi kurucu şiddet ne yasal ne de yasadışı olduğu, henüz bunun kararının verilebileceği hukuki bir referanslar sisteminin oluşturulmaması sebebiyle hukuk dışıdır.

Benjamin'in metninden ve adı geçen düşünürlerin yorumlarından anlaşılan her hukukun bir şiddet edimiyle kurulduğu ve bu şiddetin yasal ya da yasadışı olamayacağıdır. Hukuk kurucu şiddetin yasa ile olan ilişkisi hukuk koruyan şiddet kavramsallaştırmasından daha kesindir. Olağanüstü hal hukuk koruyan şiddet biçimlerinden biri olarak kabul edilebilir mi? Yasal sistemin içinde siyasal karara alan açan terörle mücadele yasaları hukuk koruyan şiddet midir?²²⁰ Bu soruların cevabı hukuk kurucu şiddetin hukukla ilişkisinin tanımlanmasından daha muğlaktır. Benjamin hukuk koruyucu şiddetten kendisini hukukla sınırlamasının beklendiğini belirtmişti. Ancak terörle mücadele yasalarının kişisel özgürlükleri askıya alması ve terör tanımından, yargılananların cezalandırılma biçimlerine kadar hukuki olarak kesinleştirilmemiş alanlara sahip olması onun kendisini hukukla sınırladığının kabul edilmesini zorlaştırır. Terör suçunun kesin bir eylem biçimini suç olarak kodlamamış olması ve bütün insani eylem biçimlerini kapsayabilecek kadar genişletilebilir olması –gazete haberlerinden, kitap yayımlamaya kadar- onun hukukun yeniden kurulduğu alanlara öncülük ettiğine dalalet gibi durmaktadır. Ancak terörle mücadele yasaları hukuk düzeni korumak için vardılar. KCK İstanbul Ana Davası iddianamesi üzerinden, terörle mücadele yasaları gereğince yapılan bir yargılamaya suç işlendiğinin ispatı olarak sunulmuş bir metnin hukuk kurucu şiddet ve hukuku koruyan şiddet kavramları üzerinden anlaşılıp anlaşılamayacağı şimdi tartışılabilir.

4.2.İddianamedeki Hukuk Kurucu Şiddet ve Hukuk Koruyan Şiddet

İddianame hukuk kurucu bir şiddetin yargılanabilmesinin bir ihtimalini oluşturma üzerine kurulmuştur. İlk okunduğu zaman çok etkili bir tespit olduğu söylenebilecek bu cümle, Benjamin'in “büyük suçlu” karakteri akla getirildiği takdirde çok sıradanlaşır. Devlet adına uygulanmayan, devlet kurumundan dolayımınmamış olan her şiddetin yargılanması hukuk kurucu bir şiddetin yargılanıyor olması gibi düşünülebilir. Ancak bu yargılamalar hukuk kurucu şiddeti doğrudan yargılamazlar. Yani yargılanan hukuk kurucu şiddet ifşa edilmez, kurucu şiddet durduğu karanlıklar

---

²²⁰ Ertekin, *age*, 65.

içinde kalmaya devam eder. Dolayısıyla bir cinayetin –eğer varsa- hukuk kuruculuğu iddianameye alınmaz. Ancak KCK davası için hazırlanmış bu iddianamenin konusu bütünüyle uygulandığı, araç olarak kullanıldığı iddia edilen şiddetin hukuk kurucu bir şiddet olduğunun ispatıdır. Bu şiddet biçiminin hukuk kurucu olduğunun ispatı için de iddianame, yargılananların ve onların suçunu sabitleyen örgütün performatif söylemlerini arayıp bulmaya çalışır. İddianame bu şiddeti uygulayanların amacının hukuk kurmak olduğunu ortam dinlemelerinden, telefon dinlemelerinden ya da örgütün yayımladığı metinlerden yola çıkarak kavranabilir bir gerçek olarak ortaya koyma amacını yöneltmiştir.

İlk olarak hukuk kurucu şiddet iddiasının var olduğunu gösterebilmek için hukuk kurucu şiddetin barındırdığı performatif edimin ne olduğundan bahsetmek gerekir. Performatif edim kendi içinde öznesini taşıyan söylemdir, bir özne tarafından hem söylenen hem de icra edilendir.²²¹ Performatiflik barındıran bir cümle bir tespit cümlesinden farklıdır. Bugün havanın çok sıcak olduğunu belirten cümle ile bazı insanları evlilik bağıyla bağlayan cümle açık bir şekilde yaşamda farklı etkiler doğurur.²²² Birisi sadece bir gözlemi dillendirir, bu edim var olan bir şeyin söze aktarılmasıdır, ancak diğeri henüz bulunmayan bir bağı -bir etkiyi- sadece söylenmiş olmakla var eder. Performatif söylemin söyleyeni böylece bu sözceyle ayrılmaz bir bağ kurar. Nasıl ki evlilik bağının kaydının yapıldığı mühürlü defterde o evlilik bağını kuran memurun imzası sonsuza kadar kalacaksa performatif söylemin – ya da edimin - kurucusundan ayrı düşünülmesi imkansızdır. Aynı kişilerin evlenip boşanıp tekrar evlenmesi de durumu değiştirmez. Çünkü her evlilik bağı farklı bir evlilik bağı olmuş olur. Bu ayırım sadece kronolojik bir ayırım değildir, aynı zamanda yasal bir ayımdır.

Zeynep Direk performatif edime örnek olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından (announce) bahseder.²²³ Bahsi geçen ilan etme fiili bir ilan olduğu için kurucu bir yan taşır. İlan etme sözceleri, Türkiye Cumhuriyeti adında bir hukuki, siyasal birliğin kurulduğunun ilanıdır. Benjamin'in de belirttiği gibi her hukuk kurma aslında bir iktidar kurmadır.²²⁴ İlan etme örneğinden de anlaşılacağı gibi performatif edimler

---

²²¹ Zeynep Direk, Yasa, “Adalet ve Siyaset”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 220.

²²² **age**, 220.

²²³ **age**, 220.

²²⁴ Benjamin, **age**, 36.

sadece sözce değillerdir, aynı zamanda içerindeki tarihi referanslarla beraber performatif edimler, ilan edenlerin mühürlerini taşırlar. Türkiye Cumhuriyeti hiçbir zaman Mustafa Kemal Atatürk'ten ayrı düşünülemez.²²⁵ Kurucu süreçteki özneler performatif edimlerin icracılarıdır. Kurucu edimin kendisinden sonra gelen edimleri yönlendirmesinin sebebi, Derrida'ya göre, kurucu edimin kendi kurucusunun imzasını hem arşiv hem de performatif olarak içinde barındırmasıdır.²²⁶ Artık iddianamede kurucu şiddetin izleri aranabilir.

İddianame ilk olarak bir tarihten bahseder.²²⁷ Bu tarih, PKK'nin kuruluşunu, kuruluştaki ideolojik pozisyonunu ve bu pozisyondaki değişimleri ve yıllar içinde PKK/KCK'nin geliştirdiği stratejik hamleleri kronolojik olarak sıralar. Benjamin, hukuk kurucu şiddetin, pozitif hukuk içinde hukuk kurucu olma iddiasını tarihsel olarak belgelemesi gerektiğini belirtmişti.²²⁸ Bu önermeden yola çıkılırsa devlet, KCK rgtnn tarihi üzerinden hukuk kurucu bir şiddetin açığa çıktığını iddia etmektedir. Tarih, hukuk kurucu şiddetin kendisini ispatladığı bir alandır.²²⁹ O tarihte ne yazdığının çok da önemi yoktur, önemli olan bir insan topluluğunun şiddet edimleriyle okunulabilecek bir tarihinin olup olmadığıdır. İddianame kuruluşundan beri Türkiye devleti ile çatışma içinde bulunan bir insan topluluğunun tarihini yazar. şiddet edimleriyle betimlenen bir tarih hukuk kurucu olmaya niyetli bir şiddetin varlığına dallet olarak kabul edilir. KCK'nin şiddetinin kurucu potansiyeller taşımakla beraber henüz kurucu bir şiddet olmamasının nedeni bu tarihi bir zaferle talandırmamış olmasıdır. Ancak savcı için bu zafersizlik durumu KCK'nin hukuk kurucu bir niyet ve hukuk kurucu potansiyel taşımadığını göstermez, savaş ilan ettiğini ve bir zafer istediğini gösterir.

İddianame daha sonrasında KCK'nin ilan ettiği anayasanın varlığını gözler önüne serer. İddianame her ne kadar anayasanın bütününü metne taşısa da anayasada ne yazdığı, hüküm verecek şahışlar için bir önem taşımaz. Asıl önemli olan şey bir kağıt parçası üzerinde yazılı olan önermelerin yasa söyleminde düzenlenmesi, yasa söylemini barındırması ve performatif bir söylem olarak anlaşılabilmesinin olanaklılığıdır. Anayasa ilan etmek, modern siyasal düzlemde hukuk kurmanın

---

²²⁵ Direk, **age**, 220.

²²⁶ **age**, 221.

²²⁷ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, **age**, 72.

²²⁸ Benjamin **age**, 22.

²²⁹ **age**, 22.

karakteristik edimidir. Anayasanın ilan edilmesi yetkilendirici bir şiddetin var olması ile alakalıdır. Anayasa ilan edildiği yerde insanlar arasındaki ilişkilerin tabi olması gerektiği yasa da ilan edilmiş demektir. Anayasa hukuki bir metin olmakla beraber siyasal, etik, tarihi ve ahlaki normların yasal düzleme taşınması görevini de yerine getirir.²³⁰ KCK'nin anayasa yazması ve ilan etmesi KCK'nin hukuk kurucu şiddet uyguladığının delili olarak yorumlanmaktadır. Yeni ilan edilen bir anayasanın yerleşik anayasa tarafından yargılanıp yargılanamayacağı tartışmasının KCK davası açısından ne kadar önemli olduğu yasa düzleminde de kendisini göstermektedir.

İddianame ortam dinlemelerinden elde edilmiş bir yemini ayrıcalıklı olarak vurgular. Dinlenen insanların yaptığı birçok tespit, birçok düşünce vurgulanmaya değer bulunmamış ancak yemin bir suçun ispatı olarak yorumlanabilmiştir.²³¹ Bunun nedeni yemin etmenin performatif bir edim olmasındandır. Yemin hem geçmişle hem de gelecekle hem de şimdiyle varlıksal bir bağ kurmanın yoludur. Yemin edenlerin iradeleri bu yolculukta yemin vasıtasıyla bir noktaya yerleştirilir. Yemin edenler geçmişte yapılan fedakarlıkların, kahramanlıkların, ortak olduğu varsayılan tarihin ya da insanlarda yapıldığı için saygınlık uyandıran şeylerin anısına kendi varlıklarını bir amaca bağlarlar. Yemin kurulmuş bir hukuka sınırlı sayıda insanın kendi iradeleriyle ilan ettikleri bağlılıktır. Yemin etme yemin edenler için; daha önce gerçekleştirilmiş eylemlerle şimdi ve gelecekte gerçekleştirilecek eylemlerin aynı amaca ulaşma gayesinde bir süreklilikleri olduğunun şimdiden inşa edilmesidir. Yemin edenler ettikleri yeminlerle, yapacakları eylemleri bir amaca göre yapma taahhütünü verirler. İddianame hukuk kurucu bir şiddetin varlığının ispatı olmasından dolayı yemin eden insanların yeminlerini kurucu şiddete sahip olma suçunun delili olarak kabul eder.

Hakkâri mahkemeleri kurulmuş belli bir hukukun icrası olarak anlaşılabilir.²³² İddianamenin Hakkâri mahkemelerinin varlığına dair söylentiye suç delili olarak sunmasının nedeni, hukuk kurucu şiddetin ulaştığı kısmi başarıları örneklendirme çabasından başka bir şey değildir. Kurulmaya çalışılan hukukun icra edildiği ve insanlar arasındaki ilişkileri düzenler boyuta geldiğinin göstergesi olarak Hakkâri mahkemeleri devletin temsil ettiği hukuk koruyan şiddetin ortadan kaldırıldığı ve yeni bir hukukun devreye sokulduğu anlamına gelir. Bu yeni devreye sokulan hukuk

---

²³⁰ Ertekin, *age*, 41.

²³¹ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, *age*, 285.

²³² *age*, 70.

Hakkâri’de kurulmuştur ve bireylerin elindeki şiddet hakkını kendi hukuk koruyucu şiddetiyle yargılamaktadır.

Jaques Verges savunduğu insanları yargılayan devletin yargılama yetkisine radikal olarak itiraz eder.²³³ Devlet KCK İstanbul Ana Davası’nda Verges’in savunma için geliştirdiği kopuş stratejisi bu sefer iddia makamı için kullanılır.²³⁴ Yargılananlar tam da mevcut hukuk düzenini ilga etmek istedikleri, onu yıkıp yerine başka bir hukuk sistemi inşa etmek istedikleri yani mevcut hukukun meşruluğuna karşı oldukları için yargılanırlar. Suçun kendisi Verges’in savunma olarak kullandığı devletin koruduğu ve kendisini dayandırdığı hukuki düzenin meşruluğunun sorgulanması ve bu meşruluğun aslında olmadığı sonucunun çıkarılmasıdır. Ancak devlet bu yargılamayı hukuk düzeninin içinde yapamaz. İlk olarak devlet eğer hukuk kurma edimini yargılamak istiyorsa kendi geçmişini de, yani kendi varlığını borçlu olduğu hukuk kurucu şiddeti de yargılamış olur. Devlet hukuk kurucu şiddete kriminal bir varlık, bir ilenek eklemek zorundadır. Siyasi suçlunun mevcut hukuk düzenine düşmanlığıyla kitlelerin hayranlığını toplayan bu “büyük suçlu” terörist olarak kavranmalı ve bütün kurucu edimleri askıya alınmış bir yargılamanın varlık kazandırıcı ritüeliyle “düşmanlık” unsuruna dönüştürülmelidir. Halk ve yargılananlar düşman kılınmalıdır.

İddianame Hakkâri mahkemelerinin bir söylenti (yani üzerinde düşünülmesi gereken ama gerçekliği kesin olmayan) olduğunu da belirtir.²³⁵ Bunu belirtmesinin nedeni, hangi hukukun meşru olduğuna dair bir soruyu kesme isteğidir. Hakkâri mahkemeleri hiçbir zaman devletin yargı organının mahkemeleri gibi görülemez. İki hukuk arasındaki potansiyel meşruluk tartışmasının açılmaması gerekir. Bu tartışma açıldığı an devletin hukuki sisteminin sorgulanması başlar ve hukukun kaynağına dair hukuki bir cevap verilemediği takdirde (yani hukukun ancak Türkiye’nin anayasasından türeyen yasalarla mümkün olabileceğinin tartışılması) hukukun kaynağı toplumsal, siyasal düzlemlerde aranmaya başlar. Böylece hukuk gücüne sahip olan devlet, örgütlerle eşit bir biçimde hukuka kaynaklık eden bir örgüte dönüşür. Egemen olan devletin egemenliğinden kaynaklanan hukukunun eğer egemenlikle bağı kesilirse, yani hukukun kurulan, yeri geldiğinde değiştirilen

---

²³³ Derrida, *age*, 91.

²³⁴ Saint-Pierre François, “Hayır, Jaques Verges kopuş savunmasını icat etmedi”, çev. Nazile İrem Yeşilyurt, *Ayrıntı Dergi*, s. 2 (Ocak/Şubat 2014): 124.

²³⁵ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, *age*, 85.

yeryüzünün bir parçası olduğu kabul edilirse devletin yerleşik hukukunu koruyabilecek olan tek şey devletin zoru olur. Gramsci'nin zor ve rıza kompleksi olarak kavramsallaştırdığı devletin, sadece zor aygıtı varlığını devam ettirirse devletin kutsallığına dair herhangi bir iddiası kalmamış demektir.²³⁶ Hakkâri mahkemeleri var ise ve insanlar arasındaki ilişkileri insanların toplumsal yaşamını yeniden üretebilecek biçimde düzenleyebiliyor ise neden devletin mahkemelerinde ısrar edilmesi gerektiğinin bir yanıtı yoktur. Bu soru sorulduğu anda yanıt yerleşik hukukun ve kurulmaya çalışıldığı iddia edilen hukukun dışında aranır. Bu sorunun yanıtı ya akılda ya da başka bir evrensel – tarafsız – bir yasada aranır. Bu da yerleşik hukukun iktidarının sorgulanmasına yol açar.

Hamacher'e göre performatif edimler affirmatif edimlerin sonrasında mümkün olurlar.²³⁷ Yeni bir hukuk kurabilmenin birinci şartı var olan hukukun yıkılmasıdır ve o alanın hukuksuz bir alana dönüştürülmesidir. Affmatif edim ile performatif edim arasındaki ayrım bir öncelik ya da sonralık gibi kronolojik bir ayrım değil kavramsal bir ayrımdır.²³⁸ Performatif edim ile affirmatif edimler aynı zamanda işleyebilirler ancak iki edimin anlamı farklıdır. Ortam dinlemelerinden elde edilen devletin – veya sistemin – yıkılması amacının ifadesi affirmatif edimin delili olarak kabul edilebilir.²³⁹ Affmatif edim ile performatif edim arasındaki ilişki hukuk kurucu şiddet ve hukuk yıkıcı şiddet edimi arasındaki ilişki olarak anlaşılabilir. Böylece Benjamin'in "saf şiddeti" affirmatif bir edim olarak algılanamaz, affirmatifte asılı kalan bir edim olarak anlaşılabilir ancak. Hukuk kuramada ısrar eden bir şiddettir bu ya da öyle biçimlenmiş bir şiddettir ki doğasında hukuk kurabilme becerisini yok etmiştir. İddianame için KCK'nin şiddetinin "saf şiddet" olmadığı açıktır. KCK'nin icra ettiği şiddet bir hukuku yıkmanın ve yeni bir hukuk kurmanın aracı bir şiddettir.

İddianame KCK'nin şiddetini hukuk kurucu ve hukuk yıkıcı olduğunu ispatladığı oranda yargılanabilir kılacağını düşünmektedir. Halbuki iddianamenin yazılmasına vesile olan hukuk koruyucu-hukuk kurucu şiddet birleşiminin kendisi de bir zamanlar şiddet vasıtasıyla hukuk kurmuştu. "Yasanın yasası" basit olarak şunu söyler: "Her yasa koyucu şiddetin kendisini özü itibarıyla başka bir yasa koyucu

---

²³⁶ Gramsci, *age*, 327.

²³⁷ Hamacher, *age*, 141.

²³⁸ Direk, *age*, 250.

²³⁹ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, *age*, 520.

şiddete maruz bırakması zorunluluğudur.”²⁴⁰ İddianame “yasanın yasası”na uygun bir şekilde kurucu şiddetle mücadele etmektedir. Ancak Zeynep Direk bu mücadelenin yasa koyucu şiddet için anlamını biraz daha derinleştirir;

Fakat bu mücadele içinde kendi ilkesine, kökensel olarak yasayı şiddet kullanarak dayatan karakterine karşı gelmek zorundadır, çünkü kendi dayatmacılığını olumlarken başka güçlerin aynı biçimde yasa dayatma hakkını reddetmek, yasa dayatmanın ilkesini ortadan kaldıracaktır.²⁴¹

Demek ki hukuk kurucu bir şiddetin hukuk kurucu olduğu için yargılanması veya cezalandırılması yerleşik hukukun da kökenlerini zayıflatacaktır. Yerleşik hukukun kendisini korumak için yaptığı bu eylem aynı zamanda kendisini zayıflatacak bir eylem olduğu için paradoksaldır. İddianame yargılanan kişileri terörist faaliyetlerde bulunduğunu iddia ederek yargılar. Dava terörle mücadele yasası gereğince açılmıştır. Terörle mücadele yasasının birinci maddesi terörle mücadele yasasının amacının “anayasal düzenin korunması” olduğunu iddia eder. Bu maddeden de anlaşılacağı gibi dava hukuk koruyucu şiddetin faaliyeti olarak algılanabilir. Ancak terörle mücadele yasasının muğlaklıklarının siyasal egemenin kararları tarafından dolduracak olmasından terörle mücadele yasası aynı zamanda hukuk kurucudur da. Siyasal iktidarın herhangi bir yazılı metne indirgenemeyen iradesinin, yasanın içindeki tezahürüdür. Dolayısıyla siyasal iktidar karşısındaki hukuk kurucu şiddeti yargılamaz. Nasıl ki egemen iradenin içine sokulduğu hukukun, hukuk koyucu bir şiddet tarafından koyulması gibi siyasal iktidarın hukuku yeniden kurucu – tesis edici değil – iradesi yargılandığı düşünülen kurucu şiddetle savaşıldığının göstergesidir. Terörle mücadele yasaları bir norma göre bir şiddeti yargılamazlar, siyasal iktidarda cismanileşen şiddetin diğer şiddet biçimleriyle yasayı ihlal etmeden çarpışmasını sağlarlar. Bu çarpışmanın kendisini böylece yasanın olmadığı bir alanda zuhur eder: Ne yasaldır ne de yasadışı. Çarpışma yasa koyucu bir şiddetin yasa koyma ediminin yasadışı ilan edilmesinden kaçınabilmek ve kendi kökenine ihanet etmemek için yasal bir zeminde gerçekleştirilmez. Terörle mücadele yasaları vasıtasıyla hukukun uygulanmadığı alanda geçen bu savaş, kendisinin sonucu olarak yasa koyucu olabilir. Yani Derrida’nın yasa koyucu şiddetin sürekli olarak kendisini tekrar etmesi ilkesi gereği yasa koyan zafer tekrar edilir.

---

²⁴⁰ Direk, *age*, 248.

²⁴¹ *age*, 248.

KCK iddianamesi devletin meşruiyetinin, yani şiddetin hukuk kurmasının yargılanmaması için yargıladığı şiddeti hukukun olmadığı bir alanda yargılar. Bu şiddetin neden gayrı meşru olduğu ve devletin şiddetinin neden meşru olduğunun cevabı ise hukuki değil tarihi olabilir ancak ve bu cevap şiddetlerin bir zafere erişip erişmediği ile alakalıdır:

Yasa koyucu şiddetin kendi meşrulaştırması, onun meşruluğunun kabulünü ve değerini zaferinde ispatlamasını gerektirir ki, bu da zamansallığı itibarıyla bir gelecek projesini ve tekrarını varsayar.²⁴²

KCK'nin şu anda yargılanabiliyor olmasının nedeni hukuk kurucu bir şiddetin yasadışı olması sebebiyle değil, henüz bir zafer kazanmamış olmasındandır. Derrida'nın "Yasanın Gücü, Otoritenin Mistik Temeli" metninde bulunan mistik temel, kurucu şiddetin hiçbir yasal referansa sahip olmamasıdır.²⁴³ Derrida kurucu şiddetin herhangi bir hukuktan türetilmeyeceğinin altını çizer.²⁴⁴ Kurucu şiddetin yargılanması sorunsalına Benjamin'in kavramları ile yaklaşırsa pozitif hukukun belli bir yasanın uygulanıp uygulanmadığını tespiti olmasından dolayı kurucu şiddetin yargılanamayacağı hemen görülür.²⁴⁵ Doğal hukuk için önemli olan tek şey doğal ve sadece doğallığından dolayı adil olan amaçlardır.²⁴⁶ Doğal hukukun kurucu şiddeti yargılayabilmesinin araçları bulunmaz. Terörle mücadele yasası vasıtasıyla siyasal egemenin hukuki düzene girmesinin imkanı sayesinde KCK davası devlet şiddetinin kendisini meşrulaştırdığı tarihsel zaferinin tekrarını sağlar. KCK'nin şiddetinin yargılanmaktan ziyade bir savaşla bertaraf edilmesi yeni bir hukukun da kurulmasına imkan tanır. Terörle mücadele yasasının muğlaklığı *ad hoc* olarak siyasi iktidarın yasa koyucu şiddeti ile doldurulur.

---

²⁴² age, 224.

²⁴³ Derrida, age, 109.

²⁴⁴ age, 109.

²⁴⁵ Benjamin, age, 21.

²⁴⁶ age, 20.

5.SONUÇ

KCK İstanbul Ana Davası'nda savcının mahkeme heyetine sunduğu metin, stratejik olarak değerlendirilmesi gereken bir metindir. Savcının temsil ettiği devlet ile yargılananlar arasında geçen mücadelede iddianame; savcının, hakimi devletin lehine karar vermesi için ikna etmesinde kullandığı bir araç olarak kabul edilebilir. Bu anlama biçimi kabul edildiği takdirde iddianamenin taraflar arasındaki mücadelede stratejik bir araç olarak incelenmesi, taraflar arasındaki mücadelenin yargı alanındaki yansımalarına odaklanılabilir. Diğer yandan iddianame, yargılama sürecinin olağanüstüleştirilebilmesinde de önemlidir.

İlk bölümde değinildiği gibi, terörle mücadele hukuku gibi olağanüstü hukuki biçimlerin, henüz sanıklar hakkında hüküm verilmeden cezalandırmaya başladığı açıktır. Olağan yargılama biçimlerinde savunmaya tanınan hakların, olağanüstü yargılama biçimlerinde nasıl askıya alındığına değinilmiştir. Henüz iddianamenin hazırlık aşamasında bile cezalandırma başlar. Bu cezalandırma, olağan ceza hukukuyla yargılanan bir kişinin sahip olduğu ve hukuk tarafından garanti altına alınmış hakların kısıtlanması (ya da askıya alınması) anlamına gelir. Savunma haklarının kısıtlanması (örneğin avukata sahip olma hakkının) bunun en açık örneklerinden biridir. Bu açıdan düşünüldüğü takdirde iddianame sadece bir sav içermez, aynı zamanda hukuki olarak bağlayıcı bir hükümmüş gibi de hayata müdahale eder.

KCK İstanbul Ana Davası için hazırlanmış iddianame, bu tez çalışmasında üç düzlemde incelenmeye çalışıldı. Öncelikle iddianamede tasvir edilen örgütün nasıl bir örgüt olduğu tartışmaya açıldı. Schmitt'in siyasal birlik kavramı referans alındığında iddianamedeki örgütün bir siyasal birliğin karakteristik özelliklerine sahip olduğu kolayca anlaşılabilir. Örgüt dost ve düşman ayrımını kendi özerk yapısı içinde yapar ve yaptığı bu ayrıma dayanarak savaşır, bu savaştaki nihai amacını da sadece kendi iradesine dayanarak belirler. Ki, savaş ilişkisi, Schmitt için siyasal ilişkinin en yoğunlaşmış biçimidir.

Aynı zamanda örgüt bir insan topluluğunun sadâkat makamı olabilme özelliğine de sahiptir. Yani örgüt belli bir ‘nüfusun’ canı üzerinde karar verebilme gücüne sahiptir. Schmitt, bu özelliğin sadece devletin sahip olabileceği bir özellik olduğunun altını çizer.²⁴⁷ Schmitt için, bir toplumda sadâkat makamı olma özelliğine haiz birden fazla karar mercii varsa, o toplum artık tek toplum değildir ve üzerine fikir yürütülen coğrafyada tek bir devletin varlığının olduğu iddia edilemez.²⁴⁸ İddianamede KCK örgütü, neredeyse bir devletin özelliklerine sahip gibi içerimlenmiştir.

Ancak iddianamenin varlık sebebi, KCK’nin bir devlet olmadığını vurgular. En nihayetinde KCK, bir devletin iç hukukunu ihlal ettiği için bu iddianamenin konusu olabilmıştır. İddianamede, KCK’nin suç işlediği iddia edilerek onun elinden egemenlik özelliği alınır. Yani Türkiye hukuksal düzeninde KCK diye bir devletin varlığı söz konusu olmaz. İddianamede, KCK, Schmitt’in siyasi birlik tanımına ne kadar uygun olursa olsun suç işleyebilen bir örgüttür. Böylece iddianamenin ilk paradoksal tanımına ulaşılmış olunur: Egemenlikten yoksun, devletvari örgüt olma durumu.

Davada yargılanan kişilerin iddianamede inşa edilmiş olan konumları da örgütün inşa edilmiş konumundan pek farklı değildir. Davada yargılanan insanlar, Türkiye devletinin vatandaşı olmakla beraber Türkiye devletinin vatandaşlarına tanıdığı haklardan (TMK’nın anayasanın garanti altına aldığı kişisel hak ve özgürlükleri askıya almasından dolayı) mahrumdurlar. Yargılanan bu kişiler, Türkiye devletinin vatandaşları oldukları için uluslararası hukukun tanıdığı haklardan da mahrum kalırlar. Dava bir iç hukuk meselesidir ancak iç hukukun askıya alındığı bir düzlemde cereyan etmektedir. Böylece yargılananlar, Agamben’in *homo sacer* kavramsallaştırmasının mahiyetine benzer bir şekilde, hukukun dışına atılır.²⁴⁹ Onlar için artık yargılama gibi bir süreç yoktur. Yargılanan insanların savunma haklarının da kısıtlanmış olduğu göz önüne alınırsa, o kişiler ancak haklarında verilebilecek olan kararı beklemekle yetinebilirler. Yargılanan kişiler, egemenlikten yoksun bir devletin vatandaşı gibi konumlandırılmışlardır. Böylece ne Türkiye devletinin anayasasında belirtilen kişisel hakları hak ederler ne de örtük olarak vatandaşı

---

²⁴⁷ Carl Schmitt, **Siyasal Kavramı**, 77.

²⁴⁸ **age**, 79

²⁴⁹ Agamben, **Kutsal İnsan**, 103.

oldukları iddia edilen devlet, egemen bir devlet olmadığı için, uluslararası hukukun garantiye aldığı haklardan yararlanabilirler.

İddianamenin konu edindiği eylemler, iddianame tarafından basit suç edimleri olarak tasvir edilmemiştir. Bu eylemler hukuk kurucu bir şiddetin tezahürleri olarak iddianameye taşınmışlardır. İddianamenin içerdiği suç edimleri hukuk kurucu bir iradenin eylemleri olarak konumlandırılmıştır. İddianamede tasvir edilen; yemin metinleri, KCK tarafından yayımlanmış anayasa metni, KCK'nin yasama, yürütme ve yargı organları ve Hâkkari mahkemeleri göstermektedir ki, suçun asli özelliği hukuk kurma teşebbüsü olmasıdır. Ortam dinlemelerinden ya da telefon dinlemelerinden elde edilmiş konuşmalardaki performatif sözler, iddianamenin delil olarak vurguladığı sözlerdendir.

Ancak bu performatif söylem ve bu performatif söylemin işaret ettiği hukuk koyucu şiddet, iddianame tarafından doğrudan yargılanamaz. Yargılandığı takdirde her devletin hukuk kurucu bir şiddetten doğduğu gerçeği, yerleşik devletin meşruiyetinin sorgulanmasına neden olur. İddianamede, hukuk kurucu şiddet kriminalleştirilmek zorundadır. Bu da ancak performatif söylemlerin, kriminalleştirilmiş vakaların kaynakları olarak inşa edilmesiyle mümkün olur. İddianamede, yargılanan kişilerin konuşmalarındaki bütün performatif edimler, bu konuşmaların geçtiği toplantılardan hemen sonra gerçekleştirilmiş ve suç olduğu iddia edilen eylemlerle ilişkilendirilir. İnşa edilen bu neden sonuç ilişkisi, hukuk koyucu şiddetin ve onu temsil eden performatif söylemin kriminalleştirilmesinin ve kötücülleştirilmesinin delili olarak iddianamedeki yerini alır.

İddianamenin; yargılanan insanları, örgütü ve eylemleri konumlandırması siyasi bir hamledir. KCK'nin hukukla ilişkisi, yukarıdaki üç düzlemde inşa edilmiştir. Bu inşa, KCK'nin tam olarak hukukun içerilemeyecek şekilde tanımlanmasına yarar. Suçun, örgütün ve insanların hukukla ilişkisi iddianamede muğlak bir şekilde tanımlanarak, hukuki kararın siyasi bir kararın yansıması haline gelebilmesinin meşruluğu inşa edilmiştir. Agamben'in de Schmitt'in de belirttiği gibi hukukun askıya alınması ve istisna halinin ortaya çıkması ancak siyasi bir karar ile mümkündür.²⁵⁰ Siyasi karar gerek yasal metinlerdeki muğlaklıklardan gerekse iddianamedeki muğlaklıklardan sızar ve insanların hukuki zırhlarından mahrum

---

²⁵⁰ Carl Schmitt, **Siyasal İlahiyat**, 14.

olmalarını sağlar. Bu zırhların olmamasıyla beraber, insanlar egemen karşısında hukuki hiçbir hakkı olmayan varlıklara dönüşürler. Böylece çifte bir süreç başlar: İlk olarak insanların bütün eylemleri, yasalardaki muğlaklıklar yüzünden cezai yaptırıma açık hale gelir, ikinci olarak da anayasal hakların askıya alınması ve davaların olağanüstü yargılama kurumlarında görülmesi nedeniyle, insanlar bu cezai yaptırıma bir hukuk öznesi olarak itiraz dahi edemez olurlar.

Hem yasalardaki muğlaklık hem de olağanüstü yargılama usülleri, siyasi mücadelede taraf olan bir gücün kullandığı stratejik araçlar olarak algılanabilirler. Bu da Michel Foucault'un siyaseti taraflar arasındaki mücadelenin geçtiği, taktiklerin ve stratejilerin geliştirilip uygulandığı bir alan olarak okuma denemesini takip eden bir önerme olacaktır. Foucault için siyaset, savaşın bir devamıdır.²⁵¹ Yasa savaş meydanlarında doğar ve savaş meydanlarındaki asimetrik ancak stabil olmayan ilişkiyi, aynı meydanlardan doğmuş olan eşitsizlikle beraber sabitlemeye çalışır.²⁵² Böylece Foucault için; egemen konum, savaş meydanlarında ya da siyasal mücadelede zafere ulaşan grubun konumunu tanımlar. Foucault için siyaset savaşın bir uzantısı olduğundan, egemenlik konumundaki grup da değişebilir. Yani egemen olan grubun muhakkak zafere ulaşacağını düşünmek anlamsız olur. Siyaset ise savaştan sonra korunmuş tarafların ve asimetrik ilişkilerin, tekrar görünür olduğu ve grupların birbirlerine yeniden cephe aldığı alandır. Terörle mücadele yasaları ve olağanüstü yetkilerle donatılmış yargı mekanizmaları, devlet erkine görece yakın olan tarafın kendisinin de içinde bulunduğu, taraflar arasındaki siyaset ve savaş arasında gelip giden (aslında sadece savaş ilişkisinin formları içinde gezinen) bu ilişkide, bir araç olarak kullanılabilirler. Kişisel hak ve özgürlüklerin askıya alınması ve insanların olağanüstü mahkemelerde savunma hakkından mahrum bir şekilde yargılanması, siyasal bir hamledir. Bir tarafın stratejisi için başvurduğu taktiklerdir. Hukukun bu iki türlü askıya alınışı, siyasal alanı daraltmaz. Aksini iddia etmek, siyasal alanın siyasal hamle ile daraldığını öne sürmek anlamına gelecektir. Benjamin Arditi, Foucault'un siyasal alanın taraflar arasındaki mücadelenin yaşandığı alan olduğuna dair kavramsallaştırmasını şu şekilde yorumlar:

Bu karşılaşma, tahakkümü hasımlar arasındaki stratejik bir durumun yanı sıra, alışıldık anlamıyla genel bir iktidar yapısı olarak değerlendirmemize olanak sağlar. "Stratejik bir

---

²⁵¹ Benjamin Arditi, **Liberalizmin Kıyılarında Siyaset**, çev. Emine Ayhan, (İstanbul: Metis Yayınları, 2010): 136.

²⁵² Michel Foucault, **Toplumun Savunmak Gerekir**, 62,

durum”da, şayet böyle bir şey varsa, istemik denge, hasımlar arasındaki süregiden çarpışmalar doğrultusunda sürekli olanak değişikliğinden ötürü yarı kararlı bir mahiyete sahiptir.²⁵³

Arditi, aşağıda da değinileceği gibi siyaseti, olanaksızı olanaklı kılabilen bir alan olarak değerlendirme niyetindedir.

Devlet ile siyasal alan arasındaki klasik liberal ayırım referans alınır, bu siyasal alanın daraldığına dair ortaya atılan sav belli bir gerçeklik kazanabilir. Liberal düşünce, sivil toplum ve devlet arasında keskin bir ayırım üretir.²⁵⁴ Bu ayırmadan yola çıkarak da sivil siyaseti, sivil toplumun bir parçası olarak algılar. İddianamede birçok defa KCK’nin bir sivil toplum örgütü ya da sivil siyaset örgütü olmadığına altının çizilmesinin sebebi de bu ayırımdır. Eğer KCK bir sivil toplum örgütü olarak kabul edilseydi, liberal düşüncenin ürettiği ayırım gereği sivil toplum alanına dahil olacaktı. Devletin bu alana müdahale etmesi, devletin sivil toplumun sınırlarını ihlal ettiği anlamına gelirdi ve meşru kabul edilemezdi.

Sivil toplum ve devletin keskin ayrıldığı bir siyasal düşüncede siyasal alan, daraltılabilir bir alan olarak anlaşılır. Benjamin Arditi, Bismarck’ın “Siyaset olanaklılığının sanatıdır.” tanımına odaklanır.²⁵⁵ Sivil toplumun ve devletin birbirlerine sınırlar koyduğu bu siyasal *corpusta* siyasal alan, olanakların kısıtlanmasıyla kısıtlanabilir. Zaten bu siyaset tanımı ilk olarak siyasete sınır koymakla işe başlar. Nitekim Arditi Bismarck’ın tanımına itiraz eder ve siyasal alanı olanaksızın olanaklı kılındığı bir alan olarak kavramsallaştırarak siyasala sınırlandırılmaz bir nitelik atfeder.²⁵⁶

Andreas Kalyvas’ın, Schmitt’in siyaseti iki biçimde (extraordinary politics) kavramsallaştırdığını belirtmesi, siyasal alanın daraltılması tartışmasında değerlendirilebilir. Kalyvas’a göre Schmitt, anayasanın değiştirilemez ve değiştirilebilir olmak üzere iki parçası olduğu kabulünden yola çıkar.²⁵⁷ Olağan siyaset (ordinary politics) ancak anayasanın değiştirilebilir olan kısmını etkileyebilir. Anayasanın değiştirilemez olan kısmı ise ancak olağandışı bir siyasal anda

---

²⁵³ age, 62.

²⁵⁴ Marchel Gauchet, **Yurttaşımı Arayan Demokrasi**, çev. Zeynep Savaşçın, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2013): 36

²⁵⁵ Arditi, age, 117.

²⁵⁶ age, 159.

²⁵⁷ Andreas Kalyvas, **Democracy and Politics of Extraordinary: Max Weber, Carl Schmitt and Hannah Arendt**, (New York: Cambridge University Press, 2008): 135.

değiştirilebilir. Kalyvas, bu anı, kolektif bir egemenin ortaya çıktığı an olarak tanımlar.²⁵⁸ Böylece siyasetin sınırları, yine sınırlandırılmaz hale gelmiştir. Siyasal alanın sınırlandırılması kolektif iradenin oluşup oluşmamasıyla alakalıdır. Bu durumda siyasal alanın sınırından bahsedilemez. Burada gündelik siyaset ile olağandışı siyaset arasındaki ilişkinin sorunsallaştırılması gerekir. Olağandışı siyaset, gündelik siyasetin askıya alınmasıdır, ancak yine de gündelik siyasetin içinden çıkar. Siyasal alan, anayasanın değiştirilemez kısımlarını dahi değiştirebilecek kolektif iradenin doğabileceği yerdir. Arditi'nin siyaseti kavrayışı, her ne kadar Schmitt'in görüşleri hakkında Kayvas'la aynı doğrultuda düşünmese de, toplumu oluşturan parçalar arasındaki verili ilişkinin sekteye uğratılmasıdır.²⁵⁹ Zizek'in formel seçim ve özgür seçim arasında yaptığı ayırım da siyasetin sınırlandırılabilir bir alan olup olmadığı dair tartışmada önemlidir. Zizek; formel seçimin olanaklı seçenekler içerisinden seçim yapmak olduğunu ancak özgür seçimin olanaksız gibi görünen, henüz inşa edilmemiş bir gerçekliğin hem tercih edilmesi hem de inşa edilmesi olduğunu belirtmektedir.²⁶⁰ Böylece siyaset, yine iki parçaya ayrılır: Yerleşik iktidar ilişkileri (devlet, hukuk gibi) ile yapılandırılmış seçenekler içerisinden birisinin seçilme işi olarak siyaset ve olanaksız gibi görüneni olanaklı kılabilen, yerleşik iktidar ilişkilerinin sınırlandırmalarını geçersiz hale getirebilecek bir siyaset.

Jaques Ranciere'in siyaset tanımı siyasalın sınırlandırılıp sınırlandırılmaması tartışmasında önemli bir uğrak olabilir;

Siyaset iktidarın uygulanması değildir. Siyaset kendine has bir özne tarafından eyleme geçirilen ve kendine has bir akıcılığa bağlı olan özgül bir eyleme tarzı olarak kendi kendisiyle tanımlanabilmelidir. Siyasal özneyi mümkün kılan siyasal ilişkidir, tersi değil.²⁶¹

Ranciere, siyasetin yalnızca siyasetle tanımlanması gerektiğini ima eder. Siyasal ilişkinin, egemen tarafından yapılan müdahalelerle kısıtlandığını iddia etmek; bu müdahalenin siyasallık taşımadığını iddia etmek demektir. Böylece siyasal ilişkinin hukuki olarak da tanımlanabileceği iddia edilebilir. Siyasal alan, daha ilk elden, egemen tarafından izin verilen eylemlerin yapıldığı bir alan olarak tanımlanır. Siyasalın alanı, siyasal olmayanla belirlenir. Ancak bu tanımı yapabilmek için

---

²⁵⁸ **age**, 137.

²⁵⁹ Arditi, **age**, 159.

²⁶⁰ **age**, 160.

²⁶¹ Jacques Ranciere, **Siyasalın Kırısında**, çev. Aziz Ufuk Kılıç, (İstanbul: Metis Yayınları, 2007): 139.

öncelikle siyasal alanın sınırlandırılabilir olarak tanımlanması gerekir. Yani öncelikle devletin yargı organları ve terörle mücadele yasaları eliyle neyi sınırlandırdığının tanımlanması gerekir. Bu tanımlamanın yapılabilmesinin koşulu, siyaseti özünde sınırlandırılabilir olarak tanımlayabilmiş olmasıdır.

Derrida'ya göre siyasal eylemin iki yükümlülüğü vardır: Yasalara uygun olmak, hem de yasalara rağmen kökeninde bulunan adalet fikrini (bazen yasayı yıkararak) tesis etmektir.²⁶² Siyasal alan bu önermeyle iki düzleme ayrılır: Birincisi siyasal eylemlilik alanı, ikincisi siyasal amaçlar alanı. Derrida'nın bu önermesinde siyasal eylemlilik alanı (bu eylemlilik, egemen konumuna daha uzak olan tarafın eylemliliğidir) egemen tarafından sınırlandırılabilirken, siyasal amaçlar alanı egemenle ilişkisi olmayan, adalet fikriyle ilişkilidir. Derrida'ya göre adalet tanımlanamaz, ya da adalet ancak imkansızın deneyimi olarak tanımlanabilir.²⁶³ Böylece Derrida eylemlilik alanını hukuka uygunluk ödeviyle sınırlandırırken, siyasalın hedefi olan adalet (tanımlanamayan adalet) siyasalın sınırlarını tekrar sorgulattır. Siyasal alan, aslında yine sınırlandırılmazdır.

KCK iddianamesindeki konular, siyasi birlik olan bir tarafın yine siyasal amaçları doğrultusunda gerçekleştirdiği bir inşadır. Bu inşanın ve bu inşanın arka planında gerçekleşen hukukun askıya alınması durumunun siyasala bir sınır dayattığını iddia etmek, siyasalın yine siyasalla sınırlandırıldığını iddia etmektir. Eleştirel Hukuk Çalışmaları Hareketi hukukun siyasi, ekonomik ve ahlaki temelli olduğunu öne sürer.²⁶⁴ Askıya alınmadığı takdirde dahi hukuk, egemen olan ile diğer taraflar arasındaki siyasal ilişkinin, egemenin kurallarıyla dizayn edilmesini sağlayan siyasi bir araçtır.²⁶⁵ KCK İstanbul Ana Davası için hazırlanan iddianame de göstermektedir ki, siyasal alan hukukla daraltılmamaktadır. Bir taraf hukuki organlar ve yasalar vasıtasıyla diğer taraf karşısında üstünlüğü elde etmektedir. Hala ilişki siyasaldır, çünkü bu hamle ile diğer taraf siyasal eylemlilik alanını geliştirmektedir. Egemen sadece muhalif grupların siyasal eylem kapasitelerini azaltmaya çalışmaktadır. Egemenin siyasal mücadelenin bir tarafı olmasından dolayı muhaliflerin siyasal eylemlilik kapasitesini kısıtlaması, kendi siyasal eylemlilik kapasitesini arttırması demektir.

---

²⁶² Zeynep Direk, *age*, 216.

²⁶³ Derrida, *age*, 63.

²⁶⁴ Kasım Akbaş, *age*, 57.

²⁶⁵ *age*, 73.

Hukuk elbette sadece siyasal ilişki üzerinden kavranabilecek bir alan değildir. Hukuk ile siyaset tamamen birbirine indirgenebilecek alanlar değildir. Ancak KCK İstanbul Ana Davası incelendiğinde evrensel bir hukuk normu üzerinden süregelen bir dava görülmemektedir. KCK davası için siyasal bir mücadelenin hukuksal formda devam ettiği söylenebilir ve bu sadece KCK İstanbul Ana Davası için geçerli bir önermedir. Kaldı ki, KCK İstanbul Ana Davası hukukun da askıya alındığı bir ortam da gerçekleşmektedir.

KCK iddianamesinin devletin siyasal alanı sınırlandırdığının delili olarak öne sürmek, bu tez çalışmasının önermesine pek de uygun değildir. Bu tez çalışmasının önermesi; davalar yoluyla siyasetin sınırlandırılmayacağıdır ve siyasal mücadelenin yansıması olan davaları, siyasetin bittiği yerler (yani siyasetin sınırlarında gerçekleşen olaylar) olarak değil, tam da siyasetin devam ettiği yerler anlaşılmasının gerekli olduğudur. Eğer egemenin siyasal güçle veya hukukla sınırlandırdığı iddia edilirse, bu sınırlarla nasıl mücadele edileceği sorusunun yanıtı verilemez. Çünkü bu sınır; siyasetin bittiği yeri işaret eder, bunu işaret ederek de mücadelenin bittiği yeri işaret etmiş olur. Olanaksız olanaklı hale getirebilen bir siyaset anlayışı, olanaksız gibi görülen şeyleri siyasal hedef olarak belirleyebilir ve bu sınırları iptal edebilir. Siyaset, olanaksız olanaklı kılabilen bir mücadelenin cereyan ettiği alan olarak tanımlanırsa, KCK iddianamesi de sadece stratejik bir metin olarak görülür. İddianamede inşa edilmiş bütün konumlar, TMK'nın bütün maddeleri ve olağanüstü yargı mekanizmaları evrensel gerçeklikler değildir. Egemen konumda bulunan siyasal birliğin, giriştiği mücadelede kullandığı araçlardır.

KAYNAKÇA

Agamben, Giorgio. “Olağanüstü Hal”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Ferit Burak Aydar, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 165-174.

_____. **Egemen İktidar ve Çıplak Hayat**, çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.

_____. **İstisna Hali**, çev. Kemal Atakay, İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2006.

_____. **Tanık ve Arşiv: Auschwitz'den Artakalanlar**, çev. Ali İhsan Başgöl, Ankara: Dipnot Yayınları, 2004.

Akbaş, Kasım. **Hukukun Büyübozumu: Eleştirel Hukuk Çalışmaları Hareketi**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2006.

Althusser, Louis. “İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları (Bir Araştırma İçin Notlar)”, **Yeninden Üretim Üzerine**, çev. Alp Tümertekin, Işık Ergüden, İstanbul: İthaki Yayınları, 2006.

Arditi, Benjamin, **Liberalizmin Kısırlarında Siyaset**, çev. Emine Ayhan, İstanbul: Metis Yayınları, 2010.

Arendt, Hannah. **Şiddet Üzerine**, çev. Bülent Peker, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.

Baker, Ulus, **Siyasal Alanın Oluşumu Üzerine Bir Deneme**, Ankara: Paragraf Yayınları, 2005.

_____. “Devlet İyiliği Temsil eder, İyilik Yapmaz”,
<http://www.korotonomedya.net/kor/index.php?id=21,200,0,0,1,0,%20%20%20%20%20%255> [24.05.2012]

Benjamin, Walter. **Pasajlar**, çev. Ahmet Cemal, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.

_____. **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Ece Göztepe, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 19-43.

Butler, Judith. **Kırılgan Hayat Yasın ve Şiddetin Gücü**, çev. Başak Ertür, İstanbul: Metis Yayınları, 2005.

Çağdaş Hukukçular Derneği İstanbul Şubesi, **Hepsi Özgürleşene Dek Hepimiz Tutsağız**, İstanbul, 2013.

Çelebi, Aykut. Şiddete “Karşı Siyaset Hakkı”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 255-312.

Derrida, Jacques. “Yasanın Gücü, Otoritenin Mistik Temeli”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Zeynep Direk, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 43-133.

Direk, Zeynep. “Yasa, Adalet ve Siyaset”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 214-254.

Doğuç, Seçil. “Yüksek Güvenlikli Hapishaneler ve Küçük Grup Tecridi”, **Teorik Bakış**, s. 4 (Mayıs, 2014): 131-145.

Duguit, Leon. “Egemenlik ve Özgürlük”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Didem Köse, Sedef Koç, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005: 379-402.

Ertekin, O. Gazi, “Türkiye’nin İkinci Anayasası Terörle Mücadele Kanunu”, 30 Mart 2011, <http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/128977-turkiyenin-ikinci-anayasasi-terorle-mucadele-kanunu> [24.05.2012].

Ertekin, O. Gazi, Faruk Özsu, Kemal Şahin, Muzaffer Şakar, Uğur Yiğit, **Türkiye’de Yargı Yoktur**, Ankara: Nika Yayınevi Yayınları, 2013.

Ertekin, O. Gazi. “Orhan Gazi Ertekin'den çok konuşulacak bir röportaj: 'Yetmez ama evet' AKP’ye ait bir şeydi”, 17 Ağustos 2011, <http://www.turnusol.biz/public/haber.aspx?id=10018&pid=19> [24.05.2012]

_____. “Türkiye’nin İkinci Anayasası Terörle Mücadele Kanunu”, <http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/128977-turkiyenin-ikinci-anayasasi-terorle-mucadele-kanunu> [24.05.2012].

_____. “Modern Demokraside “İstisnai Durumun Yeniden Doğuşu: Terörizm İstisnası”nın Yaratılması ve Hukuk Düzeninin Egemen İnşası”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Fırat, Derya. “Kapatılma Mekanlarına Bakmanın Kavramsal Araçları”, **Teorik Bakış**, sa. 4, (Mayıs, 2014): 11-25.

Foucault, Michel. “Hakikat ve Hukuki Biçimler”, **Büyük Kapatılma**, ed. Ferda Keskin, çev. Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005: 163-278.

_____. “Özne ve İktidar”, **Özne ve İktidar**, ed. Ferda Keskin, çev. Osman Akınhay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014: 57-82.

_____. **Cinselliğin Tarihi**, çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2007.

_____. **Entelektüelin Siyasi İşlevi**, çev. Işık Ergüden, Osman Akınhay, Ferda Keskin İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011: 29-40.

_____. **Toplumunu Savunmak Gerekir**, çev. Şehsuvar Aktaş, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.

François, Saint-Pierre. “Hayır, Jaques Verges kopuş savunmasını icat etmedi”, çev. Nazile İrem Yeşilyurt, **Ayrıntı Dergi**, s. 2 (Ocak/Şubat 2014): 123-124.

Gauchet, Marchel. “Anlam Borcu ve Devletin Kökenleri, İlkelerde Din ve Siyaset”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Ozan Erözden, (Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005): 33-70.

_____. **Yurttaşını Arayan Demokrasi**, çev. Zeynep Savaşçın, İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.

Gönenç, Levent. “Siyasi İktidar Kavramı Bağlamında Anayasa Çalışmaları İçin Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi”, AÜHFD, c. 56, sa. 1, (2007).
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1499/16554.pdf> [10.09.2014]

Gramsci, Antonio. **Hapishane Defterleri: Felsefe ve Politika Sorunları- Seçmeler**, çev. Adnan Cemgil, İstanbul: Belge Yayınları, 2007.

Güney, Yılmaz. yön, **Duvar**, Sen. Yılmaz Güney, Oyun.Tuncel Kurtiz, Ayşe Emel Meşçi, Nicolas Hossein ve diğer, Güney Film, 2000.

Haggenmacher, Peter. “Vitoria’dan Vattel’e Uluslararası Hukuk Kişisi Olarak Egemen Devlet”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. İdil Selçuk, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005: 257-268.

Hamacher, Werner. “Afformatif, Grev”, **Şiddetin Eleştirisi Üzerine**, ed. Aykut Çelebi, çev. Ferit Burak Aydar, İstanbul: Metis Yayınları, 2010: 134-164.

Hegel, G. W. Friedrich. **Hukuk Felsefesinin Prensipleri**, çev. Cenap Karakaya, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1991.

Hobbes, Thomas. **Leviathan**, çev. Semih Lim, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007.

Höffe, Otfried. “Bir Şeytan Halkının Bile Devlete İhtiyacı Vardır. Tabii Adaletin İkilemi”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev.Özgür TÜresay, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005: 323-340.

Kalyvas, Andreas. **Democracy and Politics of Extraordinary: Max Weber, Carl Schmitt and Hannah Arendt**, New York: Cambridge University Press, 2008.

Kelsen, Hans. “Saf Hukuk Kuramı: Devlet ve Hukuk Özdeşliği”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Cemal Bâli Akal, Ankara: Dost Yayınları: 2005: 425-458.

Mairet, Gerard. “Padovalı Marsilius’dan Louis XIV’e Laik Devletin Doğuşu”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Cemal Bâli Akal, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005: 215-244.

- Marx, Karl. **Kapital I**, çev. Nail Satlıgan, İstanbul: Yordam Yayınları, 2011.
- Negri, Antonio, Micheal Hardt, **Çokluk**, çev. Barış Yıldırım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004.
- O’Hearn, Denis. “Hücre Tecridi ve Mahpus Direnişi”, çev. Öndercan Muti, **Teorik Bakış**, s. 4 (Mayıs, 2014): 85-106.
- Orwell, George. **Bin Dokuz Yüz Seksen Dört**, çev. Celâl Üster, İstanbul: Can Yayınları, 2000.
- Öztañ, G. Gürkan. “Türk Sağının Devlet Fetişizmine Dair”, **Türk Sağı: Mitler, Fetişleri Düşman İmgeleri**, ed. İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztañ, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012: 425-458.
- Öztañ, Tebessüm. “Öfkeyi Çizmek: Miliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri”, **Türk Sağı: Mitler, Fetişleri Düşman İmgeleri**, ed. İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztañ, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012: 137-168.
- Ranciere, Jacques. **Siyasalın Kıyısında**, çev. Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul: Metis Yayınları, 2007.
- Rosenau, Henning. “Jacobs’un Düşman Ceza Hukuku ve Hukukun Düşmanı”, çev. Erhan Temel, AÜHFD, c. 57, sa. 4, (2008): 392-402.
- Schmitt, Carl. **Siyasal Kavramı**, çev. Ece Göztepe, İstanbul: Metis Yayınları, 2012.
- _____. **Siyasi İlahiyat**, çev. Emre Zeybekoğlu, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005.
- _____. **State, Movement, People: The Triadric Structure of The Political Unity**, İngilizceye çev. Simona Draghici, Corvallis: Plutarch press, 2001.
- Strauss, Leo. “Tabii Hak ve Tarih”, **Devlet Kuramı**, ed. Cemal Bâli Akal, çev. Ozan Erözden, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2005: 269-322.
- Türk, Duygu. **Öteki, Düşman, Olay Levinas, Schmitt ve Badiou’da Etik ve Siyaset**, İstanbul: Metis Yayınları, 2013.
- Weber, Max. **Sosyoloji Yazıları**, çev. Taha Parla, İstanbul: İletişim Yayınları, 2006.

ÖZ GEÇMİŞ

Ahmet Gire 1988 Muğla doğumludur. Lise eğitimini Uşak Fen Lisesi'nde, lisans eğitimini de Yıldız Teknik Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği bölümünde tamamlamıştır. 2011 yılından itibaren de Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir ve özel sektörde bir firmada yazılım geliştiricisi olarak çalışmaktadır.